

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

64 metai

2021 m. kovo 26 d.

Turinys

I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės

REZOLIUCIJOS

Regionų komitetas

Nuotolinė 142-oji RK plenarinė sesija per *Interactio*, 2021 2 3–2021 2 5

2021/C 106/01	Europos regionų komiteto rezoliucija dėl skiepavimo nuo COVID-19 kampanijos	1
---------------	---	---

NUOMONĖS

Regionų komitetas

Nuotolinė 142-oji RK plenarinė sesija per *Interactio*, 2021 2 3–2021 2 5

2021/C 106/02	Europos regionų komiteto nuomonė „Europos igūdžių darbotvarkė, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo“	3
2021/C 106/03	Europos regionų komiteto nuomonė. Jaunimo užimtumo rėmimas. Tiltas jaunajai kartai į darbo rinką	7
2021/C 106/04	Europos regionų komiteto nuomonė. Tarpvalstybinių viešųjų paslaugų teikimas Europoje	12
2021/C 106/05	Europos regionų komiteto nuomonė. Agroekologija	19
2021/C 106/06	Europos regionų komiteto nuomonė „Lygybės sąjunga. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas“	25
2021/C 106/07	Europos regionų komiteto nuomonė „Nauja Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė“	31

2021/C 106/08	Europos regionų komiteto nuomonė. Kultūros ir kūrybos sektorių veiklos atnaujinimas	38
---------------	---	----

III *Parengiamieji aktai*

Regionų komitetas

Nuotolinė 142-oji RK plenarinė sesija per *Interactio*, 2021 2 3–2021 2 5

2021/C 106/09	Europos regionų komiteto nuomonė. 8-oji aplinkosaugos veiksmų programa	44
---------------	--	----

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

REZOLIUCIJOS

REGIONŲ KOMITETAS

NUOTOLINĖ 142-OJI RK PLENARINĖ SESIJA PER INTERACTIO, 2021 2 3–2021 2 5

Europos regionų komiteto rezoliucija dėl skiepavimo nuo COVID-19 kampanijos

(2021/C 106/01)

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS (RK)

1. remia ES vakcinų strategiją, kaip solidarumo, vienybės ir veiksmingumo išraišką ir procesą, grindžiamą vienodų galimybių visiems ES piliečiams gauti vakciną, įperkamo ir saugumo principais; nepitaria su vakcinomis susijusiam nacionalizmui, kuris šiems principams prieštarauja;
2. džiaugiasi proveržiu mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, kurioje per rekordiškai trumpą laiką bendradarbiaujant pasaulio mastu buvo sukurtos saugios ir veiksmingos vakcinos; mano, kad skiepimas iš esmės pakeis padėtį ir leis mums įveikti pandemiją ir jos dramatiškas pasekmes socialiniam ir ekonominiam gyvenimui ir psichikos sveikatai Europos Sąjungoje. Tačiau vien skiepimo nepakanka – užsikrėtimų skaičius turi kuo skubiau sumažėti, kol neatsirado naujų viruso variantų, nes dar nėra įrodymų, kad dabartinės vakcinos gali nuo jų apsaugoti;
3. primygtinai reikalauja, kad vakcinų nuo COVID-19 patvirtinimas ir derybos dėl galimybių jas įsigyti būtų skaidrus ir tikisi, kad dabartinį ir vėlesnį vakcinų dozių išsigijimą ir toliau reikia tinkamai koordinuoti ES lygmeniu ir apie jį informuoti; ragina valstybes nares stengtis su vakcinomis nesielgti taip, kaip pandemijos pradžioje – tuo metu kai kurioms iš jų trūko solidarumo, taigi trūko ir apsaugos priemonių, kaukių ir dirbtinės plaučių ventiliacijos aparatų;
4. remia ES, Pasaulio sveikatos organizacijos ir valstybių narių skiepavimo kampanijas ir ragina didinti vakcinų gamybos apimtį ir tiekimą, paspartinti skiepimą ir suteikti daugiau informacijos, kad ES piliečiams, nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietos, kuo greičiau būtų paskirtas laikas pasiskiepyti pagal paprastą ir racionalią procedūrą;
5. nuoga stauja dėl užsitęsios COVID-19 pandemijos ir pasaulyje bei Europoje patiriamų sunkumų suvaldyti viruso plitimą ir išsiveržti iš ribojamųjų priemonių rato; be to, reiškia susirūpinimą dėl dabartinių vakcinų gamybos ir platinimo visoje ES, nes kai kurie vakcinų gamintojai gerokai sumažino tiekimą, o tai verčia nacionalines valdžios institucijas peržiūrėti savo vakcinų paskirstymo planus; todėl mano, jog labai svarbu, kad Europos institucijos imtųsi tinkamų priemonių, siekdamos užtikrinti, kad gamintojai laikytųsi sutarčių;
6. pabrėžia, kad daugeliui vietos ir regionų valdžios institucijų suteikti įgaliojimai sveikatos srityje ir jos yra pasirengusios remti vakcinų platinimą, visų pirma logistikos srityje, ir dalyvauti kampanijose ir informavimo veikloje, siekiant sustiprinti gyventojų pasitikėjimą ir pritarimą ir paspartinti skiepavimo procesą; todėl ragina valstybes nares į savo kampanijas ir spartų vakcinų strategijų įgyvendinimą aktyviai įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas;

7. reiškia susirūpinimą dėl to, kad nors pandemijai įveikti reikia paskiepyti 70 proc. gyventojų, tačiau mažiau nei pusė europiečių nori pasiskiepyti 2021 m., o beveik trečdalis gyventojų septyniose valstybėse narėse apskritai nesutinka skiepytis ir beveik du trečdaliai europiečių mano, kad vakcinos buvo sukurtos per greitai ⁽¹⁾;
8. mano, kad labai svarbu dar kartą patikinti visuomenę, kad naudojama technologija yra saugi ir greitą vakcinų gamybą lemia vakcinų kūrimui skirti didesni nei vidutiniai finansiniai ir žmogiškieji ištekliai, ir yra įsitikinęs, kad subnacionalinio lygmens vadovai turi geriausias galimybes padėti nuraminti visuomenę;
9. išpėja dėl melagingų naujienų ir dezinformacijos poveikio, galinčio sujaukti skubaus masinio skiepijimo planus, ir ragina didinti informuotumą apie galimus, su skiepijimo kampanijomis siejamus sukčiavimo atvejus; mano, kad įtraukus vietas ir regionų valdžios institucijas būtų galima tvirtai pasipriešinti dezinformacijai ir netikrumui dėl skiepijimo;
10. ragina sukurti Europos rodiklių suvestinę, kad būtų galima stebėti kiekvieno regiono gyventojų skiepijimo aprėptį ir vakcinų paskirstymą, taigi didinti skaidrumą ir koordinavimą ir padėti nustatyti galimas spragas; mano, kad visuomenę reikia išsamiai informuoti apie leidimų išdavimą vakcinoms nuo COVID-19, jų prieinamumą ir naudojimą;
11. Europos Komisijai ir valstybėms narėms siūlo Europos regionų komiteto ir jo narių paramą skiepijimo kampanijoms šiuo tikslu keičiantis geriausios praktikos pavyzdžiais ir skleidžiant informaciją;
12. remia Tarybos siekį sukurti standartizuotą ir sąveikią skiepijimo įrodymo medicininiais tikslais formą, atsižvelgiant į tai, kad skiepijimo patvirtinimas yra medicininė būtinybė;
13. primygtinai ragina ES imtis vadovaujamojo vaidmens sudarant palankesnes sąlygas visame pasaulyje gauti vakcinų;
14. ragina kruopščiai įvertinti Europos Sąjungos, valstybių narių, taip pat regionų ir savivaldybių atsaką į COVID-19 protrūkį ir parengti atitinkamas išvadas medicinos, ekonomikos, visuomenės, administravimo ir kompetencijos požiūriu.

2021 m. vasario 5 d., Briuselis

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁾ Europos Komisijos (COMM GD A3) apklausa „Viešojo nuomonė apie skiepijimą nuo COVID-19 Europos Sąjungoje“, 2020 m. gruodžio mėn.

NUOMONĖS

REGIONŲ KOMITETAS

NUOTOLINĖ 142-OJI RK PLENARINĖ SESIJA PER *INTERACTIO*, 2021 2 3–2021 2 5**Europos regionų komiteto nuomonė „Europos įgūdžių darbotvarkė, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo“**

(2021/C 106/02)

Pranešėjas	Csaba BORBOLY (RO/EPP), Hargitos regiono tarybos pirmininkas
Pamatiniai dokumentai	Komunikatas „Europos įgūdžių darbotvarkė, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo“ COM (2020) 274 <i>final</i> Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos dėl profesinio mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo COM (2020) 275 <i>final</i>

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Pagrindinės nuostatos

- rekomenduoja pripažinti ir gerbti lemiamą vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmenį pagrindinėse ES politikos srityse, įskaitant įgūdžius, kaip atitinkamos infrastruktūros savininkų, ES lėšų ir nacionalinės bei regioninės paramos gavėjų ir pagrindinių prieigos kanalų užmezgant ryšius su vietos ir regionų bendruomenėmis. Kartu apgailestauja, kad dabartiniame Europos Komisijos komunikate šis vaidmuo nepakankamai pripažįstamas;
- pabrėžia, kad reikia informuoti sektorių, kuriuose suvartojama daug energijos, darbuotojus apie iššūkius ir galimybes, kuriuos kelia skaitmeninė ir žaliaji pertvarka, ir atitinkamai teikti jiems paramą;
- palankiai vertina tai, kad paskelbtas Europos paktas, kuriuo skatinami bendri veiksmai, siekiant kuo labiau padidinti investicijų į esamų įgūdžių (profesinių įgūdžių) tobulinimą ir naujų įgūdžių ugdymą (perkvalifikavimą) poveikį. Vietos ir regionų valdžios institucijos turėtų dalyvauti jį įgyvendinant, kad bendradarbiautų ir prisiimtų aiškų įsipareigojimą mokyti visus darbingo amžiaus žmones visoje Europos Sąjungoje;
- mano, kad regioninės teritorinės strategijos ir žaliąjį kursą įgyvendinantys paktai turėtų būti susiję su įgūdžių politika ir regionui reikalingomis investicijomis. Taip pat reikia geriau suprasti regioninius įgūdžių poreikius ir galimybes, išnagrinėtus atsižvelgiant į kiekvieną atitinkamą sektorių, visų pirma į statybos, pastatų paslaugų, kūrybos ir dizaino pramonės, farmacijos, IRT ir maisto sektorius, pagrindinį dėmesį skiriant mažo anglies dioksido kiekio technologijai ir tvarumui;
- pabrėžia, kad daugumoje valstybių narių vietos ir regionų valdžios institucijoms tenka svarbus vaidmuo finansuojant švietimą ir plėtojant su įgūdžiais susijusią politiką. Komisija turėtų užmegzti tiesioginius ryšius su vietos ir regionų valdžios institucijomis, kurios suinteresuotos spartesniu ES lėšų panaudojimu vykdančiomis bandomuosius projektus, rengiant vietos ir regionų strategijas bei veiksmų planus ir didinant naujų iniciatyvų finansavimą, kad veiksmus būtų galima įgyvendinti, net jei vidutinės trukmės laikotarpiu nėra partnerystės susitarimų.

6. nurodo, kad per dabartinę pandemiją dauguma švietimo sistemų greitai ir lanksčiai reagavo į naujus iššūkius, o kai kurios valstybės narės iš esmės paspartino švietimo skaitmeninimą. Nors regionuose yra realių sėkmės pavyzdžių, Regionų komitetas siūlo sutelkti dėmesį į šiuos veiksmus:

- a. užtikrinti vienodas galimybes naudotis naujomis švietimo ir mokymo priemonėmis, visų pirma daug dėmesio skiriant pažeidžiamesnėje padėtyje esantiems vaikams ir paaugliams;
- b. panaikinti kliūtis kalbos srityje, įskaitant etninių mažumų kalbines teises, taip pat kurčiųjų kalbos ir silpną klausą turinčių žmonių, naudojančių ženklų kalbą, teises;
- c. užtikrinti, kad naujos iniciatyvos ir priemonės turėtų teigiamą poveikį visų galimybėms gauti išsilavinimą ir mokymą, mažintų skaitmeninę atskirtį ir prieinamumo trūkumą, kad visi gyventojai galėtų visapusiškai naudotis bendradarbiavimo priemonėmis, nepriklausomai nuo jų buvimo vietos;
- d. plėtoti skaitmeninio junglumo gerinimo priemones, visų pirma retai apgyvendintose vietovėse, pavyzdžiui, technologijas, suteikiančias prieigą prie skaitmeninio švietimo;

7. primena, kad į 2020 m. rugsėjo 17 d. Europos Komisijos gaires dėl nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų įgyvendinimo pagal priemonę „Next Generation ES“ kaip viena iš pavyzdinių sričių įtrauktas perkvalifikavimas ir įgūdžių tobulinimas, taip pat švietimo sistemų pritaikymas siekiant remti skaitmeninius įgūdžius ir visų amžiaus grupių švietimą bei profesinį mokymą, todėl valstybėms narėms, taigi ir regionų bei vietos valdžios institucijoms, reikia naujos finansinės perspektyvos;

Politinės rekomendacijos

8. pažymi, kad vietos ir regionų valdžios institucijos susiduria su naujais iššūkiais, visų pirma susijusiais su COVID-19 pandemija. Tačiau, reaguojant į šiuos iššūkius, kasdien sukuriami naujų iniciatyvų. Švietimo ir vietos verslo skaitmeninimas yra ryškiausi pavyzdžiai. Europos Komisija turėtų išnagrinėti, ar ji galėtų sukurti vietos ir regionų valdžios institucijoms prieinamą Europos platformą, kurioje būtų surinkti geriausios patirties pavyzdžiai ir kuri padėtų rengti prisitaikymo prie klimato kaitos ir atsparumo strategijas bei veiksmų planus ir skatintų naujas vietos ir regionų iniciatyvas. Regionų komitetas ir jo nariai palankiai vertintų ir remtų tokią iniciatyvą;

9. pabrėžia, kad tiek profesiniam, tiek technologiniam mokymui reikalinga praktika ir abi šios mokymo rūšys dažniausiai susijusios su švietimo įstaigų vieta ir struktūra – kur kas daugiau nei skaitmeniniai, kalbiniai ir kiti socialiniai emociniai įgūdžiai. Reikėtų pradėti nustatyti geriausios patirties pavyzdžius kai kuriuose regionuose, kurie galėtų paskatinti naujas iniciatyvas kituose regionuose;

10. prašo Komisijos persvarstyti komunikate išdėstytą požiūrį ir atsižvelgti į svarbų vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmenį remiant ir plėtojant su įgūdžiais susijusią infrastruktūrą daugumoje valstybių narių, nes vietos ir regionų valdžios institucijoms tenka didelė atsakomybė už švietimo ir mokymo politiką ir jos atlieka svarbų vaidmenį jaunimo ir užimtumo politikoje;

11. pabrėžia, kad po tokių krizių kaip COVID-19 pandemija sutrinka švietimo ir mokymo sistemos bei dažnai prasideda didelio nedarbo lygio ir ekonominio netikrumo laikotarpis. Be to, žemos kvalifikacijos suaugusiesiems, norintiems patekti į darbo rinką arba joje likti, reikalingi ne tik darbo rinkos pokyčiai vykstant žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai, bet ir skubi parama⁽¹⁾. Atsižvelgiant į tai, siūlomos iniciatyvos dėl įgūdžių ir profesinio mokymo yra labai reikalingos siekiant užtikrinti, kad būtų įgyvendintas pirmasis Europos socialinių teisių ramsčio principas dėl teisės į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą;

⁽¹⁾ Remiantis Europos profesinio mokymo plėtros centro (CEDEFOP) duomenimis, 2016 m. 23 % 25–64 m. amžiaus žmonių ES išsilavinimo lygis buvo žemas, t. y. jie buvo įgiję žemesnį ar žemesnį vidurinį išsilavinimą (ISCED 2). ([https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/statistics-and-indicators/statistics-and-graphs/33-how-many-adults-have-low-level-education#:~:text=%202016%2C%2023.0%25%20of%20people,followed%20by%20Portugal%20\(53.1%25\).](https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/statistics-and-indicators/statistics-and-graphs/33-how-many-adults-have-low-level-education#:~:text=%202016%2C%2023.0%25%20of%20people,followed%20by%20Portugal%20(53.1%25).))

12. tikisi, kad ES švietimo ministrai patvirtins Osnabriuko deklaraciją, siekiant modernizuoti Europos profesinį švietimą ir mokymą ir stiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą Europos švietimo erdvėje ⁽²⁾, taip pat siekiant sustiprinti savanorišką rekomendacijos pobūdį; todėl pabrėžia, kad vietos ir regionų valdžios institucijos turi visapusiškai dalyvauti rengiant ir įgyvendinant nacionalines suaugusiųjų mokymosi politikos strategijas;

13. atsižvelgdamas į COVID-19 krizę, pabrėžia, kad reikia tobulinti skaitmeninius mokymo sprendimus ir nuotolinią mokymąsi, taip pat profesinio rengimo ir mokymo srityje, ir prireikus gerinti profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventų karjeros stebėjimą, nesukuriant nereikalingos administracinės naštos; be to, atkreipia dėmesį į tai, kad reikia didinti profesinio rengimo ir mokymo patrauklumą ir užtikrinti profesinio rengimo ir mokymo sektoriaus ir bendrosios švietimo sistemos darną ir sąveiką. RK taip pat ragina persvarstyti europinę kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės sistemą, kad būtų užtikrinta aukštos kokybės, įvairi ir specialiai pritaikyta pameistrystė; taip pat pabrėžia, kad labai svarbu visiems darbuotojams užtikrinti vienodas galimybes ir teises į mokymą;

14. pažymi, kad padėtis visoje ES labai skiriasi, o tai yra vienas iš pagrindinių iššūkių rengiant ir įgyvendinant naujus švietimo ir mokymo standartus ir praktiką. Šiuos regioninius skirtumus lemia ES esantis igūdžių trūkumas ir neatitiktis, ir – tinkamai neparengus vietos ir regionų politikos ir atitinkamai jos nefinansuojant – jie gali dar labiau padidėti. Todėl Regionų komitetas pakartoja savo reikalavimą vertinant naujos igūdžių darbotvarkės ir profesinio rengimo ir mokymo politikos įgyvendinimo pažangą daugiau dėmesio skirti regionams.

15. laikosi požiūrio, kad politikos intervencija turi būti vykdoma atsižvelgiant į regionines aplinkybes, o vieno visiems tinkančio metodo taikymas yra neveiksmingas. Vietos ir regionų lygmens politikos sprendimai turi būti atitinkamai pritaikyti.

16. atkreipia dėmesį į tai, kad būtina spręsti socialiai atskirtų ar pažeidžiamų asmenų prieigos prie aukštos kokybės švietimo ir mokymo klausimą ir užtikrinti, kad nė vienoje valstybėje narėje nekiltų kliūčių vienodoms galimybėms naudotis švietimo paslaugomis;

17. pritaria Europos švietimo erdvės įgyvendinimo spartinimui, kad visiems būtų užtikrintas aukštos kokybės švietimas. ES turėtų skatinti, remti ir papildyti bendradarbiavimą ir mainus tarp švietimo sistemų ir skirtingų mokymo programų, grindžiamų piliečių poreikiais, atsižvelgdama į kompetencijos pasidalijimą, subsidiarumo principą ir bet kokio suderinimo šioje srityje draudimą;

18. pabrėžia, kad yra pavojaus, kad žaliaji pertvarka ir pandemija turės didesnę neigiamą poveikį mažumoms, moterims, vaikams, paaugliams, jaunimui ir žmonėms iš nepalankioje padėtyje esančių bendruomenių, visų pirma izoliuotuose, retai apgyvendintuose ar kalnų regionuose, kurių gyventojai susiduria su didesnėmis kliūtimis ir problemomis siekti mokslo ir švietimo. Šie klausimai turėtų būti sprendžiami remiantis įrodymais ir atsižvelgiant į konkrečius šių grupių poreikius visuose regionuose; atsižvelgiant į tai, siūloma įtraukti neigaliuosius kaip vieną iš grupių, esančių ypač nepalankioje padėtyje dėl pirmiau minėtų problemų;

19. atsižvelgiant į naujų STEM (gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos) igūdžių svarbą, reikėtų visuose regionuose užtikrinti galimybes įgyti atitinkamų žinių visais mokymo lygmenimis, laikantis lyčių pusiausvyros. Siekiant dvejopos pertvarkos, būtina ISCED 2 ir 3 lygyje besimokančius asmenis, kurie renkasi tolesnę karjerą, informuoti apie šių disciplinų reikšmę būsimoje darbo rinkoje ir apie profesines galimybes, kad būtų galima jų būsimą mokymą ir švietimą orientuoti į šiuos sektorius, gerbiant kalbines teises ir užtikrinant šių naujų igūdžių prieinamumą visoms kartoms ir grupėms;

20. atkreipia dėmesį į tai, kad pirmenybė turėtų būti teikiama valstybiniais universitetams, siekiant paskatinti vietos ir regionines iniciatyvas, be to, reikėtų mobilizuoti viešąsias bei privačiąsias investicijas naujoms su igūdžiais susijusioms galimybėms skatinti, o vietos ir regionų moksliniai tyrimai šioje srityje turėtų būti sutelkti į naujų igūdžių įsisavinimą visuose Europos regionuose;

21. pabrėžia, kad Europai bendradarbiaujant igūdžių ir profesinio mokymo srityje turėtų būti akcentuojamas vietos ir regionų lygmuo, orientuojantis į savivaldybes ir regionus ir siekiant stabilizuoti galimybes lankyti mokyklas ir profesinio mokymo paslaugų teikėjus. Tokios platformos neturėtų būti orientuotos vien tik į valstybes nares ir jau išitraukusius į jų veiklą.

⁽²⁾ <https://www.eu2020.de/eu2020-en/news/article/eu-education-ministers-karliczek-osnabrueck/2384182>

22. labai teigiamai vertina tai, jog į įgūdžių darbotvarkės 7 veiksmą įtrauktas verslo galimybių, kurias teikia socialinė ekonomika, skatinimas, pvz., parama vietos bendruomenėms, vietos žaliųjų susitarimų sudarymas ir pažeidžiamų grupių aktyvumo didinimas; todėl rekomenduoja labiau įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas rengiant Europos Komisijos paskelbtą 2021 m. priimtą socialinės ekonomikos veiksmų planą;

23. nurodo, kad ES švietimo programa „Erasmus+“ atlieka svarbų vaidmenį ugdant tarpkultūrinius ir daugiakalbius įgūdžius. Dėl pandemijos kyla pavojus, kad daug studentų, moksleivių ir pameistrių negalės pasinaudoti šiomis galimybėmis. Todėl reikia rasti prie naujų aplinkybių pritaikytus greitus sprendimus, kad būtų galima toliau siekti programos „Erasmus+“ tikslų, ir, siekiant socialinės įtraukties, remti tuos studentus, moksleivius ir pameistrius, kurie anksčiau turėjo mažiau galimybių pasinaudoti šia programa;

24. yra įsitikinęs, kad pandemija, žaliasis kursas ir skaitmeninė pertvarka yra pagrindiniai Europos ekonomikos pokyčius skatinantys veiksniai. Pokyčiai yra sveikintini, kai kalbama apie kryptingus rezultatus, susijusius su aplinka ir Europos ekonomikos vystymosi ateitimi. Darbuotojai turi turėti galimybę įgyti naujų įgūdžių, reikalingų naujam žaliajo ir skaitmeninio augimo amžiui, ir stiprinti atsparumą, atsižvelgiant į besivystančius ir augančius sektorius, kad būtų galima šalinti bet kokių įgūdžių neatitikimą. Darbuotojams turi būti teikiama parama darbo vietoje suteikiant tikslingas ir pritaikytas konsultacijas; tie darbuotojai, kurie ieško naujų darbo galimybių, yra labiausiai linkę mokytis naujų įgūdžių. Įmonėms taip pat turėtų būti teikiama parama, kad jos galėtų konsultuoti savo darbuotojus su mokymu susijusiais klausimais;

25. pabrėžia, kad visuose regionuose reikalinga kritinė masė, susijusi su ekonomikos atgaivinimui skirtu finansavimu ir parama, atsparumo didinimu ir naujais įgūdžiais, susijusiais su švietimu ir mokymu, įskaitant mokytojų ir instruktorių mokymą, visose srityse ir visais švietimo lygmenimis; atsižvelgdamas į tai, primygtinai reikalauja, kad nebūtų mažinamas ES programų, tiesiogiai investuojančių į švietimą ir įgūdžius, ypač „Erasmus +“ ir „ESF +“, biudžetas;

26. pabrėžia, kad sparčiai skaitmeninamose švietimo ir mokymo srityse mokytojams, instruktoriams, studentams ir mokiniams reikalingi IRT grindžiami ir veiklos įgūdžiai, taip pat nauji elgsenos įgūdžiai, susiję su informaciniu, skaitmeniniu ir žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumu⁽³⁾. Regionams ir miestams reikia parengti vietos ir regionų politikos sprendimais pagrįstų įrodymų, patvirtinančių, kad mokytojai ir instruktoriai turi reikiamų įgūdžių ir yra prisitaikę prie naujos padėties. Esant kliūtims ir neatitikimams reikia imtis pritaikytų ir suderintų sprendimų mokytojų mokymo programose ir nuolatinio mokytojų įgūdžių tobulinimo;

27. pritaria nuomonei, kad būsimoje programoje „Horizontas Europa“ turi atspindėti rezultatai, gauti atliekant faktais pagrįstus taikomuosius mokslinius tyrimus, susijusius su naujų įgūdžių nustatymu, mokymo internetu skaitmenine forma metodais, prieiga prie pagrindinių gebėjimų visiems, įskaitant kalbines mažumas, etnines grupes ir marginalizuotas grupes, taip pat su daugiapakopiu su kompetencija susijusių politikos sričių valdymu, aktyviai dalyvaujant vietos ir regionų valdžios institucijoms;

28. mano, kad vietos ir regionų partnerystės, sudarytos iš vietos ir regionų valdžios institucijų, ekspertų grupių, darbdavių atstovų, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjų, gali padėti geriau suprasti, kaip veiksmingiausiai ir sparčiausiai vyksta įgūdžių įgijimas regionuose. Tokios partnerystės gali tapti vietos ir regionų pokyčių šioje srityje varomąja jėga, nes ugdomos žinios, supratimas ir pasitikėjimas, taip pat įtraukiami visi susiję subjektai.

2021 m. vasario 5 d., Briuselis

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽³⁾ Jungtinio tyrimų centro techninės pastabos. „Mapping Digital Competence: Towards a Conceptual Understanding“, Kirsti Ala-Mutka (https://www.researchgate.net/publication/340375234_Mapping_Digital_Competence_Towards_a_Conceptual_Understanding).

Europos regionų komiteto nuomonė. Jaunimo užimtumo rėmimas. Tiltas jaunajai kartai į darbo rinką

(2021/C 106/03)

Pranešėja:	Romy KARIER (LU / EPP), Klervo savivaldybės tarybos narė
Pamatiniai dokumentai:	Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Jaunimo užimtumo rėmimas. Tiltas jaunajai kartai į darbo rinką“ COM (2020) 276 final Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“, kuria pakeičiama 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo COM (2020) 277 final

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

1. palankiai vertina pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos stiprinimo, kuriame, remiantis patirtimi, įgyta nuo tada kai 2013 m. balandžio 22 d. buvo priimta pirmoji Jaunimo garantijų iniciatyva, numatomi svarbūs patobulinimai, pavyzdžiui, nauja ir nuoseklesnė keturių skirtingų etapų struktūra, didesnis dėmesys ilgalaikiams NEET (nesimokančiam, nedirbančiam ir mokymuose nedalyvaujančiam jaunimui) ir integracinių elementų stiprinimas. Pasiūlymas yra ypač aktualus aplinkybėmis, susidariusiomis dėl COVID-19 pandemijos krizės, kuri daro neproporcingą poveikį jaunimui;

2. palankiai vertina Komisijos pasiūlymą išplėsti Jaunimo garantijų iniciatyvos paramos gavėjų amžiaus grupę ir į ją įtraukti 25–29 metų jaunimą, kad ja galėtų pasinaudoti daugiau jaunuolių. Taip pasiūlymas labiau suderinamas su daugumoje valstybių narių taikomomis įgyvendinimo taisyklėmis, jis taip pat tampa įtraukesniu, pripažįstant, kad dėl COVID-19 pandemijos sukulto ekonomikos nuosmukio 15–29 metų jaunuolių nedarbas toliau smarkiai didės ir jiems reikės paramos paslaugų⁽¹⁾; pabrėžia, kad pateikus pasiūlymą arba pasibaigus keturių mėnesių laikotarpiui pasiūlymui pateikti, parama jaunuoliams turėtų būti toliau teikiama, kad jų motyvacija, įgūdžiai ir gebėjimai galėtų būti nuolat stiprinami, ypač siekiant remti pažeidžiamesnius jaunos žmones, kuriems paramos gali prireikti ilgesnį laiką, kad sėkmingai integruotųsi į darbo rinką;

3. pabrėžia svarbų regionų ir vietos valdžios institucijų vaidmenį užimtumo, mokymo, švietimo ir jaunimo politikos srityse ir siūlo visais Jaunimo garantijų iniciatyvos etapais į partnerystes įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas. Tai visų pirma pasakytina apie planavimo ir informavimo etapus, kurių metu vietos ir regionų valdžios institucijos galėtų būti tarpininku tarp įvairių suinteresuotųjų subjektų, pavyzdžiui, socialinių partnerių, švietimo įstaigų, jaunimo organizacijų, valstybinių užimtumo tarnybų ir vietos bei regionų verslo sektoriaus;

4. palankiai vertina Komisijos pasiūlymą vietos ir regionų valdžios institucijoms tapti pameistrystės katalizatoriais vietos verslo aplinkoje, tokiu būdu pripažįstant lemiamą šių subjektų vaidmenį skatinant ekonominę plėtrą per partnerystę ir ankstesnes Regionų komiteto pozicijas šiuo klausimu⁽²⁾. Pameistrystė turėtų būti skatinama kaip svarbi priemonė kovojant su jaunimo nedarbu, nes tai leidžia derinti intelektualinius ir techninius įgūdžius bei profesinę patirtį. Todėl svarbu didinti pameistrystės programų pasiūlą ir kokybę, ypatingą dėmesį skiriant skaitmeniniam mokymui;

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52012XR2562>

⁽²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:52012AR1186> ir <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:52013AR0789>

5. vietos valdžios institucijos atlieka svarbų vaidmenį didindamos jaunimo informuotumą apie Jaunimo garantijų iniciatyvą, taip pat dalyvaudamos viešinimo veikloje, pavyzdžiui, užtikrindamos programos žinomumą valstybinėse užimtumo tarnybose ir plėtodamos partnerystes su visais susijusiais suinteresuotaisiais subjektais, kurie dirba su jaunimu;
6. atkreipia dėmesį į vietos ir regionų valdžios institucijų socialinių, sveikatos, užimtumo ir jaunimo paslaugų svarbą ankstyvojo persipėjimo sistemose, ir pabrėžia jų pajėgumus nustatyti jaunuolius, kuriems gresia pavojus tapti NEET asmenimis, ir taip padėti užkirsti kelią ankstyvajam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos, ypač tuose regionuose, kuriuose mokyklos nebaigusių asmenų skaičius yra didžiausias Europos Sąjungoje;
7. palankiai vertina tai, kad Komisija daug dėmesio skiria informavimo priemonėms, ypač susijusioms su ilgalaikiais NEET, tačiau pabrėžia, kad svarbu rekomenduoti taikyti technologijas, kuriomis naudojasi patys jaunuoliai, taip pat nustatyti išmatuojamus tikslus, taip skatinant Jaunimo garantijų iniciatyvos paslaugų teikėjus didinti savo informavimo strategijų veiksmingumą ir efektyvumą. Be to, mano, kad šia programa besinaudojantys jaunuoliai turėtų būti informuoti, kad tai Europos iniciatyva, nes daugelis dabartinių paramos to gavėjų nežino;
8. pritaria idėjai skatinti darbo rinkai svarbius įgūdžius ir pritaria tam, kad daug dėmesio būtų skiriama skaitmeniniams, karjeros valdymo, verslumo ir savarankiškumo ir žaliajai pertvarkai reikalingiems įgūdžiams; vis dėlto primygtinai reikalauja pirmiausia skatinti kalbų įgūdžius, siekiant padidinti jaunimo galimybes patekti į darbo rinką, ypač regionuose, kuriuose itin svarbūs kalbos įgūdžiai, kaip antai pasienio regionuose ir regionuose, kurių ekonomika orientuota į turizmą, todėl apgailestauja, kad tai neįtraukta į naująją pasiūlymą;
9. mano, kad labai svarbu apibrėžti aiškius ir tikslus privalomus Jaunimo garantijų iniciatyvos pasiūlymų, susijusių su užimtumu, švietimu, mokymu ir pameistryste, kokybės kriterijus. Tai būtų galima pasiekti įvertinus siūlomų paslaugų ir dalyvio profilio atitiktį užtikrinant, kad pasiūlymas atitinka jaunimo darbo ir socialines teises ir sudarys sąlygas tvariai integracijai į darbo rinką, taip pat pasiūlymų kokybę įtraukiant į Jaunimo garantijos iniciatyvos stebėsenos ir duomenų rinkimo procesus⁽³⁾;
10. pabrėžia, kad svarbu skatinti darbo jėgos judumą tarp valstybių narių ir regionų įgyvendinant sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą, nes migracija atlieka svarbų vaidmenį formuojant darbo rinkos galimybes; todėl apgailestauja, kad ši pirmosios Jaunimo garantijų iniciatyvos nuostata nebuvo perkelta į naująją pasiūlymą, nors daugelis šalių savo Jaunimo garantijų iniciatyvas papildė regioninėmis ar tarptautinėmis judumo programomis, taip pat siūlo Jaunimo garantijų iniciatyvą susieti su kokybiškomis stažuotėmis ir Europos solidarumo korpusu;
11. pritaria minčiai, kad planavimo etapu itin daug dėmesio reikėtų skirti regioniniams darbo rinkos ypatumams ir kliūtims, su kuriomis susiduria kaimo, atokiose vietovėse ar nepalankių sąlygų miesto vietovėse ir mažiau išsivysčiusiuose regionuose, kalbinių mažumų bendruomenėse gyvenantys jaunuoliai. Tačiau šioms veiksmams taip pat turėtų būti numatytos specialios paramos priemonės pagal sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą, siekiant užtikrinti, kad tuose regionuose gyvenantys jaunuoliai galėtų naudotis tomis pačiomis galimybėmis ir paslaugomis kaip ir bet kuriame kitame regione;
12. rekomenduoja plėtoti socialinį dialogą regionų ir vietos lygmenimis siekiant geresnių rezultatų sprendžiant darbo neturinčio jaunimo klausimus, taip paskatinti įtraukesnį ekonomikos augimą, ypač atokiose ir izoliuotose vietovėse, ir parengti veiksmingas teisingos pertvarkos planų įgyvendinimo vietos ir regionų lygmeniu strategijas;
13. apgailestauja, kad 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu ESF+ Jaunimo garantijų iniciatyvai numatyta suma iš esmės nebuvo padidinta, nepaisant kritinių dėl COVID-19 pandemijos susidariusių aplinkybių, dėl kurių Europos Sąjungoje jau dabar smarkiai išaugo jaunimo nedarbas; todėl, siekiant užtikrinti, kad Jaunimo garantijų iniciatyva būtų vienodai veiksminga visoje Europos Sąjungoje, ragina gerokai padidinti finansinę paramą valstybėms narėms ir regionams, ypač tiems, kuriuose didelis nedarbas ir skurdas, pavyzdžiui, mažiau išsivysčiusiems regionams, buvusiems pramonės regionams,

⁽³⁾ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_5/SR_YOUTH_GUARANTEE_LT.pdf

periferiniams ir atokiausiems regionams, kuriuose ne tik aukštas jaunimo nedarbo lygis, bet ir biudžetai šiuo metu yra smarkiai suvaržyti; apgailestauja, kad ES finansavimo jaunimo užimtumui pagal Jaunimo užimtumo iniciatyvą nebegalima skirti regionams, ir primygtinai ragina valstybių narių vyriausybes skirti lėšų jaunimo užimtumui regionams, kuriems jų reikia labiausiai, kartu užtikrinant, kad ES lėšos nepakeistų nacionalinių lėšų jaunimo užimtumo priemonėms finansuoti;

14. mano, kad vietos ir regionų valdžios institucijos atlieka svarbų vaidmenį informavimo apie sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą ir jos planavimo etapais, todėl joms reikia tinkamų finansinių išteklių iš nacionalinių ir ES biudžetų, kad būtų galima juos investuoti siekiant iš tikrųjų integruoti pažeidžiamus jaunuolius į sparčiai kintančią darbo rinką; be to, nacionalinės vyriausybės turi tvirtai įsipareigoti įtraukti vietos ir regionų lygmenį į politikos priemonių įgyvendinimą. Europos socialinis fondas + turėtų atlikti svarbų vaidmenį remiant naujų kokybiškų darbo vietų kūrimą ir skatinant socialinę įtrauktį bei socialines inovacijas. Tačiau siekiant didžiausio veiksmingumo taip pat labai svarbu skirti pakankamai nacionalinių išteklių politikos priemonėms pagal sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą įgyvendinti ir siekti sinergijos su sanglaudos politika kitoje DFP;

15. palankiai vertina sustiprintos Jaunimo garantijų iniciatyvos ir Europos socialinių teisių ramsčio susiejimą. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva jaunesiems dalyviams turi užtikrinti visuotinę galimybę naudotis socialine apsauga, kad nedidėtų skurdo ir mažų garantijų darbo rizika;

16. mano, kad daugelis vietos ir regionų valdžios institucijų nežino visų būdų, kuriais galėtų pasinaudoti ES parama sprendžiant jaunimo nedarbo problemą. Todėl ragina Europos Komisiją, bendradarbiaujant su RK, surengti informacinę sesiją šiai padėčiai ištaisyti. Šios veiklos rezultatai galėtų būti paskelbti RK interneto svetainėje, kad su jais galėtų susipažinti visi suinteresuotieji subjektai;

17. mano, kad stažuotės ir pameistrystės programos jaunimui pirmiausia turi suteikti mokymosi patirties, kuri galėtų padėti jiems priimti sprendimus dėl būsimos karjeros ir tobulinti savo įgūdžius, kad jie galėtų gauti nuolatinį darbą; pabrėžia, kad turėtų būti nustatyti aiškūs stažuotčių ir pameistrystės, įtrauktų į švietimo, profesinio rengimo ir mokymo programas, mokymosi tikslai, parengtas kokybiškas mokymosi turinys ir numatyta profesinė mentorystė; pabrėžia, kad be šių mokymosi kriterijų reikia papildomų taisyklių siekiant užtikrinti geras stažuotčių ir pameistrystės darbo sąlygas atviroje darbo rinkoje ir vykdyti aktyvią darbo rinkos politiką; pažymi, kad neapmokamos stažuotės ir pameistrystės praktika, kaip aktyvios darbo rinkos politikos ir atviros darbo rinkos dalis, gali pakeisti įprastas darbo vietas ir yra išnaudojimo forma, kuria pažeidžiamos jaunuolių teisės ir sumažinamos galimybės jaunuoliams iš skurdesnės socialinės ir ekonominės aplinkos; todėl remia Europos Parlamento poziciją užtikrinti sąžiningą atlygį ir socialinę apsaugą atliekant stažuotes ir pameistrystę atviroje darbo rinkoje ir vykdančią aktyvią darbo rinkos politiką, taip siekiant užtikrinti jaunuoliams kokybiško užimtumo galimybes;

18. mano, kad vietos Jaunimo garantijų iniciatyvos dalyviai į savo programas galėtų įtraukti jaunos žmones, dalyvaujančius mokymo kursuose ar dirbančius ne visą darbo dieną, tačiau ieškančius darbo visą darbo dieną, pripažįstant, kad šie jaunuoliai nėra tvirtai susieti su darbo rinka ir jiems būtų naudinga parama ir oficialūs pasiūlymai pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą;

19. palankiai vertina tai, kad Europos Komisija pabrėžė, jog verslumo ugdymas, kvalifikacijos kėlimas, perkvalifikavimas taip pat verslo žinių ir įgūdžių gilinimas turi būti laikomi priemone didinti jaunimo įsidarbinimo galimybes; vis dėlto mano, kad sustiprintoje Jaunimo garantijų iniciatyvoje taip pat reikėtų deramai pripažinti teigiamą socialinio verslumo ir apskritai socialinės ekonomikos vaidmenį mažinant jaunimo nedarbą;

20. pritaria tam, kad naujajame pasiūlyme būtina atskirti ilgalaikius ir trumpalaikius NEET, nes Jaunimo garantijų iniciatyvos rezultatai ilgalaikių NEET atžvilgiu yra labai nuviliantys. Tačiau šį skirtumą būtų galima dar labiau pabrėžti priemonėse, rekomenduojamose keturiems sustiprintos Jaunimo garantijų iniciatyvos etapams, siekiant geriau pabrėžti konkrečias paramos priemones ilgalaikiams NEET;

21. palankiai vertina Europos Komisijos dėmesį įtraukumui. Naujasis pasiūlymas yra įtraukęs už dabartinę sistemą turint omenyje negalią, socialinę ar etninę kilmę ir jame ypatingas dėmesys skiriamas lyčių aspektui, taip pripažįstant, kad lyčių nelygybė tarp NEET pastaraisiais metais padidėjo. Tačiau pasiūlyme galėtų būti dar labiau smerkiama kitokio pobūdžio diskriminacija darbo rinkoje, pavyzdžiui, diskriminacija dėl etninės kilmės, rasės, seksualinės orientacijos arba migrantų diskriminacija;

22. palankiai vertina ankstyvosios intervencijos svarbą keičiant jaunimo, kuriam gresia didžiausias pavojus, perspektyvas ir siūlo į naujus pasiūlymus įtraukti tikslesnes užimtumo tarnyboms ir švietimo įstaigoms skirtas rekomendacijas ir prioritetus, kad būtų galima geriau nustatyti neregistruotus NEET jaunuolius, juos motyvuoti ir skatinti grįžti į švietimo, užimtumo ar mokymo, taip pat kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo įstaigas; pabrėžia, kaip svarbu rinkti informaciją apie jaunus gyventojus regionų ir vietos lygmeniu, kad būtų galima nustatyti jų ypatumus ir jiems reikalingą paramą;

23. sutinka, kad jaunimo garantijų teikimo jaunam asmeniui atspirties taškas turėtų būti jo registracija užimtumo tarnyboje; tačiau tiems NEET, kurie nėra lengvai pasiekiami ir greičiausiai neužsiregistruos užimtumo tarnyboje, pasiūlyme turėtų būti apsvaistyta galimybė nustatyti kitus būdus, kaip jiems pasinaudoti Jaunimo garantijų iniciatyva per tą patį keturių mėnesių laikotarpį. Taip pat svarbu sumažinti darbo ieškančiam jaunimui tenkančią administracinę naštą ir užtikrinti, kad kontaktinių asmenų skaičius būtų kuo mažesnis. Šiuo tikslu pasiūlyme turėtų būti rekomenduojama numatyti standartinę registracijos internetu naudojantis specialiomis Jaunimo garantijų iniciatyvos e. platformomis procedūrą. Kartu institucijos turi užtikrinti veiksmingą paramą grupėms, kurios nepasiekiamos skaitmeniniais kanalais, taip pat būtinos pastangos siekiant kriterijus atitinkančius jaunuolius aktyviai registruoti pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą. Taip pat reikėtų didinti švietimo ar profesinio rengimo įstaigose jau besimokančių jaunų žmonių informuotumą apie šią programą. Be to, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas jaunuoliams pasinaudoti Jaunimo garantijų iniciatyvos teikiamomis galimybėmis, švietimo ir mokymo personalas turėtų galėti pranešti valstybinėms užimtumo tarnyboms apie pažeidžiamus jaunuolius, kuriems baigus mokslus gali prireikti papildomos paramos, kad jie galėtų įsidarbinti, taip pat skatinti automatiškesnę dalijimąsi informacija tarp švietimo tarnybų ir valstybinių užimtumo tarnybų, kad švietimo ar mokymo programas baigę jaunuoliai būtų aktyviai nukreipiami ir registruojami pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą;

24. pritaria Europos Komisijos rekomendacijoms dėl mokyklos nebaigusiu asmenų ir žemos kvalifikacijos jaunuolių, visų pirma tam, kad būtina sukurti lanksčius mokymosi būdus, kad jie galėtų grįžti į švietimo ar mokymo sistemą, arba parengti antros galimybės mokymosi programas, pagal kurias būtų sudarytos mokymosi sąlygos, atitinkančios jų konkrečius poreikius, ir suteikta galimybių įgyti trūkstamą kvalifikaciją; tačiau mano, kad reikia labiau pabrėžti profesinio orientavimo, kuris šiuo požiūriu yra naudinga priemonė, pranašumus;

25. mano, kad pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą įgyvendinamomis priemonėmis turėtų būti siekiama gerinti igūdžius ir kompetencijas, kurie padėtų spręsti esamos igūdžių paklausos ir pasiūlos neatitikties darbo rinkoje problemą, visų pirma srityse, susijusiose su ES skaitmeninimu ir žaliuoju kursu. Taip pat pripažįsta, kad socialinių igūdžių gerinimas, pavyzdžiui, bendravimo ir pasitikėjimo savimi metodai, taip pat teikia papildomos naudos;

26. pritaria Europos Komisijos rekomendacijoms dėl su darbo užmokesčiu nesusijusių darbo sąnaudų mažinimo, pavyzdžiui, numatant tikslines ir kruopščiai parengtas darbo užmokesčio ir įdarbinimo subsidijas, mokesčių kreditus ir neigalumo išmokas, siekiant skatinti darbdavius kurti naujas galimybes jaunimui arba išlaikyti jau dirbančius asmenis. Startuolių skatinimo priemonės, ypač skaitmeninių technologijų srityje, taip pat yra labai svarbios, atsižvelgiant į greitėjančią skaitmeninimo tempą, todėl pasiūlyme jiems galėtų būti skiriama daugiau dėmesio;

27. rekomenduoja visapusiškai pasinaudoti naujosios Socialinių pokyčių ir inovacijų programos teikiamomis galimybėmis siekiant nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmeniu rinkti geros praktikos, susijusios su Jaunimo garantijų iniciatyva, pavyzdžius;

28. rekomenduoja gerinti visų priemonių, kurių imtasi pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą, vertinimą, kad remiantis tuo, kas, kur ir kodėl veikia, būtų galima parengti dar labiau įrodymais pagrįstas priemones, taip užtikrinant veiksmingą ir efektyvų išteklių naudojimą;

29. mano, kad pasiekus ketvirtąjį etapą ir priėmus pasiūlymą, pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą turėtų būti teikiamos gairės ir informacija, kuriomis būtų siekiama palengvinti tų jaunuolių, kuriems gresia didžiausias pavojus vėl netekti darbo, igūdžių gerinimą ir persikvalifikavimą. Tai taip pat užtikrins galimybes jaunuoliams kilti karjeros laiptais, net jei jie pradeda ją dirbdami žemos kvalifikacijos darbu ir yra pavaldinių pozicijoje;

30. mano, kad veiksmingai įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą turėtų būti sukurtos stabilios ir tvarios darbo vietos. Tai taip pat galima pasiekti stiprinant partnerystę, solidarumą ir koordinavimą tarp valstybinių įdarbinimo tarnybų, kurios yra pagrindinės paslaugų teikėjos įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą, taip pat tarp visų kitų suinteresuotųjų subjektų, įskaitant vietos ir regionų valdžios institucijas;

31. pabrėžia, kad siekiant veiksmingai spręsti jaunimo užimtumo problemą pandemijos sąlygomis, sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą reikėtų papildyti pratęsiant ir išplečiant laikinos paramos priemonę nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE), į nacionalinius ekonomikos atkūrimo ir atsparumo didinimo planus įtraukiant jaunimo užimtumo priemones, visų pirma jaunimui sukuriant kokybiško užimtumo galimybes, taip pat būsimame Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo veiksmų plane aiškiai nurodant geresnę jaunimo socialinę apsaugą ir priemones mažų garantijų jaunimo užimtumo problemai spręsti; išpėja dėl politikos, kuria, gaivinant ekonomiką, skatinamas jaunimo užimtumas pažeidžiant jaunų žmonių teises į teisingą atlyginimą ir socialinę apsaugą;

2021 m. vasario 5 d. Briuselis

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Europos regionų komiteto nuomonė. Tarpvalstybinių viešųjų paslaugų teikimas Europoje

(2021/C 106/04)

Pranešėjas: Pavel BRANDA (ECR/CZ), Radlo miesto mero pavaduotojas**I. BENDROSIOS PASTABOS**

Beveik trečdalis ES piliečių gyvena ir dirba Europos pasienio regionuose. Šios valstybių sienos daro tiesioginį ir netiesioginį poveikį jų gyvenimui. Pasienio regionuose gyvenantys žmonės dažnai susiduria su tam tikrais iššūkiais, pavyzdžiui, ieškodami darbo, naudodamiesi sveikatos priežiūros ir kitomis viešosiomis paslaugomis, taip pat kasdien važinėdami į darbą ir įveikdami administracines kliūtis. Tarpvalstybinis bendradarbiavimas pasirodė esanti veiksmingiausia priemonė siekiant įveikti barjerus ir skiriamąjį sienų poveikį bei stiprinti pasienio regionų teritorinę sanglaudą.

Pasienio regionuose, ypač tuose, kuriuose gyventojų skaičius labai sumažėjo, galimybė gauti viešąsias paslaugas dažnai yra labiau ribota, palyginti su centriniais ir sostinių regionais, tačiau ši padėtis dar sudėtingesnė regionuose, kurie, be kita ko, susiduria ir su demografinėmis problemomis, ir tai yra stiprus gyvenimo kokybę lemiantis veiksnys. Teikti tarpvalstybines viešąsias paslaugas galėtų būti naudinga ne tik piliečiams, bet jos galėtų tapti ir pelningesnės, nes šiomis paslaugomis naudotųsi daugiau žmonių ir jos būtų ekonomiškai efektyvesnės.

Sėkmingai teikiant tarpvalstybines viešąsias paslaugas taip pat būtų galima sustiprinti kaimynų tarpusavio supratimą ir sukurti labai reikalingą pasitikėjimą. Tokios paslaugos turėtų tiesioginį poveikį Europos Sąjungos suvokimui ir prisidėtų prie europinės tapatybės stiprinimo.

Teikiant plačiau prieinamas tarpvalstybines viešąsias paslaugas, būtų galima sumažinti neigiamą valstybių sienų poveikį ir pagerinti pasienio regionuose gyvenančių piliečių gyvenimo kokybę. Tinkamai atsižvelgdama į esamą viešųjų paslaugų poreikį prie mūsų vidaus ir išorės sienų, ES pademonstruotų savo aiškią pridėtinę vertę milijonams piliečių, kuriems tokios paslaugos būtų naudingos.

Aukštos kokybės ESPON tikslinėje analizėje⁽¹⁾ pateikiama pirmoji apžvalga tarpvalstybinių viešųjų paslaugų tema. Joje apžvelgiama padėtis ir pateikiama keletas rekomendacijų. Atsižvelgiant į sudėtingas sąlygas, su kuriomis susiduriame ir dėl kurių reikia koordinuotai reaguoti į iššūkius, būtent dabar, rengdamas šią nuomonę, RK turėtų imtis politinės iniciatyvos tarpvalstybinių viešųjų paslaugų klausimui paremti, pateikti politines rekomendacijas atsižvelgiant į vietos ir regionų valdžios institucijų požiūrį ir nustatyti tolesnius veiksmus, kurių turi imtis ES institucijos ir kiti suinteresuotieji subjektai, kad tarpvalstybinės viešosios paslaugos ateityje būtų teikiamos veiksmingiau ir platesniu mastu.

II. POLITINĖS REKOMENDACIJOS**EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS**

1. mano, kad norint sėkmingai, veiksmingai ir didesniu mastu teikti tarpvalstybines viešąsias paslaugas, būtinos trys priemonės ir (arba) sąlygos: teisinė sistema, struktūros ir finansavimas. Atsižvelgdama į tokių paslaugų europinį pobūdį, ES turėtų atlikti aktyvų ir vadovaujantį vaidmenį teikiant šias priemones ir (arba) sudarant šias sąlygas. Būtinai nacionalinių, regioninių ir vietos valdžios institucijų bendradarbiavimas pagal partnerystės principą siekiant panaikinti ir (arba) sumažinti išlaidas, susijusias su tarpvalstybiniu kontekstu;

⁽¹⁾ 2019 m. sausio 14 d. ESPON tikslinė analizė dėl tarpvalstybinių viešųjų paslaugų teikimo.

ES teisinė sistema

ES teisės sistemos pridėtinė vertė

2. pabrėžia, jog reikia ES teisės sistemos, kad būtų galima sudaryti sąlygas veiksmingai kurti ir valdyti tarpvalstybines viešąsias paslaugas, kurios tenkintų pasienio regionuose gyvenančių mūsų piliečių poreikius. Tai suteiktų aiškią ES pridėtinę vertę, nes dabartinės sistemos dažnai lemia didžiulę administracinę našta ir išlaidas, dėl kurių daugelis vietos ir regionų valdžios institucijų atsisako savo planų;

3. šiuo požiūriu tvirtai pritaria Europos tarpvalstybiniam mechanizmui, kurio pasiūlymą šiuo metu blokuoja Europos Sąjungos Taryba; todėl ragina Tarybai pirmininkaujančią Portugaliją nedelsiant paspartinti jo priėmimą;

4. laikosi nuomonės, kad pagal subsidarumo principą tarpvalstybinis bendradarbiavimas ir tarpvalstybinių viešųjų paslaugų teikimas yra europinio pobūdžio ir šie klausimai veiksmingiausiai gali būti sprendžiami ES lygmeniu, glaudžiai bendradarbiaujant su nacionalinėmis, regionų ir vietos valdžios institucijomis (partnerystės principas);

Tarpvalstybiškai suderintas ES teisės įgyvendinimas

5. ragina Europos Komisiją, kaip instituciją, atsakingą už ES teisės aktų įgyvendinimą, ir, dar svarbiau, valstybes nares ir regionus, turinčius teisėkūros įgaliojimus, koordinuoti direktyvų perkėlimą į nacionalinę teisę su kaimyninėmis valstybėmis ir regionais, kad neatsirastų naujų teisinių kliūčių ir administracinių skirtumų dėl nepakankamo koordinavimo; kartu ragina valstybes nares ir regionus, turinčius teisėkūros įgaliojimus, išnagrinėti savo nacionalines ar regionines teises sistemas, atsižvelgiant į jų poveikį pasienio regionams;

6. atkreipia dėmesį į tai, kad poveikio vertinimai gali suteikti puikių įžvalgų apie ES teisės aktų poveikį ir ragina Europos Komisiją bei valstybes nares ir regionus, turinčius teisėkūros įgaliojimus, sukurti metodiką, kuria naudojantis būtų galima atlikti veiksmingus tarpvalstybinius poveikio vertinimus;

Tarpvalstybiniai kontaktiniai centrai Europos Komisijos generaliniuose direktoratuose

7. ragina Europos Komisiją įtraukti padėties pasienio regionuose klausimą rengiant visų sričių politiką ir visuose generaliniuose direktoratuose įsteigti tarpvalstybinius kontaktinius centrus, kurie galėtų spręsti tarpvalstybinius klausimus, ypač aplinkos, pagalbos tarnybų, rizikos valdymo, transporto, sveikatos priežiūros, švietimo, teritorijų planavimo, skaitmeninimo, komunikacijos, kultūros, turizmo, ekonomikos vystymosi ir užimtumo klausimus⁽²⁾. Naujuose ir peržiūriuose ES teisės aktuose turėtų būti numatyta, kaip šiuose atitinkamuose sektoriuose turėtų būti teikiamos tarpvalstybinės viešosios paslaugos ir siekiama paremti jų įgyvendinimą;

Nacionaliniai tarpvalstybiniai kontaktiniai centrai

8. ragina valstybes nares ir regionus, turinčius teisėkūros įgaliojimus, įsteigti nuolatinis, patikimus ir tarpinstitucinius nacionalinius tarpvalstybinius kontaktinius centrus, kurie keistųsi patirtimi ir aptartų problemas, su kuriomis vietos ir regionų valdžios institucijos susiduria prie konkrečių sienų, koordinuotų ES teisės aktų įgyvendinimą ir dirbtų siekdami sistemškai pašalinti kliūtis pasienyje (taip pat susijusias su tarpvalstybinių viešųjų paslaugų sukūrimu ir teikimu). Šie kontaktiniai centrai, jei jie būtų įsteigti atitinkamuose regionuose, galėtų būti tos pačios įstaigos, siūlomos reglamente dėl mechanizmo teisinėms ir administracinėms kliūtims tarpvalstybiniu mastu šalinti, tačiau jų atsakomybės sritis būtų platesnė. Šiuose kontaktiniuose centruose turėtų būti paskirtas atsakingas asmuo, mokantis pasienio teritorijų oficialiąsias kalbas. Šių kontaktinių centrų darbu turėtų būti pašalintos vietos ir regioninių subjektų nustatytos kliūtys. Jie galėtų įvertinti padėtį pasienio regionuose ir pasiūlyti bendrus metodus ir veiksmus, dėl kurių būtų galima teikti geresnes paslaugas piliečiams, optimizuojant turimus išteklius abipus sienos, ir apibrėžti koordinavimo su tarpvalstybinėmis ir kitomis ES programomis mechanizmus. ES pasienio ryšių punktas turėtų vykdyti koordinavimą ir teikti metodinę pagalbą, taip pat sudaryti sąlygas Europos pasienio regionams keistis gerąja patirtimi;

⁽²⁾ ESPON analizėje nustatytos politikos sritys, kuriose sukurta daugiausia tarpvalstybinių viešųjų paslaugų.

9. ragina valstybes nares parodyti daugiau lankstumo vietos ir regionų valdžios institucijoms, norinčioms teikti tarpvalstybines viešąsias paslaugas, nes lankstumas, *ad hoc* sprendimai ir greitas atitinkamų valstybės subjektų reagavimas gali pasiūlyti trumpalaikių sprendimų, kuriems reikia ilgalaikio tvaraus mechanizmo, kad būtų galima įgyvendinti ir išlaikyti tarpvalstybines viešąsias paslaugas. Tarpvyriausybinių susitarimų, tokių kaip naujas Acheno susitarimas, naudojimas taip pat galėtų skatinti tarpvalstybinių viešųjų paslaugų teikimą;

Pasienio ryšių punktas (REGIO GD)

10. pabrėžia savo paramą REGIO GD Pasienio ryšių punktui ir ragina skirti daugiau žmogiškųjų išteklių šiai veiklai, atsižvelgiant į jo galimą naują vaidmenį koordinuojant nacionalinius kontaktinius punktus ir kontaktinius punktus skirtinguose generaliniuose direktoratuose;

Mechanizmas teisinėms ir administracinėms kliūtims šalinti

11. mano, kad ES turėtų remti koordinuotą požiūrį pasienio regionuose įgyvendinant ES teisės aktus. Tais atvejais, kai tai nebuvo sėkminga ir kai dėl nacionalinių įstatymų nepavyksta bendradarbiauti, ES turėtų pasiūlyti europinius sprendimus ir (arba) sistemas, iš kurių tarpvalstybinių viešųjų paslaugų teikėjai galėtų pasirinkti jiems tinkamas;

12. todėl primygtinai pabrėžia, kad reikia priimti naują Europos Komisijos pasiūlytą priemonę – mechanizmą teisinėms ir administracinėms kliūtims šalinti ⁽³⁾ – kaip pagal principą „iš apačios į viršų“ taikomą teisinę priemonę, kuri greičiausiai būtų tinkamas sprendimas teisinėms ir administracinėms kliūtims įveikti ir sukurti tinkamą teisinę sistemą konkrečiam tarpvalstybinių viešųjų paslaugų įgyvendinimui;

13. pakartoja, kad iš esamų pasienio kliūčių analizės, atliktos Europos Komisijos tarpvalstybinės peržiūros metu, ir iš paskesnių „b“ sprendimų projektų aiškiai matyti, kad reikia tokios teisinės priemonės vietoje. Iš 43 išanalizuotų „b“ sprendimų ⁽⁴⁾ daugiau nei trečdaliu atvejų Europos mechanizmas teisinėms ir administracinėms kliūtims šalinti būtų tinkama priemonė, kuri padėtų spręsti problemas. Ypač tais atvejais, kai dėl siūlomo sprendimo reikėtų pakeisti šiuo metu galiojančią teisinę ar administracinę sistemą vienoje sienos pusėje;

14. šiame kontekste ragina vietos ir regionų suinteresuotuosius subjektus stiprinti savo gebėjimus, kad jie galėtų atlikti tvirtesnį ir veiksmingesnį sprendimų „iniciatorių“ vaidmenį pagal siūlomą mechanizmą teisinėms ir administracinėms kliūtims šalinti. Kad mechanizmas būtų tinkamai įgyvendintas, vietos ir regionų valdžios institucijos turi pakankamai gerai suprasti kliūtis ir taip sugebėti aiškiai nustatyti tinkamus teisinius ar administracinius sprendimus;

15. pažymi, kad siūlomas reglamentas dėl mechanizmo teisinėms ir administracinėms kliūtims tarpvalstybiniu mastu šalinti gali būti labai svarbus ne tik tarpvalstybinių viešųjų paslaugų teikimui, bet ir apskritai tarpvalstybinio bendradarbiavimo atečiai, nes tai gali padėti pašalinti esamas kliūtis ir išlaisvinti visą ES pasienio regionų ekonominį potencialą ⁽⁵⁾;

16. primygtinai ragina Europos Vadovų Tarybą atnaujinti diskusijas dėl reglamento dėl mechanizmo teisinėms ir administracinėms kliūtims tarpvalstybiniu mastu šalinti ir skubiai patvirtinti savo poziciją dėl pasiūlymo, kad reglamentą būtų galima greitai priimti;

17. ragina valstybes nares į pasienio valstybių aukščiausiojo lygio susitikimų ir bet kokio kito tarpvalstybinio bendradarbiavimo forumo darbotvarkę įtraukti diskusiją dėl mechanizmo teisinėms ir administracinėms kliūtims tarpvalstybiniu mastu šalinti. Europos Komisijos siūlomos priemonės analizė forumuose, kuriuose priimami sprendimai, turėtų įtikinti valstybes nares jos naudingumu šalinant daugelį vis dar esamų teisinių ir administracinių kliūčių prie ES sienų, taigi ir kuriant tarpvalstybines viešąsias paslaugas;

18. siūlo Europos Komisijai, suinteresuotoms valstybėms narėms, regionams, turintiems teisėkūros galias ir tarpvalstybines struktūras vietos ir regionų lygmeniu, išbandyti taikyti siūlomo mechanizmo teisinėms ir administracinėms kliūtims tarpvalstybiniu mastu šalinti principus ir procedūras konkretiems projektams, kad geriau suprastų, kaip ši priemonė galėtų būti taikoma konkrečioms sąlygoms ir galėtų būti naudinga įveikiant esamas teises ir administracines kliūtis. Daugybė pasienio regionų anksčiau veikė kaip tarpvalstybinio bendradarbiavimo laboratorijos ir davė teigiamų rezultatų sprendžiant tarpvalstybinius klausimus;

⁽³⁾ Reglamentas COM(2018) 373 final – 2018/0198 (COD).

⁽⁴⁾ <https://www.b-solutionsproject.com>

⁽⁵⁾ Europos Komisijos komunikate „Ekonomikos augimo ir sanglaudos skatinimas ES pasienio regionuose“ teigiama, kad „panaikinus bent 20 % esamų kliūčių pasienio regionų BVP vis tiek padidėtų 2 % [...] – būtų galima sukurti daugiau kaip milijoną darbo vietų“ (COM (2017) 534, p. 4).

Tarpvalstybinės struktūros

19. pažymi, jog iš ESPON analizės matyti, kad, norint teikti daugumą tarpvalstybinių viešųjų paslaugų, reikėjo sukurti naują tarpvalstybinę struktūrą ar įstaigą, dažniausiai neturinčią naujo teisinio subjektiškumo. Labai dažnai buvo naudojamos ar pritaikytos jau esamos struktūros. Tais atvejais, kai buvo kuriamos naujos tarpvalstybinės struktūros, tai buvo padaryta naudojant galiojančius tarpvalstybinius susitarimus, vidaus teisę ar ETBG reglamentą;

20. pabrėžia nuolatinių tarpvalstybinių struktūrų privalumus: jos turi savo personalą ir biudžetą bei vienintelį tikslą skatinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą, tai, pavyzdžiui, euroregionai, darbo bendruomenės ir panašios struktūros, įsteigtos siekiant veiksmingai plėtoti tarpvalstybinės viešąsias paslaugas;

21. pabrėžia Europos teritorinio bendradarbiavimo grupių (ETBG) ⁽⁶⁾, kurios galėtų būti idealūs tarpvalstybinių viešųjų paslaugų valdymo organai, privalumus ir ne visiškai išnaudojamą jų potencialą, ypač tais atvejais, kai reikia bendro biudžeto ir bendrų darbuotojų, o valdžios institucijos yra pagrindinės šių paslaugų teikėjos. Reikėtų intensyvuoti RK ETBG platformos pastangas didinti informuotumą ir jos pirmiausia turėtų būti skirtos informuoti apie tai, kaip galima panaudoti ETBG teikiant tarpvalstybines viešąsias paslaugas;

22. pabrėžia, kad nors ETBG yra labai naudingos tarpvalstybiniam bendradarbiavimui, tačiau yra tam tikrų teisinių apribojimų, kurie trukdo joms visiškai išnaudoti sustiprinto tarpvalstybinio bendradarbiavimo galimybes. Tai ypač akivaizdu teikiant tarpvalstybines viešąsias paslaugas ir vykdant infrastruktūros projektus. Ši Europos priemonė galėtų būti daug plačiau naudojama, jei būtų patobulinta jau minėta teisinė sistema;

Finansinės priemonės

23. ragina nurodyti, kad tarpvalstybinės viešosios paslaugos yra veikla, tinkama finansuoti sanglaudos politikos lėšomis, konkrečiai – pagal programą Interreg (nesumažinant kitų programos aspektų svarbos), taip pat pagal kitas finansines priemones, kurios numatytos kitoje daugiametėje finansinėje programoje ir ekonomikos gaivinimo po COVID-19 pandemijos priemonėje „Next Generation ES“. Siekiant padidinti finansavimo programų patrauklumą taip pat reikėtų sumažinti administracinę naštą teikiant paraiškas tokiame finansavimui gauti ir atsiskaitant;

24. reikalauja, kad visos pasienio regionų valdymo institucijos finansuotų tarpvalstybinę veiklą, veiksmus ar projektus iš savo pagrindinių regioninių programų (ERPF ir ESF), kad būtų galima papildyti ir pagilinti Interreg programų veiksmus;

25. pabrėžia programos Interreg svarbą pastaruosius 30 metų pasienio regionams. Įgyvendinant Interreg buvo remiamas bendradarbiavimas, kuris leido įvairių pasienio regionų administracinėms ir valdžios institucijoms suartėti ir užmegzti dialogą, ir buvo išplėtos tarpvalstybinio bendradarbiavimo ribos ir remiami projektai, kurie tiesiogiai davė rezultatų kuriant tarpvalstybines viešąsias paslaugas;

26. mini labai gerą Europos Komisijos „b“ sprendimų projektų patirtį – vykdant šiuos projektus buvo siekiama pašalinti kliūtis pasienyje, o kai kurie iš šių projektų buvo susiję su tarpvalstybinėmis viešosiomis paslaugomis. Iš šių projektų matyti, kad net turint ribotą finansavimą galima pasiekti labai gerų rezultatų;

27. pakartoja, kad yra labai nusivylęs siūlomu programos Interreg biudžetu pasiūlymuose dėl kitos finansinės perspektyvos, kurio nepakanka apskritai Europos teritorinio bendradarbiavimo poreikiams ir konkrečiai tarpvalstybinio bendradarbiavimo, kuris yra vienas iš pagrindinių sanglaudos politikos ir Europos integracijos elementų, poreikiams patenkinti. Dėl mažesnio programos Interreg biudžeto bus prarasta daugybė galimybių, nes net ir ankstesniu finansavimo laikotarpiu biudžeto iš esmės nepakako;

28. rekomenduoja, kad valstybės narės dalį savo papildomų išteklių pagal iniciatyvą „REACT-ES“ kartu paskirstytų tarpvalstybinio bendradarbiavimo programoms, kuriose jos dalyvauja, kad būtų galima veiksmingai atnaujinti ir sustiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą po COVID-19 krizės, įskaitant paramą tarpvalstybinių viešųjų paslaugų arba sanitarinių koridorių plėtrai. Kartu reikėtų išanalizuoti sinergiją, kurią galima pasiekti kartu naudojant gelbėjimo tarnybas;

⁽⁶⁾ 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1082/2006 dėl Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės (ETBG) (OL L 210, 2006 7 31, p. 19).

29. tvirtai palaiko bandomąją programą „Pasienio regionai, susiduriantys su COVID-19 protrūkiu: galimybė peržiūrėti bendrą atsaką į krizes ir bendrą vystymąsi“, dėl kurios balsuota Europos Parlamento lapkričio mėn. plenarinėje sesijoje ir kuria siekiama pagerinti pasienio regionų piliečių gyvenimą remiant labiau integruotas ir funkcionalias pasienio teritorijas. Šis bandomasis projektas turi padėti pasienio regionams geriau reaguoti į krizes ateityje ir skatinti pasienio regionuose naują viešosios politikos priemonių rengimo modelį, įskaitant viešąsias paslaugas, remiantis bendru vystymusi ir taikant patobulintą daugiapakopį valdymą. Todėl bandomuoju projektu derinamas trumpalaikis ir ilgalaikis požiūris, kad specialistai ir sprendimus priimančios asmenys turėtų konkrečių priemonių ir metodiką, kurias būtų galima tiesiogiai taikyti realiaame gyvenime, kurios būtų juntamos piliečiams ir kurias būtų galima taikyti prie visų Europos sienų;

30. pažymi, kad nors ES savo programomis rėmė kai kurių tarpvalstybinių viešųjų paslaugų sukūrimą, ilgalaikis finansavimas nėra tvarus. Valstybės narės bei vietos ir regionų valdžios institucijos turėtų ieškoti papildomų pakankamo ilgalaikio finansavimo būdų, tokių kaip nacionaliniai arba regionų šaltiniai bei viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė, kuriems taip pat turėtų būti sudarytos palankesnės sąlygos ir kurie turėtų vykti tarpvalstybiniu mastu, bent jau EEE viduje;

E. paslaugos

31. pažymi, kad pasienio regionuose skaitmeninimo procesas, kurį dabar vykdomė, turi remtis trejopa gamybos struktūros perspektyva – valdžios institucijomis ir viešaisiais subjektais, kurie teikia paslaugas piliečiams, ir pačiais piliečiais. Šiomis aplinkybėmis e. paslaugos gali atverti labai įdomią tarpvalstybinių viešųjų paslaugų plėtojimo sritį. Pavyzdžiui, naudojant automatinio vertimo sąsają, galima įveikti kalbos barjerą – vieną didžiausių apskritai tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir konkrečiai viešųjų paslaugų teikimo per sienas kliūčių. Be to, sukūrus elektronines korteles, suteikiantis pasienio regionų piliečiams galimybę naudotis tarpvalstybinėmis viešosiomis paslaugomis, būtų žengtas svarbus žingsnis siekiant pagerinti tų regionų gyventojų gyvenimo kokybę. Dažnesnis e. procedūrų naudojimas leistų suderinti administracines nuostatas, taigi pašalintų kitas kliūtis. Be to, plėtojant dirbtiniu intelektu paremtas sistemas būtų galima toliau skatinti paslaugų teikimą visoje Europoje;

Privačiojo sektoriaus vaidmuo

32. ragina sprendimus priimančius asmenis ypatingą dėmesį skirti vietos mažiems ir vidutiniams paslaugų teikėjams. Privatūs veiklos vykdytojai yra pagrindiniai dalyviai teikiant tam tikras paslaugas ir (arba) tam tikrose šalyse. MVAĮ bendrosios įmonės, veikiančios tarpvalstybiniu mastu, pavyzdžiui, įkūrusios Europos bendrovę⁽⁷⁾, galėtų būti geriau pasiruošusios teikti tarpvalstybines viešąsias paslaugas;

Tarpvalstybinis sujungiamumas

33. ragina remti tarpvalstybinį sujungiamumą. Kai kuriuose pasienio regionuose piliečiai, norėdami patekti į kitą sienos pusę, susiduria su fiziniais sunkumais dėl gamtinių kliūčių (kalnų ar upių), fizinės sąsajos tarp abiejų pusių, kelių ar tiltų nebuvimo ar dėl tinkamų ir reguliarių viešojo transporto paslaugų trūkumo. Sudarius palankesnes sąlygas sujungiamumui padaugėtų keliaujančiųjų abipus sienos ir taip būtų užtikrinta didesnė piliečių integracija pasienio regionuose;

34. ragina ES institucijas ir valstybes nares atnaujinti diskusijas dėl paslaugų paso (e. kortelės) įvedimo, kuris leistų MVĮ teikti paslaugas tarpvalstybiniu mastu, nesusiduriant su papildoma administracine našta iš užsienio reguliavimo institucijų;

Geresnis tarpvalstybinių viešųjų paslaugų skatinimas ir stebėseną

35. pabrėžia, kad didžioji dauguma visų nustatytų tarpvalstybinių viešųjų paslaugų (64 %) ⁽⁸⁾ yra teikiama prie senųjų ES valstybių narių sienų, o labai nedaug – tarp naujųjų valstybių narių;

36. kviečia EK, taip pat valstybes nares kartu su vietos ir regionų valdžios institucijomis ir Regionų komitetu surengti informacinę kampaniją valstybėse narėse, siekiant parodyti tarpvalstybinių viešųjų paslaugų teikimą naudą ir galimybes. Šie suinteresuotieji subjektai taip pat turėtų daugiau investuoti į esamų tarpvalstybinių viešųjų paslaugų stebėseną ir skatinimą, nes daugelis jų lieka nežinomos plačiajai visuomenei (pavyzdžiui, sudarant tarpvalstybinių viešųjų paslaugų katalogus);

⁽⁷⁾ 2001 m. spalio 8 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2157/2001 dėl Europos bendrovės (SE) statuto (OL L 294, 2001 11 10, p. 1).

⁽⁸⁾ 2019 m. sausio 14 d. ESPON tikslinė analizė dėl tarpvalstybinių viešųjų paslaugų teikimo.

37. yra pasirengęs atlikti didesnę vaidmenį stebint ir skatinant tarpvalstybines viešąsias paslaugas Europoje, atsižvelgiant į labai gerą patirtį, susijusią su ETBG stebėseną ir skatinimu per RK ETBG platformą. Kadangi kai kurios ETBG jau teikia tarpvalstybines viešąsias paslaugas, ETBG platforma taip pat turėtų būti naudojama stebėti tarpvalstybinių viešųjų paslaugų plėtrą ir skatinti šias paslaugas, kartu pabrėžiant ETBG, kaip tinkamą jų įgyvendinimo priemonę;

38. ragina pasienio regionus, ypač euroregionus, darbo bendruomenes, ETBG ir kitas pasienio struktūras, konsultuotis su savo piliečiais dėl paslaugų, kurių jiems trūksta jų regione arba kurios gali būti patobulintos, ir atsižvelgti į šiuos poreikius bei potencialiai kurti naujas ar patobulintas tarpvalstybines paslaugas, atitinkančias bendrą interesą;

Tarpvalstybinės viešosios paslaugos prie ES išorės, sausumos ir jūrų sienų

39. atkreipia dėmesį į taikant ETBG reglamentą įgytą patirtį, kuri parodė, kad galimas konstruktyvus ir geresnis struktūruotas bendradarbiavimas su ES nepriklausančiomis valstybėmis, kaip antai su Šveicarija ir Ukraina;

40. pabrėžia, kad 17 % visų nustatytų tarpvalstybinių viešųjų paslaugų yra teikiamos tarp ES ir trečiųjų šalių, o tai rodo tokio bendradarbiavimo poreikį ir galimybes už ES išorės (sausumos ir jūrų) sienų. Teisine sistema, struktūromis ir finansavimu turėtų būti sudaromos sąlygos teikti tokias paslaugas ES nepriklausančioms šalims ir jas iš jų gauti, o tai būtų naudinga šių pasienio regionų piliečiams;

COVID-19 patirtis: sienų uždarymas palyginti su bendradarbiavimu

41. pakartoja, kad valstybės narės per neseniai įvykusią COVID-19 pandemiją praleido galimybes, kai jos instinktyviai ir vienašališkai uždarė sienas, negalvodamos apie poreikį sutelkti pastangas prie ES vidaus sienų ir teikti sveikatos priežiūros ir skubios pagalbos paslaugas pasienio regionuose gyvenantiems piliečiams. Bendradarbiaujant ir dalijantis patirtimi bei ištekiais, krizę spręsti buvo galima geriau. Tačiau tai turėtų būti vertinama kaip pamoka, dar kartą įrodanti tarpvalstybinių viešųjų paslaugų ir koordinuoto Europos požiūrio į bendras problemas poreikį. Reikėtų pabrėžti, kad tarpvalstybinis bendradarbiavimas sveikatos ir gelbėjimo paslaugų srityje, net ir ne krizės laikotarpiu yra labai svarbus siekiant užtikrinti tinkamas paslaugas piliečiams, todėl jį reikėtų ypač skatinti;

42. atkreipia dėmesį į tai, kad sienų uždarymas nederinant ir nesitarant su kaimyninėmis valstybėmis bei pasienio regionų vietos ir regionų valdžios institucijomis turėjo ne tik labai didelį neigiamą poveikį esamam tarpvalstybiniam bendradarbiavimui, bet ir, visų pirma, labai neigiamą padarinių pasienio regionų piliečių gyvenimui, nes nebuvo susitarta dėl protokolų, užtikrinančių išskirtinį asmenų ir prekių judėjimą, todėl, be kita ko, buvo sutrikdytas tarpvalstybinių viešųjų paslaugų teikimas;

43. mato poreikį nustatyti pagrindinį minimalų tarpvalstybinio bendradarbiavimo lygį, kuris turi būti išlaikytas net krizių metu, siekiant užtikrinti tarpvalstybinių viešųjų paslaugų, ypač susijusių su krizių valdymu, teikimą;

44. palankiai vertina RK, Europos Komisijos ir svarbiausių asociacijų, nagrinėjančių tarpvalstybinius klausimus (MOT, EPRA ir CESCO), partnerystę, kuri buvo sukurta COVID-19 krizės metu. Pasinaudojant šia patirtimi buvo sukurtas Europos pasienio regionų piliečių aljansas;

45. pabrėžia, kad, nepaisant uždarytų sienų, daugybė pasienio regionų ir miestų rado būdų bendradarbiauti ir dalytis ištekiais šiuo sudėtingu laikotarpiu. Tai dar kartą įrodė, kad tuose regionuose gyvenantiems žmonėms tarpvalstybinis bendradarbiavimas yra natūralus, o jų bendruomenėms – tinkamas kelias į priekį;

Rekomendacijos ateičiai

46. pareiškia, kad yra pasirengęs pasimokyti iš pasienio regionų patirties ir pateikti išsamias rekomendacijas dėl tarpvalstybinio bendradarbiavimo, kaip RK indėlį į Konferenciją dėl Europos ateities;

47. planuoja Konferencijoje dėl Europos ateities šia tema pateikti konkrečias rekomendacijas dviem klausimais:
- pirmasis yra ilgalaikė tarpvalstybinio bendradarbiavimo Europos Sąjungoje vizija, daugiausia dėmesio skiriant konkretiems pasiūlymams, kuriuos RK ir pasienio regionai ragins įgyvendinti iki 2050 m. Tarpvalstybinės viešosios paslaugos bus šios vizijos dalis,
 - antras klausimas būtų prašymas priimti teisės aktus, kuriais būtų garantuojami minimalūs tarpvalstybinio bendradarbiavimo standartai ES ir (arba) vietos krizių atveju, siekiant išlaikyti pakankamą viešųjų paslaugų lygį, leisti pasienio regionuose gyvenantiems piliečiams veikti, užtikrinti nepertraukiamą vidaus rinkos veikimą ir išlaikyti Europos integracijos pagreitį.

2021 m. vasario 5 d., Briuselis

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Europos regionų komiteto nuomonė. Agroekologija

(2021/C 106/05)

Pranešėjas:

Guillaume CROS (FR / Žalieji)

Regiono vykdomosios tarybos narys: Oksitanijos regiono taryba

I. BENDROSIOS PASTABOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Aplinkybės

1. pažymi, kad COVID-19 pandemija rodo mūsų maisto sistemų Europoje svarbą ir pažeidžiamumą ir primena, kad ypač svarbu užtikrinti atsparias ir suverenias maisto sistemas, kuriose didžiausias dėmesys būtų skiriamas kaimo vietovių ekonominiam gyvybingumui;
2. pabrėžia, kad, atsižvelgiant į visuotinio atšilimo, biologinės įvairovės nykimo ir dirvožemio degradacijos pavojus, ši pandemija sustiprina neatidėliotiną poreikį Europos Sąjungai pradėti taikyti naujus agronominius, socialinius ir teritorinius metodus, kuriais būtų saugomi gamtos ištekliai, sveikata, skatinamas ūkių atnaujinimas ir užtikrinama teritorinė sanglauda;
3. primena, kad šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo mažinimas žemės ūkyje šiuo metu yra vienintelė perspektyvi alternatyva;
4. primena, kad daugiametės pievos sudaro trečdalį ES žemės ūkio paskirties žemės ploto ir atlieka labai svarbų vaidmenį, nes dirvožemyje kaupiama daug organinių medžiagų ir skatinama biologinė įvairovė;
5. pažymi, kad būtina pereiti nuo ekstracinių principais grindžiamo žemės ūkio prie žiediniais principais grindžiamo žemės ūkio – visų pirma kalbant apie anglies ir azoto ciklą – ir siekti tausaus ir taupaus išteklių valdymo;
6. primena, kad sėklų vienasrūšiškumas ir vienodinimas prieštarauja biologinei įvairovei;
7. pažymi, kad atsižvelgdami į visuomenės sveikatą, visuotinį atšilimą ir gyvūnų gerovę privalome keisti gyvulių auginimo praktiką ir pereiti prie gamybos būdų, kurie daro teigiamą poveikį aplinkai (ganyklų išsaugojimas, miškingų plotų priežiūra), kuriais nekeliamas pavojus ūkininkų ir piliečių sveikatai ir atsižvelgiama į gyvūnų gerovę. Galima sumažinti mėsos vartojimą ir kartu plėtoti tvarų ūkininkavimą;
8. mano, kad gyvulių augintojų gyvenimo kokybė ir gyvūnų gerovė yra glaudžiai susijusios, todėl būtina laikytis kitokio požiūrio į gyvulininkystę, pagal kurį ūkininkas nebeparduoda nuostolingai ir gerbia savo gyvulius;
9. pažymi, kad specializuoti ūkiai, kurie perka daug pagalbinių produktų (naftos, trąšų, pesticidų, antibiotikų ir t. t.) yra labiau ekonomiškai pažeidžiami dėl didelių gamybos sąnaudų, jų priklausomybės nuo gamintojų grandies įmonių ir didesnės ekonominės rizikos grėsmės;
10. palankiai vertina Europos Komisijos pasiūlytą strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ ir Biologinės įvairovės strategiją, kuriose raginama iš esmės pakeisti žemės ūkio politiką;
11. pažymi, kad naujų ūkininkų įsisteigimui mažuose ar vidutinio dydžio plotuose trukdo sunkumai, susiję su žemės naudojimu tiek ją nuomojant, tiek įsigyjant;

Agroekologinis požiūris

12. pažymi, kad siekiant įgyvendinti pasiūlymą iki 2030 m. sumažinti trąšų, pesticidų ir antibiotikų naudojimą ir padidinti ekologinių požiūriu svarbių vietovių plotus reikia sistemingai keisti žemės ūkio produktų gamybos metodus;

13. pabrėžia, kad agroekologija, pagal kurią maksimaliai pasinaudojama ekosistemomis kaip gamybos veiksmu kartu išsaugant jų gebėjimą atsinaujinti, atitinka šį uždavinį;
14. pabrėžia, kad Maisto ir žemės ūkio organizacija (FAO) agroekologiją apibūdina dešimtimi tarpusavyje susijusių elementų: įvairovė, bendras kūrimas ir dalijimasis žiniomis, sinergija, veiksmingumas, antrinis perdirbimas, atsparumas, žmogiškosios ir socialinės vertybės, maisto kultūra ir tradicijos, atsakingas valdymas, žiedinė ekonomika ir solidarumas;
15. pabrėžia, kad atliekas reikia laikyti ištekliais, kaip jau laikomas, pavyzdžiui, regeneruotas vanduo, prisodrintas pagrindinėmis maistinėmis medžiagomis ir skirtas drėkinimui vietovėse, kuriose trūksta vandens, arba javų šiaudų likučiai, kurie laikomi gamybine medžiaga gyvulininkystėje, biostatyboje arba mulčio gamybos sektoriuje;
16. pabrėžia, kad agroekologija mažinamas žemės ūkio anglies pėdsakas, skatinamas biologinės įvairovės atkūrimas, užtikrinamas arba atkuriamas dirvožemio derlingumas, užkertamas kelias oro ir vandens taršai, didinamas ūkių ekonominis atsparumas ir užtikrinamas sveikas ir prieinamas maistas;
17. pabrėžia, kad agroekologija nėra grįžimas į praeitį: sudėtingesnė nei cheminėmis medžiagomis ir nafta grindžiama žemės ūkio praktika agroekologija yra pažangus ūkininkavimas, kuriame derinami aplinkos apsaugos, ekonominiai ir socialiniai veiksniai, taip pat agronominė ir socialinė praktika, susijusi su novatoriškais eksperimentais, praktine patirtimi ir viešaisiais moksliniais tyrimais;
18. pabrėžia, kad agroekologijoje žemės ūkis plėtojamas paisant gamtos ir gamtoje;
19. pažymi, kad agroekologijoje puoselėjamas gyvybingas dirvožemis, kuriame auginami sveiki augalai ir kaupiama daug anglies ir vandens, jis yra atsparesnis sausrui ir aukštai temperatūrai;
20. pabrėžia, kad agroekologijoje renkantis gamybą, rūšis, veisles ir sudarant ūkininkavimo kalendorių atsižvelgiama į agroklimatines ir istorines vietos sąlygas, siekiant optimizuoti ūkių atsparumą nenumatytiems veiksniams;
21. pažymi, kad agroekologijoje plėtojami žmogui priimtino dydžio gyvulių auginimo ūkiai, kiek įmanoma, su natūraliomis ganyklomis, juose siekiama savarankiškai apsirūpinti pašarais;
22. pažymi, kad agroekologijai būdingi:
 - a. maži ir vidutiniai ūkiai, kurie sudarys galimybę sustabdyti darbo vietų žemės ūkyje mažėjimą ir paskatinti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą,
 - b. ūkių tarpusavio pagalbos tinklai,
 - c. ryšiai su kitais gyventojais per trumpesnes tiekimo grandines ir dažnesnį vietos produktų perdirbimą;
23. mano, kad skaitmeninimas gali palengvinti tam tikros gamybos ir prekybos praktikos valdymą; vis dėlto pažymi, kad dėl plataus masto automatizuotos ir susietosios žemės ūkio technikos plėtros kyla duomenų suverenumo klausimas, kurį ūkininkui gali būti sunku kontroliuoti; mano, kad ūkininkas neturi perduoti tikslų žinių apie savo ūkį ir kad jam turi būti palikta teisė taisyti savo įrangą;

Perėjimo prie agroekologijos rėmimo politika

24. pažymi, kad agroekologijoje dėmesys skiriamas ne tik maisto gamybai, bet ir visai maisto sistemai, įskaitant teisingas darbo sąlygas;
25. pažymi, kad BŽŪP reforma, dėl kurios šiuo metu deramasi ir kuri iš esmės neatitinka iššūkių, vis dėlto suteikia valstybėms narėms ir jų regionams tam tikras priemones agroekologijai remti;
26. palankiai vertina 2020 m. spalio mėn. Europos Komisijos pranešimą Europos Vadovų Tarybai, kuriame nurodytos keturių tipų galimos ekologinės sistemos, tarp kurių agrarinė miškininkystė ir agroekologija;
27. pažymi, kad agroekologija, kurios pagrindą sudaro mažų ir vidutinių ūkių ekosistema, negali būti plėtojama, jei tiesioginės BŽŪP išmokos vis dar skiriamos už hektarą, o ne priklausoma nuo ūkyje dirbančių asmenų skaičiaus;
28. pabrėžia, kad kitos Europos politikos sritys (žemės ūkio rinkos, išorės prekybos, klimato, sėklų, vandens, dirvožemio, mokslinių tyrimų ir t. t.) turėtų būti suderintos ir turėtų atitikti šį agroekologijos požiūrį;

29. mano, kad agroekologija yra tvaraus kaimo turizmo valdymo priemonė;
30. pažymi, kad viešaisiais moksliniais tyrimais turi būti aktyviau remiama agroekologija;
31. mano, kad skatinant atnaujintą mažų ir vidutinių ūkių struktūrą, pritaikytą prie XXI amžiaus iššūkių, ir suartinant miesto ir kaimo vietoves pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, ekologinį ir vietinį viešąjį maitinimą, agroekologija bus galinga varomoji jėga, padėsianti atgaivinti regionus ir stiprinti kaimo vietovių, priemiesčių ir miestų sanglaudą;
32. mano, kad ypač svarbu stiprinti ūkininkų padėtį maisto vertės grandinėje, visų pirma pasitelkiant gamintojų grupes ir vietos mažų ir vidutinių žemės ūkio įmonių grupes, galinčias pasiekti masto ekonomiją, kad būtų galima gauti teisingesnį atlygį už jų darbą ir taip prisidėti prie vietos ekonomikos dinamiškumo;

II. POLITINĖS REKOMENDACIJOS

BŽŪP reforma

33. siūlo būsimoje BŽŪP labiau skatinti agroekologinę praktiką, tokią kaip:
- a) pasėlių įvairinimas, dėl kurio ūkiai tampa mažiau pažeidžiami dėl gamtinių ar sektorialių pavojų;
 - b) ilgos sėjomainos ir abipusės agronominės naudos augalų deriniai;
 - c) medžiai, gyvatvorės, tvenkiniai, akmeninės buveinės aplink sklypus ir (arba) sklypuose;
 - d) ankštinių augalų, kurie natūraliai į dirvožemį inkorporuoja azotą, auginimas;
 - e) rūšių ir veislių mišiniai tame pačiame žemės sklype;
 - f) gera ir pastovi dirvožemio danga, apsauganti nuo erozijos;
 - g) ūkiuose naudojamos vietos ūkininkų užaugintos sėklos ir auginami vietai būdingų veislių gyvūnai, kurie geriau prisitaikę prie vietovės ir klimato;
 - h) mišri augalininkystė ir gyvulininkystė;
 - i) kompleksinio, o ne cheminio pasėlių apsaugos metodo taikymas;
34. prašo, kad atsižvelgiant į pasiūlymus, kuriuos Komitetas pateikė savo nuomonėje dėl BŽŪP, į kitos BŽŪP ekologines sistemas būtų įtraukti kiekybiniai strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ tikslai: bent 50 % sumažinti prarandamų maisto medžiagų, bent 20 % sumažinti naudojamų trąšų kiekį, 50 % sumažinti pesticidų naudojimą ir jų keliamą riziką, naudoti mažiau antimikrobinų medžiagų, 10 % skirti ekologiniu požiūriu svarbių vietovių plotams ir 25 % žemės skirti ekologiniam ūkininkavimui;
35. prašo Europos Parlamento ir Tarybos plėtojant trišalį dialogą dėl būsimos bendros žemės ūkio politikos siekti žaliojo kurso tikslų įgyvendinimo; siūlo Europos lygmeniu numatyti bent 30 % pirmojo ramsčio biudžeto skirti visų nacionalinių strateginių planų ekologinėms sistemoms;
36. pažymi, kad ne visi ūkiai turi vienodas sąlygas ekologinio tvarumo požiūriu. Nacionalinės ekologinės priemonės turėtų padėti derinti griežtesnes aplinkosaugos priemones su tinkamu finansavimu ir mokymu, kurie būtų nustatomi atsižvelgiant į kiekvieno ūkio aplinkos ypatumus;
37. rekomenduoja, kaip nurodyta RK nuomonėse dėl BŽŪP ir ganyklinės gyvulininkystės, į paramos sąlygas įtraukti reikšmingą gerbti žemės ūkio darbuotojų teises (įtraukti socialinių sąlygų nuostatą), nustatyti gyvulių laikymo tankio ūkyje ribą siekiant sugriežtinti sąlygas, susijusias su teisės aktų dėl gyvūnų gerovės laikymusi;
38. siūlo palaipsniui pereiti nuo bazinės išmokos už hektarą prie bazinės išmokos, susietos su ūkyje dirbančių asmenų skaičiumi ir skirti tiesiogines išmokas pirmiausia mažiems ir vidutiniams ūkiams ir ekologiškai žemės ūkio praktikai;
39. siūlo gerokai apriboti tiesiogines išmokas kiekvienam ūkiui;

40. rekomenduoja valstybėms narėms naujos bendros žemės ūkio politikos ekologinėse sistemose numatyti priedus ir nuobaudas, pavyzdžiui, priedą už didesnę pasėlių įvairinimą, finansuojamą iš nuobaudų už chemines trąšas, pesticidus ir antibiotikus, priedą už ganykline gyvulininkystę, proporcingą auginamų atrajotojų skaičiui, siekiant skatinti perėjimą prie agroekologijos – iš nuobaudų už šiltnamio efektą sukeliančias dujas;
41. rekomenduoja, kad valstybės narės 40 punkte aprašytą priedų ir nuobaudų sistemą taikytų atsižvelgdamos į savo aplinkos apsaugos prioritetus;
42. rekomenduoja įgyvendinant BŽŪP 2-ojo ramsčio priemones pirmenybę teikti:
- a. agroekologinės gamybos metodams, įskaitant agrarinę miškininkystę, ir jų kolektyviniams metodams (bendradarbiavimas);
 - b. agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonių (MAEC) sistemai;
 - c. trumpoms tiekimo grandinėms;
 - d. ekologiškiems ir vietoje pagamintiems maisto produktams;
 - e. agroekologijos, agrarinės miškininkystės ir ganyklinės gyvulininkystės mokymui ir konsultacijoms šiais klausimais;
43. ragina iš dalies pakeisti Reglamento dėl nacionalinių strateginių planų 65 straipsnį (2 ramstis) ir pereiti nuo išmokų pagal plotą principo prie agroekologinės sutarties principo;
44. primena savo nuomonėje dėl BŽŪP pateiktą pasiūlymą teikti paramą investicijoms su sąlyga, kad bus atliktas aplinkosaugos auditas, ir nustatyti, kad paramos investicijoms biudžetui būtų skirta ne daugiau kaip 10 % 2 ramsčio lėšų;
45. siūlo Europos Komisijai parengti vadovą, kuris būtų metodinė pagalbos priemonė valdymo institucijoms ir regionų suinteresuotiesiems subjektams, siekiant paskatinti atsižvelgti į agroekologijos projektą mobilizuojant įvairias BŽŪP savanoriškas priemones;

Žemės ūkio praktika

46. siūlo skatinti atrajotojų auginimui naudoti daugiametes ganyklas, išskyrus žiemojimo laikotarpį;
47. prašo nuo pramoninio monogastrinių gyvūnų (kiaulių, naminių paukščių) auginimo uždaroje patalpose, kuris daro didelį neigiamą išorinį poveikį visuomenės sveikatai ir aplinkai, laipsniškai pereiti prie visiško arba dalinio gyvulių auginimo lauke bei nustatyti viršutinę gyvulių ribą uždaroje patalpose ir viename ūkio ganyklų ploto hektare;
48. ragina panaikinti auginimą narvuose, kaip reikalaujama naujausioje piliečių iniciatyvoje ir kaip RK reikalavo savo nuomonėje dėl BŽŪP;
49. siekiant užtikrinti gyvūnų gerovę siūlo skerdyklas įrengti ūkiuose ir naudoti mažas vietines skerdyklas;
50. ragina pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 853/2004 ⁽¹⁾ po 2020 m. gruodžio 31 d. pratęsti nukrypti leidžiančios nuostatos, pagal kurią naminių paukščių ir triušių augintojams leidžiama ūkyje skersti ir perdirbti vietas prekybai skirtą savo produkciją, taikymo laikotarpį;
51. siūlo sustiprinti pirmininkaujančios Vokietijos pasiūlymą sukurti Europos gyvūnų gerovės ženklą;
52. taip pat rekomenduoja nustatyti aiškų ir privalomą ženklinimą, kuriame būtų nurodytas gyvulių auginimo būdas, apimant gyvūnų gyvenimo ciklą, įskaitant jų vežimą, kad būtų pripažintos augintojų pastangos tobulinti praktiką, o vartotojai galėtų pasirinkti produktus pagal pageidavimus, sekant Europos kiaušinių ženklinimo pavyzdžiu;

⁽¹⁾ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 853/2004, nustatantis konkrečius gyvūninės kilmės maisto produktų higienos reikalavimus (OL L 139, 2004 4 30, p. 55).

Kitų sričių politika

53. rekomenduoja naujajame tvarių maisto sistemų teisės akte, apie kurį paskelbta strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ nustatyti teisinę sistemą, įpareigojančią ES pradėti tikrą perėjimą prie agroekologijos, kuris leistų perorientuoti maisto paklausą ir skatinti keisti mitybą, sustabdyti didėjančio nutukimo tendenciją, sumažinti mėsos vartojimą, sutrumpinti tiekimo grandines, padidinti sezoninių produktų vartojimą ir gerokai sumažinti maisto švaistymą;

54. ragina Komisiją skatinti plėtoti trumpas tiekimo grandines:

a. pritaikant higienos taisykles ir standartus produktų perdirbimui ūkyje ir apskritai atsižvelgti į smulkiuosius gamintojus taikant maisto produktus reglamentuojančius teisės aktus ir ženklavimo reikalavimus;

b. remiant vietos ir kolektyvinius projektus, pirma, susijusius su perdirbimui vietoje reikalinga įranga (maža skerdykla, mobili skerdykla, daržovių parduotuvė, viešojo virtuvė, vietos turgavietės infrastruktūra, pvz., viešos prekybos vietos ar ūkių parduotuvės ir t. t.) ir, antra, susijusius su nedidelių vietos gamybos, perdirbimo ir prekybos kooperatyvų sudarymu;

55. siūlo ES įgyvendinti Europos Parlamento rekomendacijas, pateiktas 2017 m. pranešime savo iniciatyva ⁽²⁾ dėl žemės ūkio paskirties žemės ES koncentracijos padėties, visų pirma sukurti Europos žemės ūkio paskirties žemės stebėsenos centrą; siūlo ES įgyvendinti 2012 m. FAO priimtas neprivalomas žemės valdymo gaires ⁽³⁾ šiuo tikslu parengiant ES direktyvą, remiantis Vandens direktyvos pavyzdžiu, siekiant užtikrinti galimybes naudotis žeme ir taip sudaryti sąlygas įsisteigti jauniems ūkininkams;

56. ragina Europos Komisiją pasiūlyti naują Europos direktyvą dėl žemės ūkio paskirties dirvožemio, kad būtų sustabdytas organinių medžiagų mažėjimas, erozija ir ūkininkavimo praktikoje pirmenybė būtų teikiama dirvožemio gyvybingumui;

57. rekomenduoja sugriežtinti vandens direktyvas, atsisakant nukrypti leidžiančių nuostatų (Nitrato direktyva);

58. rekomenduoja paspartinti žiedinės ekonomikos metodų taikymą apdorojant gyvulių mėšlą, kad jį būtų galima panaudoti agronominiams (kompostas ir organinės trąšos) tikslais;

59. atsižvelgdamas į savo nuomonę dėl žemės ūkio genetinių išteklių, ragina parengti naują ES teisės aktą dėl sėklų, pagal kurį būtų leidžiama naudoti ūkininkų užaugintas sėklas ir jomis prekiauti, visų pirma įtraukiant naujajame reglamente dėl ekologinio ūkininkavimo siūlomus pakeitimus dėl ekologinių sėklų įtraukimo į katalogą;

60. ragina į ES teisės aktus neįtraukti genetiškai modifikuotų arba mutagenizės sėklų, kad būtų skatinama biologinė įvairovė;

61. ragina, kad gamintojai ekonomiškai pajustų agroekologijos teikiamą socialinę pridėtinę vertę ir teigiamą išorės poveikį, kad jie būtų šio perėjimo proceso dalyviai;

62. siekiant užtikrinti visų gyventojų teisę į ekologišką mitybą, rekomenduoja imtis tokių priemonių:

a. sumažinti PVM ekologiškiems, vietiniams ir sezoniniams produktams;

b. įvesti su šiais produktais susijusius „vietos“ maisto talonus;

c. nustatyti didelę ekologiškų, vietinių ir sezoninių produktų procentinę dalį viešojo maitinimo įstaigose;

63. siūlo į SKVN ir SGN specifikacijas įtraukti agroekologinę praktiką;

64. ragina ES neimportuoti žemės ūkio produktų, kurie neatitinka Europos gamybos socialinių ir aplinkos standartų, įskaitant nurodytus strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“, ir kurie nesažiningai konkuruoja su Europos gamybos sektoriais, ir mažomis kainomis (mažesnėmis už Europos gamybos sąnaudas) nebeeksportuoti pertekliaus, nes tai dažnai žlugdo trečiųjų šalių gamintojus;

⁽²⁾ Europos Parlamentas (2017 m.), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0197_LT.html.

⁽³⁾ <http://www.fao.org/3/a-i2801f.pdf>

65. rekomenduoja, kaip ir savo nuomonėje dėl BŽŪP, nustatyti naujas sąžiningesnes, solidaresnes daugiašalės ir dvišalės prekybos žemės ūkio produktais taisykles, kurios apimtų agroekologijos principus;

66. ragina Europos lygmeniu labiau remti nepriklausomus viešuosius agroekologijos ir (arba) agrarinės miškininkystės mokslinius tyrimus ir dalyvaujamuosius mokslinius tyrimus su ūkininkais ir mokslininkais, įskaitant socialinių mokslų sritį, kurioje nagrinėjama socialinių ir techninių pokyčių dinamika; palankiai vertina Komisijos iniciatyvą skatinti ir koordinuoti agroekologinių eksperimentų tinklą;

Vietos ir regionų lygmuo

67. rekomenduoja labai aktyviai remti vietos ir regionų valdžios institucijas plėtojant agroekologiją, visų pirma naujų rinkos dalyvių techninį mokymą, remti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą, teikti nepriklausomas konsultacijas ūkininkams, remti trumpas tiekimo grandines ir smulkų žemės ūkio produktų perdirbimą, taikyti žemės ūkio paskirties žemės ir miestų planavimo taisykles, plėsti saugomas žemės ūkio paskirties žemės teritorijas, kurti parodomuosius agroekologijos ūkius ir taikyti perėjimo prie agroekologinio ūkininkavimo įgyvendinimo stebėsenos priemones;

68. siūlo ilgalaikes sutartis dėl agroekologinių inovacijų tarp ūkininkų grupių ir vietos ar regionų valdžios institucijų, kaip vieną iš Europos inovacijų partnerystės žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje priemonių;

69. ragina ES koordinuoti ir skatinti savivaldybių, įsipareigojusių imtis veiksmų kurti atsparias ir tvarias žemės ūkio ir maisto sistemas, tinklą, kaip Merų pakto dėl klimato ir energetikos atveju.

2021 m. vasario 5 d., Briuselis

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Europos regionų komiteto nuomonė „Lygybės sąjunga. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas“

(2021/C 106/06)

Pagrindinis pranešėjas	Jácint HORVÁTH (HU/PES), Nadkanižos savivaldybės tarybos narys
Pamatiniai dokumentai:	Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Lygybės sąjunga. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas“ COM(2020) 620 <i>final</i> Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo COM(2020) 621 <i>final</i>

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Bendrosios pastabos. Romai kaip Europos etninė mažuma

1. palankiai vertina Komisijos komunikatą, kuriame ir toliau rodomas Komisijos ir Europos Vadovų Tarybos įsipareigojimas integruoti romų bendruomenes ⁽¹⁾ ir jų siekis panaikinti romų diskriminaciją ir atskirti. Komitetas taip pat teigiamai vertina naujausią Tarybos rekomendaciją šiuo klausimu ir pabrėžia, kad svarbu informuoti vietas ir regionų lygmenis ir nustatyti konkrečius tikslus. Todėl primygtinai ragina Europos Komisiją ir Tarybą užtikrinti tinkamą pasiektų rezultatų stebėseną;
2. pabrėžia, kad romai yra didžiausia Europos etninė mažuma. Daugelis romų ir toliau negali naudotis savo pagrindinėmis teisėmis, gyvena skurde ir patiria itin didelę diskriminaciją ir socialinę atskirtį. Kadangi tai Europos masto problema ir šie asmenys yra Europos piliečiai, dar labiau stebina tai, kad valstybių narių Vyriausybės ir ES iki šiol nesugebėjo įgyvendinti sėkmingos integracijos ir įtraukties politikos, užtikrinančios visišką romų įgalėjimą savo teisių ir pareigų, susijusių su ES pilietybe, atžvilgiu;
3. primena, kad lygybės sąjunga, kuri yra vienas iš pagrindinių Europos Komisijos tikslų ⁽²⁾, žemyne negali būti sukurta be aktyvaus romų bendruomenių, kuriose yra apie 10–12 mln. žmonių, dalyvavimo;
4. patvirtina, kad per pastaruosius dešimt metų padaryta maža romų integracijos pažanga. Tam tikra pažanga padaryta įgyvendinant kai kuriuos komunikate nurodytus sektorių prioritetus, tačiau apskritai nustatyti tikslai nebuvo pasiekti. Todėl ateityje reikės persvarstyti šiai sričiai skiriamų išteklių paskirstymą ir prireikus juos padidinti, toliau plėtoti integruotą požiūrį ir skatinti diegti inovatyvius sprendimus. Visų pirma reikėtų pabrėžti būtinybę toliau teikti profesionalią ir finansinę paramą sėkmingoms programoms, kad būtų pasiekta ilgalaikių rezultatų;
5. taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad Europos, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis reikia atnaujinti ir stiprinti įsipareigojimus siekti romų lygybės, socialinės įtraukties ir dalyvavimo;

⁽¹⁾ Kaip ir Komisijos komunikate, šioje nuomonėje terminas „romai“ vartojamas kaip bendras terminas, apimantis įvairias skirtingas romų kilmės tautines grupes, tokias kaip romai, sintai, kalai, romanišeliai, bojašai (rudariai). Be to, jis apima tokias grupes kaip aškalai, egiptiečiai, jenišai, domai, lomai, romai ir abdalai, taip pat klajoklių populiacijas, įskaitant etninius klajoklius arba asmenis, įvardytus administraciniu terminu *gens du voyage*, ir žmones, kurie vadina save čigonais, nepaneigiant ypatingų šių grupių požymių.

⁽²⁾ Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksmų planas, COM(2020) 565 *final*.

6. ragina valstybes nares dėti daugiau pastangų, visų pirma, suteikti didesnę atsakomybę vietos ir regionų valdžios institucijoms, atsižvelgiant į nepakankamus rezultatus sprendžiant švietimo, darbo rinkos, būsto ir sveikatos problemas, kylančias dėl diskriminacijos ir socialinės padėties;

7. pripažįsta, kad romų bendruomenės patiria ypač didelį COVID-19 pandemijos poveikį. Šios bendruomenės atveju pandemija ir jos socialinis bei ekonominis poveikis ir poveikis sveikatai dar labiau padidina esamus skirtumus ir atotrūkį. Be to, pandemijos pasekmės naikina dalį iki šiol pasiektų rezultatų. Todėl vykdant gaivinimo procesą turėtų būti didinami romams skirti ištekliai;

8. atkreipia dėmesį į tai, kad romų lygybės ir integracijos skatinimas yra svarbus ne tik pagrindinių teisių požiūriu: jis turi neabejotiną ekonominę reikšmę. Sėkmingas strategijos įgyvendinimas taip pat bus labai svarbus valstybių narių, kuriose romai sudaro didelę gyventojų dalį (daugiau kaip 1 %), ekonominiams rezultatams;

9. ypač palankiai vertina 2020 m. Europos Parlamento priimtą Pranešimą dėl nacionalinių romų integracijos strategijų įgyvendinimo: kova su neigiamu požiūriu į romų kilmės asmenis Europoje ⁽³⁾, kuriame iš tiesų nurodomos konkrečios priemonės ir tikslai. RK taip pat rekomenduoja rengiant romų integracijos nacionalinius strateginius planus atsižvelgti į perspektyvines šio pranešimo išvadas;

10. remia Europos Tarybos valstybių narių merų ir vietos bei regionų išrinktųjų atstovų pareiškimą prieš priešišumą romams ⁽⁴⁾; be to, ragina ES institucijas glaudžiau bendradarbiauti su Europos Taryba siekiant gerinti romų padėtį, visų pirma remti neseniai susikūrusią Europos miestų ir regionų sąjungą romų ir *gens du voyage* įtraukčiai užtikrinti ir labai sėkmingą „Dosta!“ sąmoningumo didinimo kampaniją;

11. ypač palankiai vertina tai, kad Vakarų Balkanų šalių, kuriose gyvena daug romų, Ministrai Pirmininkai 2019 m. liepos mėn. priėmė deklaraciją dėl romų integracijos vykstant ES plėtros procesui ⁽⁵⁾, kurioje jie įsipareigojo iki įstojimo konkrečiai pagerinti romų padėtį;

Romų integracijos nacionaliniai strateginiai planai, horizontalieji tikslai

12. teigiamai vertina tai, kad komunikate atsižvelgiama į ankstesnio plano vertinimo išvadas, nacionalinių strategijų įgyvendinimo metinius vertinimus ir buvusių priemonių riboto veiksmingumo priežasčių analizę ir tai, kad jis grindžiamas plataus masto konsultacijomis;

13. tačiau pabrėžia, kad komunikate nenurodoma teigiama ir neigiama patirtis, įgyta įgyvendinant ankstesnes romų integracijos nacionalines strategijas. Jame nedaromos išvados, visiškai nenagrinėjama geriausia praktika ir neminimos veiksmingos įvairių valstybių narių taikytos priemonės, kurias būtų galima pritaikyti ar įgyvendinti kitur;

14. atkreipia dėmesį į tai, kad vienas iš pažangos veiksnių šioje srityje būtų reikalausti valstybių narių parengti romų integracijos nacionalinį strateginį planą; apgailestauja, kad per ankstesnį laikotarpį keletas valstybių narių neparengė strateginio plano, nes jis buvo neprivalomas;

15. patvirtina, kad remia Europos Komisijos dedamas pastangas: paskelbdama gaires dėl integracijos strateginių planų, ji nori padėti ES valstybėms narėms ir šalims kandidatėms parengti veiksmingas romų integracijos nacionalines strategijas; vis dėlto pažymi, kad pasimokius iš nemažos ankstesniu laikotarpiu įgytos neigiamos patirties įgyvendinant ES strategiją romų klausimais, būtų galima užtikrinti nuoseklesnį požiūrį į šį klausimą rengiant dabartinę strategiją;

16. susirūpinęs atkreipia dėmesį į tai, kad Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA) atliktos apklausos patvirtina, kad diskriminacija darbo rinkoje kelia susirūpinimą ne tik ieškant darbo, bet ir darbe – 22 % respondentų jaučiasi diskriminuojami dėl savo etninės arba imigrantų kilmės. Kalbant apie galimybę naudotis prekėmis ir paslaugomis (viešojo administravimo, viešojo transporto, parduotuvių, restoranų ir kt.), didžiausią diskriminaciją patyrė romai (28 %);

⁽³⁾ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0147_LT.html

⁽⁴⁾ http://a.cs.coe.int/team81/congress_form/Inscriptions/Declaration_Against_anti_gypsyism.aspx

⁽⁵⁾ <https://www.romaeducationfund.org/wp-content/uploads/2019/07/Western-Balkans-Declaration-on-Roma-Integration-and-EU-enlargement.pdf>

17. be to, pažymi, kad komunikate neatsižvelgiama į galimą pilietinės visuomenės organizacijų ir ekspertų trūkumą, kurį daugiausia lemia NVO veiklos apribojimai, o tai yra didelė kliūtis pažangai kai kuriose valstybėse narėse. Galiausiai tai gali turėti įtakos romų įtraukties galimybėms;

18. pabrėžia, kad romų integracijos nacionaliniai strateginiai planai turėtų padėti įgyvendinti ES kovos su rasizmu veiksmų planą ir Europos socialinių teisių ramstį, taip pat Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir darnaus vystymosi tikslus. Romų integracijos nacionaliniuose strateginiuose planuose turėtų būti konkrečiai paminėtos sąsajos su šiais įvairiais dokumentais, indėlis siekiant tikslų ir šio indėlio mastas;

19. atkreipia dėmesį į tai, kad savo komunikate ir pasiūlyme dėl Tarybos rekomendacijos Europos Komisija nustatė iš tiesų platus užmojo ir kartu būtinus, diversifikuotus ir subalansuotus tikslus tiek horizontaliuoju, tiek sektorių lygmeniu. Norint iki 2030 m. realiai šiuos tikslus pasiekti, reikia įtraukti kuo daugiau vietos ir nacionalinių romų pilietinės visuomenės organizacijų į romų integracijos nacionalinių strateginių planų rengimą, įgyvendinimą, kontrolę ir stebėseną, įtraukti pateiktus pasiūlymus ir sudaryti sąlygas periodiškai persvarstyti strategiją;

20. atkreipia dėmesį į tai, kad komunikate nenumatyta, kas bus tais atvejais, jei strateginiuose planuose numatytos priemonės bus neveiksmingos. Atsižvelgiant į ankstesnio laikotarpio patirtį, Komitetui didelį susirūpinimą tebekelia tai, kad kai kurios valstybės narės gali neįgyvendinti nacionalinių strateginių planų; todėl primygtinai ragina Komisiją atidžiai stebėti pažangą valstybių narių lygmeniu, užtikrinti atitinkamų ES teisės aktų taikymą ir skubiai įvertinti tolesnių teisės aktų būtinumą, nes dėl sankcijų nebuvimo gali būti dar labiau vilkinamas romų integracijos ir įtraukties procesas; ragina Komisiją apsvarstyti galimybę įsteigti Europos patariamąją tarybą, kurią sudarytų, *inter alia*, romų politikos ekspertai ir kurioje dalyvautų vietos ir regionų valdžios institucijų atstovai, turintys konkrečios patirties romų klausimais vietoje; be to, pabrėžia, kad reikia didinti romų atstovavimą rengiant ir įgyvendinant nacionalines romų strategines programas;

21. remia tolesnį bendradarbiavimą su Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) periodiškai vertinant romų integracijos nacionalinius strateginius planus. Labai svarbu turėti tinkamų duomenų tiek siekiant įvertinti padėtį, tiek pasiektą pažangą. Šiam klausimui turėtų būti skiriamas deramas dėmesys, nes daugeliu atvejų romų integracijai skirtos lėšos buvo naudojamos ne romų tikslinių grupių poreikiams;

22. pabrėžia, kad romų integracijos nacionaliniuose strateginiuose planuose nustatytais tikslais ir priemonėmis turėtų būti atsižvelgiama į teritorinius valstybių narių ypatumus ir nepalankioje padėtyje esančius mikroregionus, kuriuose būtini specifiniai veiksmai;

23. pritaria nuomonei, kad romų lygybės, socialinės įtraukties ir dalyvavimo iššūkiai labai skiriasi atsižvelgiant į romų bendruomenės dydį ir į tai, kokią bendro gyventojų skaičiaus dalį ji sudaro, taip pat į bendrą ekonominę padėtį bei atskirties ir diskriminacijos gajumą. Jie taip pat skiriasi atsižvelgiant į romų buvimo vietą ir gyvenimo būdą (kaimo, miesto, judrios, nuošalios vietovės) ir specifinius ypatumus, pavyzdžiui, tarpvalstybinį judumą, migraciją ar su piliečių dokumentais susijusius klausimus;

24. vis dėlto pabrėžia, kad nacionaliniame strateginiame plane turi būti atspindėti vietos ir regionų skirtumai, nustatytos sritys, kuriose susiduriama su specifinėmis problemomis, ir siekiama rasti konkretiems poreikiams pritaikytus sprendimus;

25. palankiai vertina Komisijos raginimą valstybėms narėms, kuriose gyvena daug romų, į savo romų integracijos nacionalinį strateginį planą įtraukti platesnio užmojo išpareigojimus, tarp kurių – skatinti romų lygybę ir įtraukti regionų ir vietos lygmenimis;

26. remia Europos Komisijos reikalavimą valstybėms narėms kas dvejus metus teikti ataskaitas dėl romų integracijos nacionalinių strateginių planų įgyvendinimo; ši informacija bus papildoma pilietinės visuomenės ir FRA duomenimis; primygtinai ragina Europos Komisiją siekti kuo didesnio pilietinės visuomenės organizacijų ir vietos bei regionų valdžios institucijų, sprendžiančių romų klausimus, dalyvavimo;

Pastabos dėl sektorių tikslų

27. pritaria, kad keturios pagrindinės teminės sritys, kurias Europos Komisija nustatė apibrėždama savo tikslų grupes, t. y. švietimas, užimtumas, sveikatos priežiūra ir būstas, kartu su socialinių paslaugų plėtojimu, visų pirma vietos ir regionų lygmeniu, atlieka svarbų vaidmenį romų integracijos procese;

28. primena, kad, remiantis Antrąja apklausa apie mažumas ir diskriminaciją Europos Sąjungoje (EU-MIDIS II) ⁽⁶⁾, romų vaikai nuo savo bendraamžių atsilieka pagal visus švietimo rodiklius. Tik maždaug pusė (53 %) romų vaikų nuo ketverių metų amžiaus iki privalomo pradinio ugdymo pradžios amžiaus lanko ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Vidutiniškai 18 % romų nuo 6 iki 24 m. amžiaus lanko ugdymo įstaigas, kurių lygis yra žemesnis nei atitinkantis jų amžių. Lyginant su visais gyventojais, mokyklos nebaigusių romų dalis neproporcingai didelė. RK smerkia segregaciją mokyklose, kuri toliau praktikuojama kai kuriose valstybėse narėse, nors tai draudžiama teisiškai ir pagal naujausią Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką;

29. palankiai vertina 2020 m. liepos mėn. Europos Tarybos priimtą rekomendaciją ⁽⁷⁾, kurioje raginama romų ir (arba) *gens du voyage* istoriją įtraukti į mokyklų mokymo programas ir mokymo medžiagą. Ši rekomendacija ypač aktuali valstybėms narėms, kuriose gyvena daug romų;

30. rekomenduoja plano tiksluose numatyti į pradinio ir vidurinio ugdymo mokyklų vadovėlius įtraukti žinias apie romų istoriją ir kultūrą ir pateikti rodiklius šiuo klausimu. Siekiama užtikrinti, kad ypač tose šalyse, kuriose romai sudaro daugiau kaip 1 % gyventojų, mokiniai visose klasėse įgytų pozityvių istorinių, literatūrinių ir meno žinių apie romus. Prieš romus nukreipto rasizmo prevencija pasitelkiant švietimą turėtų būti prioritetas visose valstybėse narėse, nepriklausomai nuo romų tautybės gyventojų skaičiaus;

31. atkreipia dėmesį į tai, kad ir dėl COVID-19 pandemijos įdiegtų skaitmeninių švietimo modelių mokyklinio amžiaus romų vaikai negali tęsti mokymosi, nes dauguma jų neturi būtinų IT priemonių ir prieigos prie sparčiojo interneto arba nesugeba savarankiškai, be tinkamos tėvų pagalbos mokytis programos dalykų;

32. todėl pabrėžia, kad panaikinus dėl COVID-19 pandemijos švietimo srityje taikomas ribojamąsias priemones, bus itin svarbu vykdyti išlyginamąsias mokymo programas;

33. atkreipia dėmesį į tai, kad Antrosios apklausos apie mažumas ir diskriminaciją Europos Sąjungoje (EU-MIDIS II) duomenimis ⁽⁸⁾, „dirba“ arba „savarankiškai dirba“ tik vienas iš keturių 16 metų ir vyresnių romų. Romų moterų užimtumo lygis (16 %) yra žymiai mažesnis nei vyrų (34 %). Bendri apklausos rezultatai atskleidė, kad 20–64 metų amžiaus romų apmokamo darbo lygis siekia 43 % ir yra žymiai mažesnis negu bendras 2015 m. ES vidurkis (70 %);

34. pabrėžia, kad, remiantis pirmiau minėta Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA) apklausa, sveikatos priežiūros srityje romai diskriminuojami labiausiai (8 %), o jų gyvenimo trukmė trumpesnė nei kitų gyventojų;

35. remia Europos Parlamento raginimą valstybėms narėms užtikrinti veiksmingas ir laiku taikomas teisių gynimo priemones visiems priverstinę ir prievartinę sterilizaciją išgyvenusiems asmenims, be kita ko, sukuriant veiksmingas kompensavimo sistemas;

36. atkreipia dėmesį į tai, kad didelė dalis romų gyvena namų ūkiuose, kuriuose nėra galimybės naudotis būtinomis komunalinėmis paslaugomis ir būtiniausiais patogumais. Todėl jie susiduria su labai prastų būsto sąlygų rizika;

37. pritaria valstybėms narėms skirtam prašymui užtikrinti romams galimybę gauti tinkamą nesegreguotą būstą ir į visus nacionalinius strateginius planus klausimais įtraukti tikslą užkirsti kelią priverstiniam iškeldinimui, kai nėra kito būsto, kaip nustatyta Tarybos rekomendacijoje ir komunikato 1 priede; ragina šį tikslą pasiekti, pageidautina, programos įgyvendinimo laikotarpio viduryje, nes Europos Sąjungoje dėl iškeldinimo daug romų prarado savo būstą ir gyvena netinkamomis sąlygomis;

⁽⁶⁾ <https://fra.europa.eu/lt/project/2015/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey>

⁽⁷⁾ https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016809ee52f

⁽⁸⁾ <https://fra.europa.eu/lt/project/2015/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey>

Pastabos dėl institucinės struktūros

38. pabrėžia, kad neįvykdžius išsamios išteklių paskirstymo metodo reformos ir neišplėtojus institucinių gebėjimų bei įsisavinimo pajėgumų, negalima tikėtis jokių esminių išteklių naudojimo pokyčių. Kad atotrūkio mažinimo programos būtų veiksmingos, taip pat būtina racionalizuoti ir supaprastinti procedūras bei keisti tarpinių institucijų požiūrį. Reikia supaprastinti atotrūkio mažinimo politiką, užtikrinti, kad ji būtų aiškesnė, skaidresnė ir suprantamesnė piliečiams;

39. pažymi, kad ypač atskirtį patiriantys romai, kurie naudojami laisvo judėjimo teise gyventi ir (arba) dirbti kitose valstybėse narėse, jose dažnai susiduria su diskriminacija ir išnaudojimu. RK pabrėžia tarptautinio bendradarbiavimo nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis svarbą siekiant užkirsti kelią tarpvalstybiniu mastu organizuojamam išnaudojimui;

40. ragina apsvarstyti galimybę pirmenybės tvarka taikyti kitus paramos metodus (prioritetiniai projektai, derybų procedūros, visuotinės dotacijos, teisės aktuose numatyta parama), o ne viešųjų pirkimų programas, kuriomis sudaromos nevienodos sąlygos, kai reikia remti integracijos programas;

41. siūlo nebenaudoti bendro termino „romai“, nes juo nepripažįstama romų kilmės asmenų įvairovė. vietoj jo siūlo vartoti frazę „romų tapatybės asmenys“;

42. rekomenduoja valstybėms narėms užtikrinti ne tik tinkamas profesines garantijas, bet ir nuolatinį ir netrukdomą sėkmingų socialinio atotrūkio mažinimo iniciatyvų ir šios srities projektų finansavimą. Iš tiesų paaikškėjo, kad daugeliui jau sėkmingai įvykdytų projektų pavyko gauti naują finansavimą tik jei juos buvo galima pristatyti kaip precedento neturinčias inovacijas ir pasiekimus. Be to, labai svarbu užtikrinti, kad toliau būtų finansuojami veiksmingi projektai, kuriuos vykdo pilietinės visuomenės organizacijos, neturinčios nuosavų lėšų, turto ar finansinių rezervų;

43. mano, kad ypač svarbu integracijos siekiančioms romų organizacijoms sudaryti galimybes palaipsniui didinti savo pajėgumus laikantis laipsniško vystymosi ir augimo principo. Taip pat turėtų būti sudarytos sąlygos įgyvendinti pradinis projektus, kuriems reikia tik labai mažai lėšų, kad nepalankiausioje padėtyje esančios vietovės taip pat galėtų pradėti sąmoningai siekti romų integracijos. Šis procesas turi būti skatinamas ir remiamas pagal projekto rengimo programą ir įgyvendinamas padedant mentoriams;

44. pabrėžia, kad finansuojant nacionalinius strateginius planus taip pat būtinas integruotas požiūris naudojant įvairius vystymuisi skirtus fondus. Reikėtų pabrėžti poreikį veiksmingiau koordinuoti infrastruktūros plėtros ir žmogiškųjų gebėjimų ugdymo projektus, kad įgyvendinant integruotas plėtros programas Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Europos socialinio fondo (ESF) ištekliai būtų prieinami ir kompleksiniams projektams, kuriais siekiama stiprinti socialinę sanglaudą. Šiems ištekliams koordinuoti reikia parengti tinkamas įgyvendinimo priemones, kuriomis būtų remiamas strateginis požiūris;

45. ypač palankiai vertina tai, kad 2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksmų plane Europos Komisijos įsipareigojo rodyti pavyzdį kaip institucija ir imtis priemonių, kad būtų gerokai padidintas jos darbuotojų reprezentatyvumas taikant tikslines įdarbinimo ir atrankos priemones. Įgyvendindama šias priemones Europos Komisija užtikrins, kad jos būtų taikomos ir romams, ir ragina kitas ES institucijas imtis iniciatyvų, kuriomis būtų skatinama įvairovė ir integracija darbo vietoje. RK pritaria šiam požiūriui ir mano, kad jis taikytinas ir RK;

Vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmuo

46. atkreipia valstybių narių Vyriausybių dėmesį į tai, kad būtina įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas rengiant romų integracijos nacionalinius strateginius planus. Šios institucijos yra arčiausiai romų esančios struktūros, jos pirmosios sprendžia kylančias problemas ir turi realių priemonių bei išteklių padėčiai pagerinti;

47. pakartoja, kad vietos ir regionų valdžios institucijos – tai tas valdymo lygmuo, kuriam tenka daugiausia atsakomybės romų integracijos klausimu, ir jos turėtų remti jų įtrauktį taikant nepaternalistinį požiūrį pagal principą „iš apačios į viršų“;

48. ragina užtikrinti, kad visose valstybėse narėse būtų sukurti vietos ir (arba) regioniniai konsultacijų forumai, kurie stebėtų, kaip įgyvendinami nacionaliniai strateginiai planai, ir kad būtų užtikrintas jų veikimas siekiant stiprinti dialogą ir palaikyti tam tikrą bendradarbiavimo lygį. Veiksmingos integracijos galima pasiekti tik įtvirtintais visų suinteresuotųjų subjektų darbo santykiais, o decentralizuoto požiūrio stiprinimas užtikrina veiksmingesnį planų įgyvendinimą;
49. rekomenduoja vietos valdžios institucijoms, kurių teritorijose yra romų bendruomenių, remti vietos bendruomenių plėtros programas, pagal kurias romų grupėms ir mažoms bendruomenėms būtų suteikta galimybė įgyti svarbiausių praktinių žinių, kurios būtinos kasdieniame gyvenime;
50. primygtinai ragina vietos ir regionų valdžios institucijas užtikrinti, kad jų žinioje esančiose žiniasklaidos priemonėse būtų skelbiamas turinys, išskleidantis išankstines nuostatas apie romus;
51. atkreipia vietos ir regionų valdžios institucijų dėmesį į tai, kad žinių apie romų istoriją ir kultūrą sklaida ir tarpkultūrinio mokymosi skatinimas gali veiksmingai sumažinti rasizmą.

2021 m. vasario 5 d., Briuselis

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Europos regionų komiteto nuomonė „Nauja Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė“

(2021/C 106/07)

Pranešėjas

Christophe CLERGEAU (FR/PES), Luaros krašto regiono tarybos narys

Pamatinis dokumentas

Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Nauja Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė (EMTE)“

COM(2020) 628 *final***POLITINĖS REKOMENDACIJOS**

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

1. primena savo nuomonės dėl devintosios bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Europos horizontas“ išvadą, kuriose:

- „prašė skirti daugiau dėmesio kompetencijos sklaidai visose Sąjungos valstybėse narėse ir regionuose siekiant pagerinti visos Europos, o ne tik keleto didžiųjų regionų ir miestų mokslinės kompetencijos lygį,
- labai apgailestavo, kad nuolat atsisakoma pripažinti mokslinės kompetencijos orientavimo į teritorijas svarbą, regioninių inovacijų ekosistemų ir inovacijų centrų indėlį į Sąjungos vystymosi raidą,
- primygtinai ragino visapusiškai įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas į [...] strateginio planavimo veiklą ir ją vykdančias atsižvelgti į pažangiosios specializacijos strategijas,
- išreiškė nuomonę, kad siekiant įvertinti Programą ir jos projektus, teritorinį poveikį būtina pripažinti kaip vieną svarbiausių sąvokos „poveikis“ elementų;“

2. palankiai vertina šiuo komunikatu suteikiamą galimybę pasiūlyti nuoseklią visų suinteresuotųjų subjektų sutelkimo strategiją siekiant sustiprinti Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų pastangas; tačiau pabrėžia, kad komunikate neišlaikyta pusiausvyra, nes jame pernelyg daug dėmesio skiriama Europos mokslinių tyrimų erdvei (EMTE) kaip programos „Europos horizontas“ tąsai ir mažiau atsižvelgiama į kitus elementus;

3. pritaria komunikate numatytoms plataus užmojo iniciatyvoms, kuriomis prisidedama prie to, kad Europa galėtų spręsti jai iškilančius pasaulinius uždavinius, ir kurios gali pakeisti mokslinių tyrimų struktūrą ir stiprinti Europą plėtojant žinias. Moksliniai tyrimai ir inovacijos turi atlikti pagrindinį vaidmenį ir prisidėti prie Europoje vykstančios žaliosios, skaitmeninės, socialinės ir ekonominės pertvarkos. Tokia politika taip pat turėtų padėti Europai įveikti dėl COVID-19 pandemijos kilusius sunkumus, kaip rodo šiuo metu vykdomas „ERAvsCorona“ veiksmų planas;

4. teigiamai vertina naują Komisijos nuostatą dėl piliečių dalyvavimo sprendžiant mokslinių tyrimų ir inovacijų klausimus; ragina užtikrinti piliečių dalyvavimą, išsaugant akademinės laisvės principą, visuose politikos nustatymo, įgyvendinimo ir stebėsenos etapuose, o ne apsiriboti tik jų švietimu ir informavimu, nes piliečiai nori aktyviai dalyvauti šiuose procesuose; mano, kad šis dalyvavimas visų pirma vyksta vietos lygmeniu ir kad miestai ir regionai yra svarbiausi veikėjai sudarant palankesnes sąlygas dalyvavimui ir jį plėtojant ir atlieka svarbų vaidmenį priderinant mokslinius tyrimus ir inovacijas prie visuomenės vertybių, poreikių ir lūkesčių. Taigi regionų ir vietos subjektai sudaro sąlygas bendram mokslinių tyrimų ir inovacijų procesų projektavimui ir bendrai atsakomybei už rezultatus, taip didindami mokslinių tyrimų ir inovacijų įsisavinimą ir priimtinumą visuomenėje. Miestai ir regionai taip pat suteikia svarbių išteklių, kad Atvirojo mokslo darbotvarkė galėtų būti įgyvendinama plačiau, nes tai yra labai svarbu kuriant pažangią Europos mokslinių tyrimų erdvę;

5. palankiai vertina Komisijos pasirengimą pasiekti, kad moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai būtų skirta 3 % BVP, ir 2030 m. nustatyti 1,25 % viešųjų pastangų tikslą (palyginti su dabartiniu 0,81 % tikslu), tačiau abejoja dėl galimybių pasiekti šiuos tikslus, nes gaivinimo plane nenumatytos didelės pastangos mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje ir atsisakoma, pavyzdžiui, Komisijos pasiūlytos programos „ES sveikatos labui“;

6. apgailestauja, kad, nors moksliniai tyrimai, inovacijos, mokymas ir jaunimo politika yra vieno Komisijos nario kompetencijos sritis, nebuvo įmanoma pasiūlyti naujos Europos švietimo ir mokslinių tyrimų erdvės strategijos; primena, kad šiuos klausimus reikia spręsti kompleksiskai, visų pirma juos glaudžiai susiejant su regionine politika; tikisi, kad komunikate dėl visapusiško požiūrio į mokslinius tyrimus, inovacijas, švietimą ir jaunimą, kuris numatytas 2021 m. darbo programoje, bus laikomasi šios krypties;

7. pabrėžia, kad šis komunikatas yra tik atspirties taškas naujiems konkretiems veiksams įgyvendinti ir Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų paktui priimti; prašo įtraukti Komitetą į pasirengimo šiems naujiems etapams veiklą; prašo, kad šiuo paktu būtų sudaryta galimybė apginti akademinę laisvę, dėstytojų, mokslininkų, studentų ir intelektualų saviraiškos laisvę ir jų laisvą judėjimą ES ir tarp ES ir visų šalių partnerių; todėl mano, kad EMTE tarptautinio bendradarbiavimo politikoje turės būti laikomasi tų pačių principų, ir nerimauja dėl sparčiai silpnėjančios akademinės laisvės daugelyje šalių visame pasaulyje;

8. atkreipia dėmesį į tai, kad siekiant veiksmingai įgyvendinti politiką, labai svarbu tinkamai stebėti ir sekti inovacijas ir mokslinius tyrimus; atsižvelgdamas į tai, primena nuomonę „Regioninė inovacijų veiklos rezultatų suvestinė ir jos poveikis regionų teritorinei politikai“, kurioje teigiama, kad RIS yra labai svarbi priemonė siekiant palyginti regioninės inovacijų politikos veiklos rezultatų pokyčius, ir kad jos įtaka regioninių sprendimų priėmimui turėtų būti didinama siekiant gerinti regionines inovacijų ekosistemas ir pažangiąją specializaciją;

9. teigiamai vertina pažangius komunikato aspektus: jame siūloma strategiškesnė Komisijos ir valstybių narių bendradarbiavimo vizija, numatant įtraukti regionų Vyriausybes, kurių kompetencija apima šių sričių politikos propagavimą, kompleksiškesnis mokslinių tyrimų ir inovacijų klausimų sprendimo metodas ir didesnis dėmesys tikslams, kurių siekiama šia politika, bei jų poveikiui visuomenei; taip pat teigiamai vertina tai, kad komunikate svarstoma gerokai įtrauktesnė daugiapakopio valdymo sistema, kad kartu su „ERAHubs“ siūloma samprata, leidžianti labiau pripažinti regioninių inovacijų ekosistemų ir inovacijų centrų vaidmenį, stiprinamos koordinavimo pastangos įtraukiant su aukštesniu mokslu susijusius aspektus, skaitmeninį švietimą ir įgūdžius, taip pat siekiama sukurti įtrauktesnę EMTE, kurioje būtų sudarytos sąlygos naudotis pažangiu mokslu ir skleisti rezultatus;

10. pabrėžia dalijimosi ir žinių judėjimo ekonomikos plėtojimo svarbą. Mokslinių tyrimų ir inovacijų programų ir projektų rezultatų – idėjų, išvalgų, metodikų, prototipų, išradimų ir kitų panašių žinių rezultatų – sklaidos koncepcijas ir praktiką reikėtų finansuoti taip, kad jos būtų iš naujo atrandamos, prieinamos ir pritaikomos aktyviam naudojimui visoje Europoje;

11. pritaria pasiūlymui parengti įtraukius lyčių lygybės planus siekiant skatinti ES lyčių lygybę mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje ir prašo į šią veiklą įtraukti miestus ir regionus. Šiuo požiūriu primena, kad į naujosios Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvės veiksmus įtrauktas 12-as veiksmas dėl lyčių lygybės siekiant stiprinti Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų potencialą, ir pabrėžia, kad būtina panaikinti lyčių nelygybę skaitmeninės pertvarkos ir inovacijų kontekste, skatinant moteris aktyviau rinktis studijas ir darbą su gamtos mokslais, technologijomis, inžinerija, menu, matematika ir IRT susijusiose srityse;

12. ypač teigiamai vertina tai, kad Europos regionų komitetas aiškiai paminėtas kaip svarbus EMTE, visų pirma Keitimosi žiniomis platformos ir iniciatyvos „Mokslas ir regionai“, dalyvis;

13. vis dėlto nepritaria tam, kad valdymas vis dar sutelktas į Komisijos ir valstybių narių santykius, nes laikantis tokio požiūrio miestai ir regionai dažniausiai tampa politikos objektais, o ne dalyviais, ir valstybių narių prašoma spręsti vietos ir regionų problemas; todėl dar kartą prašo visapusiškai pripažinti miestus ir regionus suinteresuotaisiais subjektais, turinčiais dalyvauti rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų politiką, laikantis aktyvaus subsidiarumo principo ⁽¹⁾;

⁽¹⁾ COM(2018) 703.

Naujas požiūris į Europos mokslinių tyrimų erdvę

14. pabrėžia pozicijų, kurias pateikė Europos mokslinių tyrimų erdvės komitetas (EMTEK) ⁽²⁾ (2019 m. gruodžio 17 d.) ir Europos regionų mokslinių tyrimų ir inovacijų tinklas (ERRIN) ⁽³⁾, svarbą ir pritaria naujam požiūriui į EMTE, pagal kurį pereinama:

- nuo remiantis programos „Europos horizontas“ pažangiu mokslu grindžiamo požiūrio prie požiūrio, pagal kurį derinama mokslinių tyrimų ir žinių kompetencija, visų pirma siekiant užtikrinti Europos pirmavimą tvaraus augimo ir perėjimo prie naujų modelių procesuose,
- nuo mokslinių tyrimų strategijų prie žinių strategijų, kuriose siūloma laikytis integruoto požiūrio, apimančio mokslinius tyrimus, inovacijas, švietimą ir įgūdžius, ir įtraukiančio įvairius suinteresuotuosius subjektus: akademinę bendruomenę, pramonę, įvairius viešojo sektoriaus lygmenis, piliečius ir pilietinę visuomenę,
- nuo Europos bendrosios programos ir savarankiškos nacionalinės mokslinių tyrimų politikos prie tikrai daugiapakopio valdymo sistemos ir aiškaus pripažinimo, kad moksliniai tyrimai ir inovacijos turi būti orientuoti į teritorijas juos atveriant miestams ir regionams;

15. siūlo skirti daugiau dėmesio mokslinių tyrimų ir verslo ryšiams ir kartu pripažinti svarbų vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmenį kuriant verslumo aplinką ir sudarant palankesnes sąlygas užmegzti ryšius žinių perdavimo tikslais: remti įmonių vykdomus fundamentaliuosius mokslinius tyrimus, skatinti mokslinį verslumą laikantis skaidrumo reikalavimų, privačias investicijas, teikti paramą įmonių inovacijų plėtrai;

16. ragina sudarant EMTE talentų platformą geriau paaiškinti, kaip Komisija ketina: a) užtikrinti iki šiol parengtų iniciatyvų (pvz., EURAXESS ir Europos žmogiškųjų išteklių strategijos (HSR4R)), kuriomis siekiama sudaryti sąlygas mokslininkų judumui ir jų karjeros galimybes ir taip prisidėti prie žinių, mokslinių tyrimų ir inovacijų bendrosios rinkos kūrimo, sąsajas arba tęstinumą ir b) skatinti tyrėjų pripažinimą šiomis iniciatyvomis ir propaguoti paramos mechanizmus, skirtus regionams, pasiryžusiems pritraukti ir išlaikyti talentus, įgyvendinti strategiją HRS4R ir remti mokslinių tyrimų įstaigų bei jų darbuotojų poreikius;

17. pabrėžia, kad reikia dirbti užtikrinant glaudžią vietos ir (arba) regionų lygmens sąsają ir numatyti priemones, kurias įgyvendinant vietos ir regionų valdžios institucijos atliktų pagrindinį vaidmenį, pavyzdžiui, politikos rėmimo priemonę (angl. *Policy Support Facility*), sinergija tarp regioninės politikos ir programos „Horizontas 2020“, Pažangumo ženklas. Ypač svarbu sudaryti palankesnes sąlygas susipažinti su informacija ir duomenimis, kad būtų sustiprinta Europos fondų sąveika bei papildomumas ir užtikrintos galimybės įvairioms valdžios institucijoms veikti labiau koordinuotai;

18. ragina paaiškinti kompetencijos sąvoką aiškiai atskiriant mokslinę kompetenciją, kuri yra poveikio kompetencija ir yra glaudžiai susijusi su mokslo ir inovacijų ekosistemomis, ypač vietos ir regionų lygmens, ir pačių ekosistemų kompetenciją nurodant konkrečias mokslinės kompetencijos sritis, taip pat jų strateginius ir koordinavimo gebėjimus ⁽⁴⁾;

19. siūlo – kartu visiškai pripažindamas paramos veiksmų mokslinei kompetencijai, visų pirma pagal programą „Europos horizontas“ – papildomu EMTE tikslu visapusiškai pripažinti galimybę visuose ES miestuose ir regionuose naudotis aukštos kokybės mokslu ir jį pasitelkti siekiant paspartinti inovacijas ir padėti visuomenei ir įmonėms spręsti darnaus vystymosi tikslų uždavinius ir įveikti dabartines krizes;

20. palankiai vertina tai, kad Europos Komisija skatina investicijas ir reformas, padedančias įgyvendinti ES prioritetus, visų pirma žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, kuri tapo būtina po COVID-19 krizės;

⁽²⁾ EMTEK nuomonė dėl Europos mokslinių tyrimų erdvės ateities (<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-1201-2020-INIT/en/pdf>, anglų kalba).

⁽³⁾ ERRIN rekomendacija dėl Europos mokslinių tyrimų erdvės ateities (https://errin.eu/system/files/2020-06/200608%20ERRIN_recommendations_for_the_future_of_the_European_Research_Area_approved.pdf).

⁽⁴⁾ Europos universitetų asociacijos nuomone: „Kompetencija neturi būti siejama tik su dažniausiai cituojamomis publikacijomis: jos pagrindą turi sudaryti didelis ir įvairiapusis mokslo bendruomenės indėlis, įskaitant ir atvirąjį mokslą, piliečių dalyvavimą, ir jos poveikis visuomenei“.

21. ragina EMTE siekti didesnių pažangiosios specializacijos, EMTE prioritetų ir bendro jų įgyvendinimo sąsajų; taip pat prašo EMTE užtikrinti didesnę pusiausvyrą tarp būtinos mokslinės kompetencijos ir neatidėliotino poreikio panaikinti ES mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos spragas tarp valstybių, regionų ir miestų;

Europos mokslinių tyrimų erdvė, pažangiosios specializacijos ir regioninė politika

22. mano, kad naujoji EMTE turėtų tapti galimybe visapusiškai pripažinti pažangiųjų specializacijų ir jų kolektyvinį bei verslumo proceso vaidmenį, t. y. juos vertinti kaip vieną iš pagrindinių dabartinės ir būsimos Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų pažangos ramsčių; pabrėžia, kad pažangioji specializacija sutelkia vietos ir regionų valdžios institucijas, mokslinių tyrimų įstaigas, privatųjį sektorių ir pilietinę visuomenę ir padeda regionams įgyti konkurencinį pranašumą, skatinti privačiąsias investicijas ir kurti darbo vietas; be to, atkreipia dėmesį į svarbų regionų vaidmenį Europos pažangiosios specializacijos strategijoje ir į poreikį išlaikyti specifinį regioninių pažangiosios specializacijos strategijų požiūrį, įskaitant atvejus, kai yra ir nacionalinės pažangiosios specializacijos strategijos; todėl siūlo, bendradarbiaujant regionams, valstybėms narėms ir Europos Sąjungai, sudaryti kryžminį ir dinamišką mokslinės kompetencijos išsidėstymo ir pažangiųjų specializacijų žemėlapi; taip pat siūlo atsižvelgti į būtinus pažangiosios specializacijos strategijų (S3) pokyčius siekiant tvarios pažangiosios specializacijos strategijų (S4) ir geriausios „keturgubos spiralės“ praktikos, kuri užtikrintų visuomenei svarbiausio strategijos dalyvio vaidmenį;

23. pabrėžia, kad svarbu, remiantis šiuo žemėlapiu, prisidėti prie mokslinė kompetencija grindžiamų regioninių pažangiųjų specializacijų tinklų kūrimo ir sudaryti palankesnes sąlygas tarpregioniniam bendradarbiavimui, be kita ko, pasitelkiant *Interreg* programą, visų pirma jos tarpregioninių inovacijų investicijų komponentą, taip pat programą „Europos horizontas“ vykdančią konkrečius bendrus projektus pagal šią programą, visų pirma pagal jos antrąją veiklos sritį, ypač susijusius su šios veiklos srities misijomis ir Europos inovacijų partnerystėmis, ir pagal horizontaliąją dalį „Europos mokslinių tyrimų erdvės stiprinimas“; pabrėžia, kad svarbu įtraukti miestus ir regionus į misijų ir partnerysčių valdymą;

24. pritaria Komisijos ketinimui vadovauti bendrų su pramonės sektoriumi technologijų veiksmų planų rengimui, kad į juos būtų įtrauktos mokslinių tyrimų ir inovacijų investicinės programos, tačiau stebisi, kad pagal programoje „Horizontas 2020“ numatytas Europos partnerystės planai siejami tik su valstybėmis narėmis ir pramone; primena, kad ši veikla turi būti vykdoma atsižvelgiant į regionų pažangiąją specializaciją ir regioninių inovacijų ekosistemas bei inovacijų centrus, kurie taip pat formuoja pramonės vertės grandines;

25. dar kartą pabrėžia miestų ir regionų, kaip partnerių, vaidmenį plėtojant ir kuriant mokslinių tyrimų ir technologijų infrastruktūros tinklą bei Europos strateginio mokslinių tyrimų infrastruktūros forumo (ESFRI) programą; primena svarbų jų vaidmenį kuriant, panaudojant ir remiant šią infrastruktūrą⁽⁵⁾; be to, pakartoja, kad vietos ir regionų valdžios institucijos yra svarbios veikėjos kuriant veiksmingas regionines ekosistemas ir inovacijų centrus⁽⁶⁾;

26. siūlo pereiti prie regionų, valstybių narių ir ES partnerysčių sutarčių siekiant sutelkti visus suinteresuotuosius subjektus bendriems mokslinių tyrimų, inovacijų ir aukštojo mokslo, skaitmeninio švietimo ir įgūdžių tikslams įgyvendinti, taip pat parengti pažangiosios specializacijos sričių paramos planus apimančias visas ES politikos sritis, o ne apsiribojant tik ERPF sutelkimo taisyklėmis. Šiuo tikslu būtų galima numatyti bandomuosius veiksmus;

27. primena, kad programavimo laikotarpiams skiriamos ERPF lėšos moksliniams tyrimams ir inovacijoms gerokai padidėjo ir 2014–2020 m. jos sudarė daugiau kaip 100 mlrd. EUR ir kad pastaruoju laikotarpiu iš miestų ir regionų biudžetų skirtos lėšos sudarė beveik dvigubai didesnę sumą, nei Europos mokslinių tyrimų bendrosios programos biudžetas. Šie duomenys parodo, kad turi būti sprendžiami Europos, nacionalinės, vietos ir regioninės politikos koordinavimo, taip pat intervencinių priemonių sinergijos klausimai;

⁽⁵⁾ Europos regionų komiteto nuomonė „Mokslinių tyrimų infrastruktūra – Europos mokslinių tyrimų erdvės ateitis žvelgiant iš regionų ir tarpvalstybinės perspektyvos“ (OL C 39, 2020 2 5, p. 68).

⁽⁶⁾ Europos regionų komiteto nuomonė dėl dokumento „Atnaujinta Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų darbotvarkė – Europos galimybė formuoti savo ateitį“ (OL C 168, 2019 5 16, p. 4).

28. yra susirūpinęs dėl mažos pažangos sinergijos srityje, visų pirma dėl lėtai kuriamos valstybės pagalbos sistemos, ir primena, kad „tikisi, kad visoms sutelktoms lėšoms, skirtoms bendrai finansuoti veiksmą ar veiksmų programą pagal „Europos horizontas“ programą, bus taikomos šiai programai nustatytos teisės normos, t. y. ES valstybės pagalbos taisyklės“⁽⁷⁾; pakartoja, kad, jo nuomone, sinergija – tai savanoriškas bendradarbiavimas, kurio pagrindą sudaro penki principai: nuoseklumas, papildomumas, suderinamumas, bendras kūrimas ir vietos suinteresuotųjų subjektų grupių pripažinimas⁽⁸⁾; dar kartą pabrėžia, kad būtina veiksminga bendro kūrimo strategija ir galimų finansinių perkėlimų kontrolė, kurią vykdytų valdymo institucija;

29. mano, kad, atsižvelgiant į šiuos aspektus, labai svarbus miestų ir regionų visapusiškas dalyvavimas EMTE pertvarkos forume, tiek dėl sprendinių bendradarbiavimo ir koordinavimo uždavinių, tiek dėl vietos subjektų vaidmens įgyvendinant pertvarkos darbotvarkę, susijusią su krizėmis ir pereinamaisiais laikotarpiais;

Regioninių inovacijų ekosistemų ir inovacijų centrų indėlis į Europos mokslinių tyrimų erdvės raidą

30. rekomenduoja stebėti ir plėtoti vietos arba regionų gerą patirtį parengiant kriterijus, kuriais remiantis būtų galima nustatyti, ar tinkamai vykdomos pažangiosios specializacijos strategijų sąlygos, kaip nustatyta Reglamente dėl struktūrinių fondų bendrųjų nuostatų. Reikėtų prisiminti, kad rengiant regionines ERPF programas reikia pasitelkti gerą nacionalinės, regioninės arba vietos pažangiosios specializacijos strategijos valdymą, pagal kurį kiekviena regiono arba vietos valdžios institucija turi parodyti pažangą, padarytą įgyvendinant savo pažangiosios specializacijos strategijas, įskaitant, *inter alia*, tarptautinio bendradarbiavimo priemones. Tai puiki galimybė plėtoti ir skleisti gerą patirtį, pavyzdžiui, naudojantis tokiomis platformomis kaip „Mokslas ir regionai“ arba Keitimosi žiniomis platforma (KŽP);

31. tvirtai remia pasiūlymą dėl „ERAHubs“ iniciatyvos ir mano, kad ji suteikia galimybę instituciniu lygmeniu įtvirtinti Komiteto jau daugelį metų propaguojamą regioninės inovacijų ekosistemos ir inovacijų centro koncepciją bei suteikti jai konkrečią formą ir visapusiškai pripažinti teritoriją grindžiamą požiūrį į mokslą ir inovacijas; prašo nedelsiant įgyvendinti šį pasiūlymą ir siūlo naudotis Keitimosi žiniomis platforma (KŽP) siekiant patikslinti specifikacijas ir sudaryti palankesnes sąlygas bandomiesiems projektams; teigiamai vertina Komisijos ketinimą bendradarbiaujant su RK siekti, kad ši iniciatyva taptų strategine, skatint mokslinių tyrimų ir inovacijų priemonių, švietimo, kvalifikacijos kėlimo, perkvalifikavimo ir mokymo sinergiją ir sutelkiant sanglaudos fondus; ragina įgyvendinant šią iniciatyvą neapsiriboti tik vienu tikslu – sudaryti sąlygas naudotis pažangiu mokslu;

32. atkreipia dėmesį į šias vengtinas klaidas: diskusijose turi būti atsižvelgiama į skaitmeninių centrų (angl. *digital hubs*) arba į Europos inovacijos ir technologijos instituto (EIT) patirtį, tačiau „ERAHubs“ atveju tai neturi būti vienintelis pagrindas ir jie neturi būti skirti tik sukurti tarpusavyje susietų žinių erdvę, kurios pagrindinis tikslas būtų keitimasis geriausia patirtimi ir žinių sklaida, juo labiau kad Europai nėra būtina turėti „centrų centrą“; „ERAHubs“ neturi būti tik priemone mažinti inovacijų atotrūkį arba dar didesnę dėmesį sutelkti į pasaulinio lygio universitetinius centrus, kurie ir taip gauna labai didelę valstybių narių ir bendrosios programos paramą;

33. priešingai, siūlo, kad įgyvendinant „ERAHubs“ iniciatyvą būtų pripažintos suinteresuotųjų subjektų grupės, regioninės (arba tarpregioninės) inovacijų ekosistemos ir inovacijų centrai, atitinkantys šiuos bendrus kriterijus:

- turi parengtą žinių strategiją, kurioje siūlomas integruotas požiūris į aukštąjį mokslą, skaitmeninį švietimą, mokymąsi visą gyvenimą, kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, mokslinius tyrimus ir inovacijas,
- visi suinteresuotieji subjektai dalyvauja pagal keturgubos spiralės modelį, pagal kurį pabrėžiamas piliečių ir vietos viešųjų subjektų, kurie yra demokratinės sistemos dalis, dalyvavimas,
- geba bendrai koordinuoti, parengti strategiją ir priimti bendrą sprendimą dėl prioritetų nustatymo ir išteklių paskirstymo,

⁽⁷⁾ Europos regionų komiteto nuomonė. Devintoji bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“ (OL C 461, 2018 12 21, p. 79).

⁽⁸⁾ Europos regionų komiteto nuomonė „Programos „Horizontas 2020“ vietos ir regionų matmuo ir nauja bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa“ (OL C 342, 2017 10 12, p. 1).

- pasiekia teritorinio poveikio turinčių ekonominių ir socialinių rezultatų visose srityse, kaip antai mokymas, inovacijos, darbo vietų ir įmonių kūrimas, paslaugos įmonėms, viešosioms tarnyboms ir trečiajam sektoriui, indėlis į pertvarką, socialinės ir kultūrinės inovacijos, socialinė sanglauda, aktyvus pilietiškumas ir kūrybiškumas (pvz., naudojantis inovacijų diegimo rezultatų suvestine⁽⁹⁾),
- dalyvauja pažangiosios specializacijos projektuose Europos ir tarptautiniu lygmeniu mokslinės kompetencijos srityse arba srityse, kuriose vykdomi veiksmai leidžia greitai ir patikimai tokių lygį pasiekti,
- dalyvauja teminiuose tarpreregioniniuose arba Europos pažangiosios specializacijos tinkluose ir partnerystėse,
- turi dalyvavimo Europos mokslinių tyrimų, mokymo ir judumo programose, skirtose mokslo darbuotojams ir studentams, patirties;

34. mano, kad ES turėtų tiesiogiai remti, įskaitant finansiskai, šiuos „ERAHubs“ pagal partnerystės modelį grindžiamą šiais trimis principais:

- ES pripažįsta, kad „ERAHubs“ labai prisideda siekiant Europos Sąjungos tikslų ir įgyvendinant susijusią politiką; todėl „ERAHubs“ turėtų būti skiriamas dėmesys tiek EMTE pertvarkos forume, tiek programos „Europos horizontas“ strateginiame planavime,
- ES remia pagrindines pagalbines užduotis (strategijų rengimą, koordinavimą, europeizaciją, internacionalizavimą, mokymą, talentų pritraukimą, inovacijų kūrimą ir perkėlimą) ir sudaro sąlygas naudotis įvairiomis Europos programomis, įskaitant programą „Europos horizontas“,
- „ERAHubs“ suinteresuotieji subjektai išpareigoja stiprinti savo strateginius pajėgumus ir pažangiųjų specializacijų kokybę, aktyviau dalyvauti Sąjungos tinkluose ir programose ir plėtoti bendradarbiavimą Europos „ERAHubs“ tinkle;

35. ragina „ERAHubs“ kategorijai priskirti bent 50–100 Europoje veikiančių centrų ir užtikrinti, kad šis tinklas būtų atviras besiformuojančioms ES 13 šalių ir nepalankiausioje padėtyje esančių regionų ekosistemoms;

36. pabrėžia esminį miestų ir regionų, kaip plataus masto bendradarbiavimo projektų, skirtų visuomeninėms inovacijoms, iniciatorių ir organizatorių vaidmenį sprendžiant visuomenės uždavinius. EMTE centrai turėtų veikti kaip būtinos kompetencijos ir praktikos plėtojimo priemonės siekiant paspartinti šią pažangą;

37. pabrėžia, kad „ERAHubs“ tinklas galėtų tapti puikia sistema bendriems mokslinių tyrimų ir inovacijų projektams, valdydamas pagal principą „iš apačios į viršų“ regionines inovacijų ekosistemas ir inovacijų centrus. Šie konsorciumai galėtų veiksmingai pasinaudoti programos „Europos horizontas“ bendrai finansuojamų veiksmų teisine priemone, kuri taip pat gali būti naudojama projektams pagal antrąją veiklos sritį, nes ši priemonė visiškai tinkama bendrosios programos, regioninės politikos ir miestų bei regionų biudžetų sinergijai plėtoti;

COVID-19 krizė, atotrūkis inovacijų srityje, kompetencijos sklaida. Pagrindinis Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvės tikslas – sanglauda

38. išpėja apie dabartinės krizės pasekmes pažeidžiamiausioms ir labiausiai nukentėjusioms teritorijoms ir primena, kad 2008 m. ekonomikos ir finansų krizės kai kuriuose regionuose, visų pirma pietinėse šalyse, sužlugdė investicijas į mokslinius tyrimus ir inovacijas. Todėl Komitetas pabrėžia, kad, siekiant EMTE tikslų, ekonomikos gaivinimo plane „Next Generation ES“ ir kitoje daugiametėje finansinėje programoje turi būti numatyta didesnė parama aukštajam mokslui, skaitmeniniam švietimui, mokymuisi visą gyvenimą, kvalifikacijos kėlimui, perkvalifikavimui, moksliniams tyrimams ir inovacijoms ir kad atsižvelgiant į tai taip pat turėtų būti pasitelkiama programa „REACT-ES“ ir Teisingos pertvarkos fondas derinant su regionų priimtomis veiklos programomis ir jų pažangiosios specializacijos strategijomis. Tai labai svarbu, nes regionams reikia daugiau paramos atsigavimui, kad būtų galima didinti atsparumą;

⁽⁹⁾ Europos regionų komiteto nuomonė. Regioninė inovacijų diegimo rezultatų suvestinė ir jos poveikis regioninei, konkrečioms teritorijoms pritaikytai politikai (OL C 440, 2020 12 18, p. 87).

39. ragina Komisiją paaiškinti, kaip dabartinėmis aplinkybėmis ir be sustiprintos paramos valstybės narės, kurių investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas lygis yra mažesnis už Europos vidurkį, galėtų pasiekti Komiteto, be kita ko, remiamą tikslą: per ateinančius penkerius metus 50 % padidinti šias investicijas;

40. pažymi, kad EMTE yra susiskaidžiusi: ES lėšų nepakanka regioninių inovacijų ekosistemų bendradarbiavimui finansuoti, todėl mokslinių tyrimų rezultatai retai pasiekia plačiąją visuomenę ir kitus regionus, net ir toje pačioje valstybėje narėje; taip pat apgailestauja, kad viršvalstybinėmis mokslinių tyrimų ir inovacijų programomis dažniausiai naudojasi nedideli ir palyginti uždari pažangių universitetų, mokslinių tyrimų centrų, didelių pramonės subjektų ir sostinių regionų tinklai, kurie daugeliu atvejų jau dalyvavo ankstesnėse bendrosiose programose arba jiems yra aktyviai atstovaujama Briuselyje;

41. sutinka, kad pažanga kuriant EMTE sulėtėjo ir kad vis dar esama didelių skirtumų tarp šalių ir regionų, kaip nurodyta 2018 m. EMTE pažangos ataskaitoje. Europos, nacionalinių ir regioninių mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemų konvergencija yra nepakankama, todėl visoje Europoje pastebima žalinga mokslinių tyrimų ir inovacijų kompetencijos centrų koncentracija ir daug regionų negali įsitraukti į šią veiklą. Tokia padėtis trikdo judumo ir žinių srautų pusiausvyrą, o tai prieštarauja EMTE politikos tikslams;

42. mano, kad šioms išvadoms plačiai pritariama ir jos nuolat kartojamos, tačiau į jas neatsižvelgiama politikoje, ir kad dabartiniai biudžeto sprendimai, jei jie nebus keičiami, nepadės pašalinti šių trūkumų, diskusijos dėl inovacijų atotrūkio panaikinimo liks tik tuščias pažadas, o kompetencijos skleidimo ir dalyvavimo stiprinimo priemonių nepakaks ir jos nepadės pasiekti užsibrėžtų politikos tikslų.

2021 m. vasario 5 d., Briuselis

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Europos regionų komiteto nuomonė. Kultūros ir kūrybos sektorių veiklos atnaujinimas

(2021/C 106/08)

Pranešėjas: Giuseppe VARACALLI (IT/Renew Europe), Gerace savivaldybės tarybos narys**POLITINĖS REKOMENDACIJOS****EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS**

1. atkreipia dėmesį į tai, kad per COVID-19 pandemiją ypač aiškiai išryškėjo visų mūsų palaikoma idėja, kad, viena vertus, kultūra gali būti puikus Europos socialinio, ekonominio ir tvaraus vystymosi veiksnys, kita vertus, tapo aiški tikroji padėtis kultūros ir kūrybos sektoriuose. Turint omenyje, kad terminas „kultūros ir kūrybos sektoriai“ yra neaiškus, o ribos tarp valstybės finansuojamo ar subsidijuojamo meno ir kultūros ir tarp savarankiškų kultūros ir kūrybos darbuotojų yra neryškios, kaip ir pačios šios pramonės ribos, šioje nuomonėje daugiausia dėmesio skiriama visų pirma tiems subjektams, kurie iš esmės gauna mažai arba visai nesulaukia viešojo sektoriaus paramos. Šių sektorių beveik visose šalyse daugiausia sudaro mažos įmonės, nepriklausomi menininkai ir kiti laisvai samdomi kūrybinių sričių specialistai, tai yra pažeidžiamas ir dažnai mažų garantijų sektorius, kuris dėl šių priežasčių yra vienas iš labiausiai nuo pandemijos krizės nukentėjusių, kaip RK pabrėžė savo rezoliucijoje dėl 2020–2025 m. prioritetų;

2. primena, kad viena iš bendrų kultūros ir kūrybos sektorių veikimo sąlygų yra „susibūrimų“ organizavimas, t. y. kolektyvinis naudojimas šių sektorių produktais, todėl juose buvo taikomas izoliavimas, o kai kurioms kategorijoms ir su jomis susijusiai veiklai izoliavimas vis dar neatšauktas, todėl patiriami didžiuliai finansiniai nuostoliai ir prarandamos darbo vietos; be to, šie sektoriai yra pažangos, mokslinių tyrimų ir augimo veiksnys ir prisideda prie materialaus bei nematerialaus kultūros paveldo puoselėjimo; atkreipia dėmesį į tai, kad gyvojo meno sektoriaus darbuotojai priklauso labiausiai nuo COVID-19 pandemijos sukeltos krizės nukentėjusioms darbuotojų kategorijoms. Tai žmonės ir šeimos, kurie gali netekti pajamų ir nebesugebėti išsilaikyti; ragina Europos institucijas ir nacionalines Vyriausybes paremti šio sektoriaus darbuotojus, užtikrinant, kad programos „Kūrybiška Europa“ lėšos pasiektų visas kultūros ir kūrybos sektoriaus formas ir visus tuos, kurie, nepriklausomai nuo savo darbo pobūdžio, dalyvauja šio sektoriaus kūrimo procese, ir su valstybėmis narėmis randant būdą, kad ši parama taptų minimaliomis pragyvenimo pajamomis;

3. pabrėžia, kad Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 6 ir 167 straipsniuose nustatyta, kad ES kompetencija kultūros srityje yra remti, koordinuoti ar papildyti valstybių narių veiksmus. Laikydamasis subsidarumo principo, RK remia ES iniciatyvas pagal šią kompetenciją, nes jomis pabrėžiamas svarbus tarpvalstybinis ir europinis šio sektoriaus matmuo. Vietos ir regionų valdžios institucijos turi didelius įgaliojimus propaguoti kultūrų dialogą; pandemijos krizės sąlygomis jos taip pat turi koordinuoti vietos ir regionų daugialypių kultūros tinklų, kuriuose dalyvauja visi suinteresuotieji subjektai, veiklą. Ši nuomonė parengta atsižvelgiant į ES metinį vietos ir regionų barometrą;

4. pabrėžia nepriklausomo meno ir kultūros svarbą ir savaiminę kultūros ir meno kūrinių vertę, kartu yra įsitikinęs, kad juos reikia remti kaip pagrindinius Europos tapatybės ir jos socialinės funkcijos stiprinimo veiksnius ir ragina diskusijose dėl ES ateities suteikti kultūrai ir menui svarbesnį vaidmenį ir laikyti kultūros ir kūrybos sektorius prioritetiniais nacionaliniu lygmeniu užtikrinant sąveiką su kitomis politikos sritimis ir kitu programavimo laikotarpiu numatant struktūrinį finansavimą;

5. siūlo palaikyti nuolatinį dialogą su kultūros ir kūrybos sektorių organizacijomis siekiant sukurti lengvai taikomas paramos sistemas, kurios leistų paskatinti inovacijas ir švietimą dinamiškoje teritorinėje ekosistemoje; šiuo tikslu siūlo numatyti *ad hoc* fondą, skirtą sukurti tinklus, reglamentuoti kultūros veikėjų judumą, plėtoti atitinkamus kanalus ir IT platformas, kuriose būtų pateikiami menininkų, asociacijų, kultūrinės veiklos vykdytojų ir kitų subjektų kompetencijų aprašai (pagal Europass modelį) taip sudarant sąlygas jų tarptautinei veiklai, taip pat būtų skelbiami visi kvietimai teikti pasiūlymus, konkrečios ir pritaikytos priemonės ir iniciatyvos, kad menininkams ir sektorių subjektams būtų sudarytos palankios sąlygos tuo pasinaudoti atsižvelgiant į tai, kad kultūros ir kūrybos sektoriuose dirba daug savarankiškai dirbančių ir mažas darbo garantijas turinčių asmenų ir dalyvauja daug tiek pelno siekiančių, tiek ne pelno MVĮ;

6. pabrėžia, kad regionų ir vietos valdžios subjektus būtina geriau informuoti apie kultūros ir kūrybos sektoriams taikomas ES priemones ir iniciatyvas, šiuo laikotarpiu didesnę dėmesį skiriant kultūros ir kūrybos sektorių stebėsenai vietos ir regionų lygmeniu ir pripažįstant regionų ir vietos lygmens kompetencijas kultūros politikos srityje, kad būtų teisingai paskirstytos kūrybos sektoriui skirtos lėšos, nes vietos institucijos geriau pažįsta pagrindines struktūras. Atspirties tašku galėtų būti jau veikianti platforma <https://creativesunite.eu>, taip pat reikėtų visapusiškai išnaudoti nacionalinių „Kūrybiškos Europos“ centrų potencialą;

7. pakartoja, kad supranta, kaip svarbu išnaudoti ir didinti skaitmenines galimybes siekiant interaktyviai populiarinti kultūrą ir skatinti prieigą prie kultūros visoms visuomenės grupėms, visų pirma jaunimui, kaip būsimam kultūros paveldo saugotojui ir propaguotojui⁽¹⁾; pabrėžia, jog būtina didinti ES finansavimą, kad būtų galima bendrai finansuoti šią skaitmeninimo veiklą. Tai ypač aktualu dabartinės pandemijos aplinkybėmis, kai išryškėjo skaitmeninė atskirtis, susidariusi dėl geografinių, ekonominių ir su kartomis susijusių veiksnių, ir apskritai kultūrai;

8. dar kartą pabrėžia, kad „kultūra turi būti ES tarptautinių ryšių pagrindas“ ir kad papildomai prie tarptautinės diplomatinės „atsirado alternatyvių formų ir metodų [...]“, įskaitant kultūrinę diplomaciją⁽²⁾; taip pat tvirtina, kad kultūros diplomacija turėtų būti sutelkta į Europos ir jos valstybių narių ir vietos ir regionų valdžios lygmens populiarinimą, įskaitant švietimo ir kultūrinius mainus, bendradarbiavimą su visuomene ir trečiosiomis šalimis, siekiant aiškaus tikslo – skatinti teigiamą Europos ir jos valstybių narių įvaizdį, taigi ir stiprinti identitetą bei socialinę sanglaudą ir dialogą. Tam, kad įvairialypės Senojo žemyno kultūros raiškos formos galėtų išlikti priešakyje laikotarpiu po COVID-19, būtina pakeisti paradigmą ir geriau įvertinti tai, ką turime ir tai, ką turime propaguoti pasitelkdami, be kita ko, alternatyvius ir virtualius būdus, tačiau visų pirma reikia išnaudoti įvairių meno ir kultūros sričių kūrybinį ir gebėjimo sąveikauti su kitais sektoriais potencialą (tarpusavio dalijimasis žiniomis). COVID-19 pandemija padėjo suprasti, kaip svarbu stiprinti ir plėtoti ES kultūros diplomaciją ir gebėti konkuruoti su didesne pasiūla ir inovacijomis pasaulinėje arenoje, kurioje tenka susidurti su naujomis besiformuojančios rinkos ekonomikos šalimis, įskaitant kultūros sritį. Dėl COVID-19 pandemijos susidariusioje ekonominėje padėtyje supratome, kokių svarbų vaidmenį tinklaveika ir pasirodymų programos reklamavimas atlieka scenos menui ir cirko spektakliams, įskaitant parodas, kai norima, kad informacija apie projektus pasklistų platesniu nei vietos ar regionų lygmeniu; todėl svarbu parengti programas visuose meno padaliniuose, kad 2022 m. būtų galima pradėti vykdyti turus ir gastroles;

9. kartu pabrėžia, kad svarbu ir toliau propaguoti tradicinę prieigą prie originalaus paveldo, siekiant propaguoti ir išsaugoti bendrą Europos meninį, istorinį ir judėjų bei krikščionių paveldą;

10. tikisi, kad bus propaguojami ES kvietimai teikti pasiūlymus siekiant apdovanoti projektus, kuriais skatinamas socialinis kultūros vaidmuo, eksperimentai ir inovacijos šiuolaikiniame vaizduojamajame mene, kurie skirti atgaivinti miestų periferines, kaimo ar nepalankių sąlygų teritorijas, įnešti naujovių į mokyklas, ligonines, prieglaudas ir įkalinimo įstaigas šiuo tikslu numatant apdovanojimus menininkams ir kūrėjams, įgyvendinantiems didelio masto Europos kultūros projektą, kuris apima šiuolaikinį meną ir inovacijas ir kartu skatina kūrybą, kuri gali originaliais, novatoriškais ir jautriais būdais pasiekti auditoriją ir bendruomenę, taigi ir prisidėti prie naujų kokybiško gyvenimo modelių plėtojimo;

11. ragina diskutuoti su atskiromis valstybėmis narėmis siekiant užtikrinti, kad būtų taikomos priemonės, skirtos visų daugialypių kultūros ir kūrybos sektorių kategorijų darbuotojams, žinant, kad dalis jų negali naudotis darbuotojų apsaugos priemonėmis; siekiant, kad būtų pripažintas kultūros ir kūrybos sektorių veiklos vykdytojų profesionalumas, ragina sukurti standartinę socialinės apsaugos sistemą, pagal kurią būtų galima gauti pagalbą ir subsidijas tam tikrų įvykių atveju, pritaikant esamą sistemą, kad ji būtų lankstesnė ir modernesnė, sukuriant naujas reguliavimo sistemas, atitinkančias naujus sektoriaus kūrimo, gamybos ir platinimo mechanizmus, ir daug dėmesio skiriant kūrybiškumui; todėl būtina dėti pastangas, kad dramos meno ir kitų kūrybinių sričių kvalifikaciją turintys asmenys, kurie iki šiol paprastai nedalyvavo valdymo veikloje, būtų įdarbinami viešojo administravimo sektoriuje, kad rengiant bendras programas būtų pasitelkiama aktorinė, audiovizualinė, teatro ir apskritai kultūros perspektyva;

12. pabrėžia, kad reikia skubiai sukurti aiškią teisinę sistemą, apimančią sveikatos ir saugos priemones, skirtas visiems kultūros darbuotojams ir menininkams jų darbo aplinkoje ir visapusiškai atsižvelgti į mažų garantijų darbo sąlygas kultūros ir kūrybos sektoriuose šios pandemijos metu, per visą atsigavimo ir jos padarinių laikotarpį;

⁽¹⁾ Europos regionų komiteto nuomonė „Kultūra Sąjungoje, kuri siekia daugiau: miestų ir regionų vaidmuo“ (OL C 141, 2020 4 29, p. 39).

⁽²⁾ Europos regionų komiteto nuomonė „ES tarptautinių kultūrinių ryšių strategijos kūrimas“ (OL C 207, 2017 6 30, p. 95).

Sąsaja su politiniais prioritetais

13. reiškia susirūpinimą dėl kultūros ir kūrybos sektorių ateities, nepaisant horizontaliųjų ir sektorialių priemonių, kurių imtasi nuo COVID-19 pandemijos pradžios;

14. palankiai vertina 2020 m. gruodžio mėn. Tarybos ir Europos Parlamento pasiektą susitarimą dėl programos „Kūrybiška Europa“, o ypač tai, kad menininkams numatyta 2,2 mlrd. EUR parama. Tokiu susitarimu pripažįstama kultūros ir kūrybos sektoriaus svarba ir ženkliai padidinama pagalba sektoriui, kuriam reikės daug paramos per visą atsigavimo etapą;

15. pabrėžia būtinybę sutelkti dėmesį į tvarią kultūrinę veiklą: investuoti į menininkų ir kitų kultūros darbuotojų (nepriklausomai nuo jų amžiaus), savo veikla išreiškiančių tokias vertybes, kaip demokratija, atvirumas pasauliui, socialinė integracija, įtrauktis, aplinkosauginis sąmoningumas, kūrybą ir į galimybes visuomenei mėgautis menu, skatinti pradėti kurti ir atnaujinti kūrybinę veiklą pasitelkiant ES programas ir sudarant palankesnes sąlygas naudotis įvairiomis tvariomis finansinės paramos priemonėmis, pavyzdžiui, viešosiomis subsidijomis, rizikos kapitalu ir kreditais sudarant palankias grąžinimo per ilgą laikotarpį sąlygas;

16. palankiai vertina sprendimą palengvinti nedidelių kultūros projektų dalyvavimą programoje „Kūrybiška Europa“, gerokai supaprastinant biurokratinę procedūrą, pirmiausia taikymo etapu; taip pat rekomenduoja numatyti įvairių ES fondų investicijas į kultūrą, supaprastinti jų procedūras ir išplėsti bendro finansavimo galimybę (jei ji numatyta) iki 80 % smulkiųjų veiklos vykdytojų vykdomiems projektams, suteikiant galimybę likusią dalį padengti kitiems fondams, bankams ir institucijoms; todėl pritaria Europos Parlamento raginimui „teikti didelę ir visų pirma dotacijomis grindžiamą paramą kultūros ir kūrybos sektoriams siekiant užtikrinti vietos bendruomenių pragyvenimo šaltinius“ ir sutinka, kad būtina „kultūros ir kūrybos sektoriams ir pramonei, atsižvelgiant į jų konkrečius poreikius, skirti ne mažiau kaip 2 % ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų“⁽³⁾; ragina įtraukti kultūros ir kūrybos sektorių į REACT-ES iniciatyvą, pabrėždamas, kad reikia integruoti kultūrą į nacionalinę politiką įgyvendinant REACT-ES ir ES laikinos paramos priemonę nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE), kad kultūros išlaidų našta netektų miestų ir regionų biudžetams, kurie jau nukentėjo per COVID-19 pandemiją, ir siūlo naudoti pakopinį finansavimą (angl. *cascade funding*), mechanizmą, kurį Europos Komisija jau yra numačiusi pagal priemonę „Finansinė parama trečiosioms šalims“ (angl. *Financial Support for Third Parties*);-

17. sutinka, kad reikia steigti bendrą ES portalą, kuriame būtų surenkama informacija iš visų ES programų, kurios finansuoja kultūros paveldą⁽⁴⁾;

18. palankiai vertina didėjančią visos Europos vietos ir regionų valdžios institucijų susidomėjimą ir išipareigojimą skatinti bendras vizijas ir veiksmus valstybėse narėse; tikisi, kad iniciatyvos, panašios į iniciatyvas įgyvendinamas pagal Agridžento chartiją⁽⁵⁾, kurią pasirašė šimtai Italijos merų ir regionų pirmininkų ir kurią remia itin plataus atstovaujimumo asociacijos ir Europos regionų komitetas⁽⁶⁾, galės būti vykdomos ir kitose šalyse;

19. tikisi, kad kultūros paveldo sektoriuje visada bus galima užtikrinti dalyvavimą (nepaisant su COVID-19 pandemija susijusių apribojimų), tvarumą, apsaugą ir inovacijas – keturias pagrindines Europos kultūros paveldo metų iniciatyvos kryptis, ir kad, atsižvelgiant į COVID-19 krizę, programai „Kūrybiška Europa“ skirtos lėšos bus didinamos struktūriškai ir kad jas galės tiesiogiai valdyti regionų valdžios institucijos;

20. kultūros paveldo specialistai gali geriausiai informuoti visą bendruomenę apie gyvybiškai svarbią kultūros paveldo naudą ekonomikai, kultūrai, aplinkai ir visuomenei;

⁽³⁾ 2020 m. rugsėjo 17 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos kultūros gaivinimo (2020/2708(RSP)).

⁽⁴⁾ Europos Parlamento CULT komiteto pranešimo projektas, 2019/2194(INI).

⁽⁵⁾ 2019 m. spalio 30 d. Romoje pasirašytos Agridžento chartijos tikslas – remti Sąjungos kultūros paveldo skatinimo politiką (<http://www.anci.it/wp-content/uploads/Carta-di-Agrigento-per-una-nuova-Agenda-europea-della-Cultura.pdf>).

⁽⁶⁾ Europos regionų komiteto nuomonė „Kultūra Sąjungoje, kuri siekia daugiau: miestų ir regionų vaidmuo“, 20 punktas (OL C 141, 2020 4 29, p. 39).

21. pritaria, kad kūrėjai, menininkai, techniniai darbuotojai ir susijusios veiklos vykdytojai bei paveldo specialistai atliktų didesnę vaidmenį ir nebūtų laikomi tik subjektais, galinčiais prisidėti prie ekonomikos augimo ir konkurencingumo didinimo. Iš tiesų COVID-19 padėtis dar labiau išryškino poreikį į visą švietimo sistemą ir mokymo programas įtraukti kultūros aspektą. Šiuo tikslu į mokyklų programas būtina įtraukti scenos meno pamokas;

22. yra ypač susirūpinęs dėl didėjančio kvalifikuotų amatininkų, restauratorių ir paveldo specialistų trūkumo; ragina Europos institucijas į būsimas kultūros paveldo išsaugojimo iniciatyvas įtraukti vertingos praktikos ir žinių išsaugojimą;

Konkretus vietos ar regionų matmuo

23. ragina valstybes nares, užtikrinant papildomumą ir laikantis subsidiarumo principo, kuris yra pagrindinis ES principas kultūrinių ryšių srityje, aktyviau remti arba koordinuoti veiksmus siekiant apibrėžti Europos kultūros ir kūrybos sektorių veiklos atnaujinimo strategiją;

24. pripažįsta, kad vietos ir regionų valdžios institucijos atlieka labai svarbų vaidmenį populiarindamos, skatindamos ir remdamos kultūrinę veiklą, susijusią su muzika, vaizduojamaisiais menais, folkloru, scenos menais, audiovizualiniais menais ir leidiniais ir kultūros paveldu, be kita ko, teikdamos dotacijas, kurios padeda gerinti paramos gavėjų sąlygas laikotarpiu, kai dėl COVID-19 sanitarinių priemonių viešosios erdvės turi būti uždarytos ar jose negali būti vykdoma veikla visu pajėgumu, taip pat pasitelkdamos kitas paramos priemones, pavyzdžiui, nemokamai suteikdamos erdvę kultūrinei veiklai ar palengvindamos naudojimąsi viešosiomis erdvėmis;

25. primena, kad kultūra ir kūrybiškumas ne visada siejami tik su materialiuoju turtu; kartais kultūra ir kūrybiškumas įgyja nematerialią išraišką ir pats menininkas tampa meno kūriniu; tai pasakytina apie dainininkus, šokėjus, žongliravimo ir trapecijos meistrus, muzikantus, pantomimos aktorius, aktorius, ekvilibristus ir t. t. Kiekvienas iš jų prisideda prie tradicijų ir papročių perdavimo, savo pasirodymais sukelia emocijas ir jausmus, populiarina savo vietovę, padeda pritraukti turistus, šalinti įvairias psichologines kliūtis, deja, jie nelabai gali padėti įveikti struktūrines kliūtis, kurias šiuo metu išryškino pandemija. Kultūros paveldo specialistų patirtis yra unikali viešoji gėrybė, kuri yra būtina paveldo apsaugos ir išsaugojimo kokybei, vertybėms ir tvarumui. Tam reikia valdžios institucijų strateginių veiksmų, skirtų apsaugoti įvairias kultūros ekosistemas;

26. tvirtai tiki, kad ES imsis veiksmų sustiprinti atitinkamą valstybių narių bendradarbiavimą, remti, skatinti ir atgaivinti daugybę kultūros ir kūrybos sektorių, kurių veiklą sustabdė COVID-19 pandemija. Kiekvienam subsektoriui būdingi skirtingi ypatumai ir kiekvienam jų reikia skirtingų erdvių ir priemonių, tačiau jie visi prisideda prie turizmo ir socialinio, ekonominio ir kultūrinio vystymosi galimybių regionuose; šiuo požiūriu galima paminėti kultūros paveldą: materialųjį, kuris apima nepaprastai sudėtingą archeologijos paminklų ir objektų, įskaitant povandeninius, valdymą, taip pat muziejus, archyvus ir bibliotekas, ir nematerialųjį: regionines ir vietos šventes, gastronomiją ir amatus, informavimo veiklą, pradedant konferencijomis ir baigiant tokiais projektais kaip Europos kultūros sostinės, scenos meną ir spektaklius, muziką ir šokių, operą, cirką ir net gatvės menininkus, kūrybos pramonę, kuriai priklauso filmų kūrimas, leidyba, dizainas, reklama, taip pat radijas ir televizija, poligrafija, skulptūra, tapyba ir architektūra, kultūros institucijos ir fondai;

27. ragina vietos ir regionų valdžios institucijas naudotis ES lėšomis ir įvairiomis programomis bei priemonėmis siekiant paremti pavienius menininkus, visų pirma tuos, kurie yra mažiau žinomi, bet jau aktyvūs šiuose sektoriuose, organizuojant renginius ir mainus, įskaitant virtualius, kurie gali atskleisti didelį regionuose slypintį kūrybos potencialą, ir taip sudaryti šiems menininkams galimybę atlikti savo kultūros ambasadorių ir populiarintojų vaidmenį, kaip tai jau praeityje darė daugybė kitų menininkų. Susibūrę menininkai gali kurti vieningos Europos sampratą, kartu išsaugoti kiekvienai šaliai ir regionui būdingus ypatumus; ragina šias institucijas glaudžiai bendradarbiauti su programos „Kūrybiška Europa“ nacionaliniais centrais siekiant gilinti žinias ir informaciją vietos lygmeniu ir prašo sudaryti geresnes sąlygas bendradarbiauti regionams pagal šią programą;

28. tvirtai pritaria Tarybos ir Europos Parlamento sprendimui kultūros paprogramėje prioritetą teikti pasienio bendradarbiavimui, stiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir kūrybos tarpvalstybinį matmenį, judėjimą ir Europos kūrinių matomumą, taip pat kultūros ir kūrybos subjektų judumą; yra pasirengęs, bendradarbiaudamas su Europos Parlamentu, prisidėti prie Europos menininko statuso nustatymo; pritaria Europos Parlamentui, kad būtina „apsaugoti

užimtumą kultūros paveldo sektoriuje, remti profesionalius restauratorius ir paveldo ekspertus bei aprūpinti juos priemonėmis, reikalingomis Europos paveldo vietovėms apsaugoti⁽⁷⁾; taip pat pabrėžia, kad nereikėtų pamiršti kultūros paveldo specialistų, dirbančių tarpdisciplininėje ir tarpsektorinėje aplinkoje ir derinančių tradicinius, kūrybiškus ir novatoriškus metodus, kad išsaugotų neįkainojamą Europos paveldą ateities kartoms; todėl ragina skatinti didesnę judumą sudarant kultūros paveldo specialistams galimybę patvirtinti visas savo formalias ir neformalias žinias ir įgūdžius;

29. pakartoja tai, kas kultūros sektoriaus subjektams visada buvo akivaizdu: miestai ir regionai, kurie moka vertinti ir parodyti savo istoriją, atsinaujinti ir naujai mąstyti suteikdami erdvę lengvajai, kūrybingai ir tvariai ekonomikai, tampa patrauklūs ne tik turistams ir su turizmu susijusiems ekonomikos sektoriams, bet ir ten įsisteigusioms įmonėms, didina teritorijų nekilnojamojo turto vertę, kartų ir kultūrų pusiausvyrą struktūriškai daugialypėse ir įvairių religijų bendruomenėse;

30. ragina remti regionų pastangas atnaujinti kultūros ir kūrybos sektorių veiklą ir nebijoti eksperimentuoti, domėtis naujais projektais ir idėjomis, kurie plėtojami šiuo metu, kai kultūros ir kūrybos sektorių atgaivinimui reikia esminių pokyčių. Miesto vietovių ir regionų atkūrimas turi būti vykdomas pasitelkiant paprastus projektus, kurie padėtų visiems lengviau įgyti žinių, įskaitant ir periferines, mažiau išsivysčiusias ir atokiausias vietas, taip pat integruojant ir pasinaudojant teritorijose esamą ir planuojamą sukurti kultūros infrastruktūrą ir įgyvendinant šių teritorijų istorinio paveldo apsaugos ir išsaugojimo planus;

31. mano, kad būtina parengti kūrybiškus erdvių atnaujinimo, paskirties keitimo, kitokio panaudojimo ir valdymo sprendimus, kurie apimtų tiek virtualius ir nematerialius su aplinka susietus, tiek fizinio dalyvavimo vietoje reikalaujančius veiksmus pasitelkiant vaizduojamąją ir scenos meną, santykių estetiką, taikomąją meną, komunikaciją, skaitmeninę gamybą ir virtualiąją realybę, įtraukiant bendruomenes vykdant veiklą, kuria skatinama socialinė sanglauda ir tarpasmeniniai santykiai ir kuri yra pritaikoma ir tvari. Kaip pavyzdį galima pateikti „Fiumara d'Arte“; tai per keletą Italijos provincijų einantis meno maršrutas, kuriame galima pamatyti daug pasaulinio garso menininkų kūrinių ir kuriame organizuojami specialūs renginiai, savo ruožtu tampantys proga atsiskleisti naujiems talentams. Taip puoselėjama vietos kultūra, pabrėžiama konkrečios vietovės tapatybė ir ypatumai, sukuriantys unikalią vietovei būdingą ir neperleidžiamą vertę, kurios kultūriniai veiksniai taip pat svarbūs Europos lygmeniu;

32. primena savo poziciją dėl Europos kultūros sostinių iniciatyvos, kuri padėjo atkreipti dėmesį į Europos kultūrų turtingumą, įvairovę ir bendrus aspektus; mano, kad būtina tęsti šią ir kitas iniciatyvas, kurių, įskaitant „Europos paveldo ženklą“, galimybės galėtų būti dar labiau išnaudotos. Svarbu plėtoti kultūrinės ir kūrybinės žinias, ypač jaunosios kartos, teisingai įvertinant ne mažiau nei kultūros ir kūrybos sektoriai nukentėjusios turizmo ir mokyklinio turizmo veiklos, kuri negali būti vykdoma virtualiai, vertę;

33. pabrėžia savanoriškos veiklos svarbą saugant kultūros paveldą ir todėl palankiai vertina tikslinį kvietimą teikti pasiūlymus kultūros paveldo srityje pagal Europos solidarumo korpuso iniciatyvą;

Bendrosios pastabos

34. mano, kad visoje Europoje būtina stiprinti meninės kūrybos ir kultūros sklaidą ir tarptautiniu mastu reklamuoti menininkus, meno kuratorius, kritikus, kultūros darbuotojus ir kitose srityse dirbančius kūrėjus, skelbiant kvietimus teikti pasiūlymus, kuriais būtų pabrėžiamas socialinis meno ir kultūros vaidmuo, šiuo tikslu įtraukiant vietos valdžios institucijas, regionus, kultūros institucijas, mokyklas, ligonines, prieglaudas ir įkalinimo įstaigas, kurie taptų projektų, skirtų atgaivinti periferinių ir nepalankių sąlygų miesto zonų rajonus ir pastatus, varomąja jėga. Projektuose turėtų būti numatytas įvairių Europos tautų subjektų bendradarbiavimas ir sklaida keliose ES šalyse, skatinama kurti darbus, kuriuos būtų galima tarpusavyje susieti originaliu, novatorišku ir bendruomenėms suprantamu būdu taip prisidedant prie naujų gyvenimo kokybės modelių kūrimo ir esminių pokyčių siekiant tikros kultūros demokratizacijos ir platesnio piliečių dalyvavimo; taip pat reikėtų skatinti naujas inovatyvias kultūros valdymo formas, remti kultūros projektų ir iniciatyvų inkubatorius;

⁽⁷⁾ 2020 m. rugsėjo 17 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos kultūros gaivinimo (2020/2708(RSP)).

35. pritaria, kad reikia kurti naujus kūrinius, tačiau visų pirma pasitelkti meną ir kultūrą stiprinant bendresnius, struktūriškesnius ir veiksmingesnius socialinius tikslus atsižvelgiant į rinkos ir sisteminės krizes, kilusias dėl COVID-19 pandemijos. Visų pirma, sekant Italijos Vyriausybės įsteigtos „Meno premijos“, paskatinusios teigiamą rėmimo praktiką, pavyzdžiu, galėtų būti skelbiami kvietimai teikti pasiūlymus ir konkursai, kuriais privatūs asmenys ir įmonės būtų skatinami užsakyti šiuolaikinių Europos menininkų ir kultūros darbuotojų kūrinius, o pirkėjai išsipareigoję tam tikrą laikotarpį viešai eksponuoti įsigytus kūrinius muziejuose ar kilnojamosiose parodose;

36. kalbant apie „kultūros branduolius“ arba „kūrybos rajonus“, pabrėžia, kad COVID-19 krizė parodė, kad žinių tinkluose dėmesys turi būti sutelktas į miestus ir regionus, nes tik taip jie galės visapusiškai pasinaudoti laisvų idėjų, kapitalo ir žmonių judėjimu pasaulinėje tinklų ekonomikoje. Tokiems branduoliams kurti būtina vietos ir regionų valdžios institucijų parama, tačiau, siekiant didesnio efektyvumo, būtina juos įtraukti ir į integruotus ir plečiamus, europinius ir pasaulinius žinių tinklus. Todėl ES institucijos turėtų finansiškai remti vietos ir regionų valdžios institucijas, taip pat vietos subjektus, kad šie įgyvendintų tokius projektus;

37. ragina kultūros ir kūrybos sektorius laikyti pagrindinių prekių pramone, kad kitais ypatingais atvejais, tokiais kaip COVID-19 pandemija, jiems nebūtų taikomas izoliavimas. Todėl reikės būti toliaregiais ir parengti bendras gaires, kad šie sektoriai, nors ir su tam tikrais apribojimais, galėtų toliau veikti;

38. teigiamai ir su susidomėjimu vertina Europos Komisijos pirmininkės Ursulos von der Leyen paskelbtą naują europinio bauhauzo programą, įtrauktą į renovacijos bangos strategiją, ir mano, kad būtina puoselėti naują Europos estetiką, remiantis tuo, kad visuomenei reikia grožio, būtina užtikrinti esamų realijų, regeneravimo ir aplinkos sąsajas, kurti ir naudoti ekologiniu požiūriu tvarias medžiagas sekant Milane įsikūrusios įmonės „SuperStudy Group“ pavyzdžiu;

39. šiuo tikslu pakartoja savo ankstesnį raginimą „naujoje 2030 m. miestų darbotvarkėje padidinti investicijas į kultūrą ir į kultūros paveldo naudojimo ir tvaraus ir dalyvaujamojo valdymo planus, įskaitant nenaudojamą arba apleistą paveldą“, taip pat skatinti jo išsaugojimą ir sklaidą ir „pasinaudoti savivaldybių skatinamomis inovacinėmis iniciatyvomis ir teritorijose veikiančių dalyvių vykdomu bendradarbiavimo procesu“⁽⁸⁾.

2021 m. vasario 5 d., Briuselis

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽⁸⁾ Europos regionų komiteto nuomonė „Kultūra Sąjungoje, kuri siekia daugiau: miestų ir regionų vaidmuo“ (OL C 141, 2020 4 29, p. 39).

III

(Parengiamieji aktai)

REGIONŲ KOMITETAS

NUOTOLINĖ 142-OJI RK PLENARINĖ SESIJA PER INTERACTIO, 2021 2 3–2021 2 5

Europos regionų komiteto nuomonė. 8-oji aplinkosaugos veiksmų programa

(2021/C 106/09)

Pagrindinis pranešėjas:

Dimitrios KARNAVOS (EL/EPP), Kalitėjos meras

Pamatinis dokumentas:

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2030 m., 2020 m. spalio 14 d., Briuselis

COM(2020) 652 final, 2020/0300 (COD)

I. SIŪLOMI PAKEITIMAI

1 pakeitimas

9 konstatuojamoji dalis

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
8-oji AVP turėtų padėti paspartinti perėjimą prie regeneracinės ekonomikos, kuri mūsų planetai grąžina daugiau nei iš jos paima. Regeneracinio augimo modelis grindžiamas prielaida, kad mūsų visuomenių gerovė ir klestėjimas priklauso nuo stabilios klimato, sveikos aplinkos ir klestinčių ekosistemų; tai sukuria saugią aplinką, kurioje galime plėtoti ekonomiką. Augant pasaulio gyventojų skaičiui ir gamtinių išteklių paklausai, ekonominė veikla turėtų būti plėtojama taip, kad nebūtų daroma žala, o, atvirkščiai, klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo tendencija būtų pakreipta priešinga linkme, būtų mažinama tarša ir išlaikomas bei didinamas gamtinis kapitalas, taip užtikrinant atsinaujinančiųjų ir neatsinaujinančiųjų išteklių gausą. Nuolatinis inovacijų diegimas, prisitaikymas prie naujų iššūkių ir bendra kūryba grindžiama regeneracine ekonomika stiprina atsparumą ir apsaugo dabarties bei ateities kartų gerovę;	8-oji AVP turėtų padėti paspartinti perėjimą prie ekonomikos, kuri mūsų planetai grąžina daugiau nei iš jos paima. Tvaraus augimo modelis grindžiamas prielaida, kad mūsų visuomenių gerovė ir klestėjimas priklauso nuo stabilios klimato, sveikos aplinkos ir klestinčių ekosistemų; tai sukuria saugią aplinką, kurioje galime plėtoti ekonomiką. Augant pasaulio gyventojų skaičiui ir gamtinių išteklių paklausai, ekonominė veikla turėtų būti plėtojama tvariai, kad nebūtų daroma žala, o, atvirkščiai, klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo tendencija būtų pakreipta priešinga linkme imantis švelninimo ar kompensacinių priemonių ir užtikrinant naudą vietos aplinkai ir bendruomenėms, nuolat būtų stebimas poveikis aplinkai, būtų mažinama tarša ir išlaikomas bei didinamas gamtinis kapitalas, taip užtikrinant atsinaujinančiųjų ir neatsinaujinančiųjų išteklių gausą. Nuolatinis inovacijų diegimas, prisitaikymas prie naujų iššūkių ir bendra kūryba grindžiama tvari ekonomika stiprina atsparumą ir apsaugo dabarties bei ateities kartų gerovę;

Paaiškinimas

- i) Ekonominė veikla turėtų būti tvari ir toliau didėti, užtikrindama aplinkos apsaugą ir tvarų vietos aplinkos ir bendruomenių augimą šiuo tikslu taikant tam skirtas priemones ir stebėsenos mechanizmą arba priemones, pavyzdžiui, aplinkos ir socialinius valdymo planus ir kt., ii) vartojant sąvoką „regeneracinė ekonomika“ gali susidaryti įspūdis, kad mūsų gamtą ir aplinką galima nesunkiai atkurti. Kaip alternatyva siūlomas terminas „tvaraus augimo modelis“.

2 pakeitimas

2 straipsnio 1 punktas

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
8-osios AVP ilgalaikis prioritetinis 2050 m. tikslas – užtikrinti, kad piliečiai gerai gyventų pagal mūsų planetos išgales regeneracinėje ekonomikoje, kurioje niekas neiššvaistoma, neišmetama grynojo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, o ekonomikos augimas yra atsietas nuo išteklių naudojimo ir aplinkos būklės blogėjimo. Sveika aplinka yra piliečių gerovės pagrindas, joje biologinė įvairovė klesti, o gamtinis kapitalas yra saugomas, atkuriamas ir vertinamas taip, kad būtų didinamas atsparumas klimato kaitai ir kitai su aplinka susijusiai rizikai. Sąjunga nustato veiklos, kuria siekiama užtikrinti dabarties ir ateities kartų gerovę, vykdymo visame pasaulyje tempą.	8-osios AVP ilgalaikis prioritetinis 2050 m. tikslas – užtikrinti, kad piliečiai ir jų vietos bendruomenės gerai gyventų pagal mūsų planetos išgales tvarioje ekonomikoje, kurioje niekas neiššvaistoma, neišmetama grynojo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, o ekonomikos augimas yra atsietas nuo išteklių naudojimo ir aplinkos būklės blogėjimo. Sveika aplinka yra piliečių gerovės ir sveikatos pagrindas, pagerina ekosistemų funkcijas , joje biologinė įvairovė klesti, o gamtinis kapitalas yra saugomas, atkuriamas ir vertinamas taip, kad būtų didinamas atsparumas klimato kaitai ir kitai su aplinka susijusiai rizikai. 8-osios AVP tikslas – labiau susieti aplinkos politiką su sveikatos sritimi. Sveika gyvensena turi būti grindžiamos visos ES politikos sritys, propaguojančios žmonių sveikatą, sveiką planetą, sveiką ekonomiką ir visuomenę, kurioje galimybės turėtų visi. Sąjunga nustato veiklos, kuria siekiama užtikrinti dabarties ir ateities kartų gerovę, vykdymo visame pasaulyje tempą.

Paaiškinimas

- i) Įvairios aplinkos politikos priemonės yra skirtos ne tik pavieniams piliečiams, bet ir vietos bendruomenėms, ii) atsižvelgiant į situaciją, susidariusią dėl COVID-19 pandemijos, reikėtų papildomai pabrėžti sveikatos aspektą. Be to, reikėtų pabrėžti sveikatos ir aplinkos sąsają, kuri yra itin svarbi. Vietos ir regionų valdžios institucijos savo bendruomenėse mato, kokią poveikį aplinkos politika daro sveikatai ir gerovei, iii) ekosistemų funkcijų koncepcija taip pat yra susijusi su sveika aplinka.

3 pakeitimas

2 straipsnio 2 punktas

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
8-ojoje AVP nustatyti šie šeši teminiai prioritetiniai tikslai:	8-ojoje AVP nustatyti šie šeši teminiai prioritetiniai tikslai:
a) negrįžtamai ir laipsniškai mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinti šalinimą gamtiniais ir kitais absorbentais Sąjungoje , kad būtų pasiektas 2030 m. išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslas ir iki 2050 m. neutralizuotas poveikis klimatui, kaip nustatyta Reglamente (ES).../... 32;	a) nuolat ir laipsniškai mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinti šalinimą gamtiniais ir kitais absorbentais arba žaliosiomis investicijomis, padedančiomis sumažinti Sąjungos, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmeniu išmetamą CO₂ kiekį , kad būtų pasiektas 2030 m. išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslas ir iki 2050 m. neutralizuotas poveikis klimatui, kaip nustatyta Reglamente (ES).../... 32;

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
b) užtikrinti nuolatine prisitaikomumo gerinimo, atsparumo didinimo ir pažeidžiamumo dėl klimato kaitos mažinimo pažangą; c) progresyviai diegti regeneracinį augimo modelį, pagal kurį mūsų planetai grąžinama daugiau nei iš jos paimama, atsieti ekonomikos augimą nuo išteklių naudojimo ir aplinkos būklės blogėjimo, taip pat paspartinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos; d) siekti nulinės taršos tikslo, kad aplinkoje, įskaitant orą, vandenį ir dirvožemį, neliktų toksiškų medžiagų, ir apsaugoti piliečių sveikatą ir gerovę nuo su aplinka susijusios rizikos ir poveikio; e) saugoti, išsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę, gerinti gamtinio kapitalo, visų pirma oro, vandens, dirvožemio ir miškų, gėlo vandens, šlapynių ir jūrų ekosistemų, būklę; f) didinti aplinkos tvarumą ir mažinti pagrindinius aplinkai ir klimatui daromo neigiamo poveikio veiksnius, susijusius su gamyba ir vartojimu, visų pirma energetikos, pramonės plėtos, pastatų ir infrastruktūros, judumo ir maisto sistemos srityse.	b) nuolat būtina prisitaikomumo gerinimo, atsparumo didinimo ir pažeidžiamumo dėl klimato kaitos mažinimo pažanga, ypač pažeidžiamuose regionuose ir vietovėse; c) progresyviai diegti tvaraus augimo modelį, pagal kurį mūsų planetai grąžinama daugiau nei iš jos paimama, atsieti ekonomikos augimą nuo išteklių naudojimo ir aplinkos būklės blogėjimo, taip pat paspartinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos; d) siekti nulinės taršos tikslo, kad aplinkoje, įskaitant orą, vandenį ir dirvožemį, neliktų toksiškų medžiagų, ir apsaugoti piliečių sveikatą ir gerovę nuo su aplinka susijusios rizikos ir poveikio; e) saugoti, išsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę ir ekosistemų funkcijas saugomose teritorijoje ir už jų ribų, gerinti gamtinio kapitalo, visų pirma oro, vandens, dirvožemio ir miškų, gėlo vandens, šlapynių ir jūrų ekosistemų, būklę; f) didinti aplinkos tvarumą ir mažinti pagrindinius aplinkai ir klimatui daromo neigiamo poveikio veiksnius, susijusius su gamyba ir vartojimu, naudojant tokias priemones, kaip poveikio aplinkai vertinimai ir atitinkami vertinimai, ir kuriant metodus ir priemones nuolatinei kompleksinei poveikio stebėsenai ir nenutrūkstamam aplinkosauginio veiksmingumo gerinimui, visų pirma energetikos, pramonės plėtos, pastatų ir infrastruktūros, judumo ir maisto sistemos srityse.

Paiškinimas

i) Į orą išmetamus teršalus būtų galima sumažinti ne tik gamtiniais ir kitais absorbentais, bet ir žaliosiomis ir tvariomis investicijomis, ii) būtina stiprinti labiau pažeidžiamų teritorijų, pavyzdžiui, pakrančių zonų ir pan., gebėjimą prisitaikyti ir atsparumą klimato kaitai. Todėl vertėtų nurodyti, kad tai iš esmės regionų ir vietos lygmens klausimas. iii) Daugumoje f papunktyje nurodytų sričių (pvz., energetika, pramonė, infrastruktūra ir kt.) būtina stebėti aplinkosaugos leidimų išdavimo procesą. Šis procesas gali tam tikru mastu užtikrinti tvarų objektų statymą ir eksploatavimą. Todėl itin svarbu turėti mechanizmą nuolatiniam jų aplinkosauginiam veiksmingumui stebėti ir gerinti.

4 pakeitimas

3 straipsnio 1 punkto b papunktis

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
1. Norint pasiekti prioritetinius 8-osios AVP prioritetinius tikslus, reikės: a) b) politiką formuoti ir įgyvendinti labiau integruotai, visų pirma: — 2 straipsnyje nustatytus prioritetinius tikslus integruoti į visas atitinkamas strategijas, teisėkūros ir ne teisėkūros iniciatyvas, programas, investicijas ir projektus Sąjungos, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis, kad jie ir jų įgyvendinimas nepakenktų nė vienam iš 2 straipsnyje nustatytų prioritetinių tikslų; — kuo labiau padidinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų 2014/52/ES ir 2001/42/EB įgyvendinimo naudą;	1. Norint pasiekti prioritetinius 8-osios AVP prioritetinius tikslus, reikės: a) b) politiką formuoti ir įgyvendinti labiau integruotai, visų pirma: — 2 straipsnyje nustatytus prioritetinius tikslus integruoti į visas atitinkamas strategijas, teisėkūros ir ne teisėkūros iniciatyvas, programas, investicijas ir projektus Sąjungos, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis, kad jie ir jų įgyvendinimas nepakenktų nė vienam iš 2 straipsnyje nustatytų prioritetinių tikslų; — plėtoti praktiką ir vykdyti veiklą, kuri vietos ir regionų valdžios institucijoms padeda siekti jų tikslų; — stiprinti Europos Komisijos ir Regionų komiteto bendradarbiavimą remiantis Technine bendradarbiavimo aplinkos srityje platforma ir išnagrinėti, kaip pagerinti dialogą ir keitimąsi informacija; — kuo labiau padidinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų 2014/52/ES ir 2001/42/EB įgyvendinimo naudą;

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
— ypatingą dėmesį skirti ekonominių, aplinkos ir socialinių tikslų sinergijai ir galimiems kompromisams, siekiant užtikrinti, kad piliečių poreikiai, susiję su mityba, būstu ir judumu, būtų tenkinami darniai, nepaliekant nė vieno nuošalyje; — reguliariai vertinti esamą politiką ir rengti naujų iniciatyvų poveikio vertinimus, kurie grindžiami plataus masto konsultacijomis, laikantis atskaitingų, įtraukių, informacija pagrįstų ir lengvai įgyvendinamų procedūrų, ir kuriuos atliekant tinkamai atsižvelgiama į numatomą poveikį aplinkai ir klimatui;	— ypatingą dėmesį skirti ekonominių, aplinkos ir socialinių tikslų sinergijai ir galimiems kompromisams, siekiant užtikrinti, kad piliečių poreikiai, susiję su mityba, būstu ir judumu, būtų tenkinami darniai, nepaliekant nė vieno nuošalyje; — užtikrinti, kad ilgalaikio prioritetinio 2050 m. tikslo, kaip nustatyta 2 straipsnio 1 dalyje, nebūtų siekiama didesnių mokesčių, didesnių energijos kainų ir (arba) didesnės reguliavimo naštos Europos vartotojams ir įmonėms sąskaita; — reguliariai vertinti esamą politiką ir rengti naujų iniciatyvų poveikio vertinimus, kurie grindžiami plataus masto konsultacijomis, laikantis atskaitingų, įtraukių, informacija pagrįstų ir lengvai įgyvendinamų procedūrų, ir kuriuos atliekant tinkamai atsižvelgiama į numatomą poveikį aplinkai ir klimatui; — ES, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis skatinti komunikacijos veiklą, kuria siekiama didinti informuotumą, visų pirma jaunimo, apie patikimo aplinkos politikos įgyvendinimo svarbą ir naudą, taip pat apie jos pridėtinę vertę piliečiams, įmonėms ir planetai, siekiant sustiprinti atsakomybės jausmą ir visų susijusių suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą ją įgyvendinant;

Paaiškinimas

- i) Techninė bendradarbiavimo aplinkos srityje platforma sukurta 2012 m. ir vėliau įtraukta į 7-ąją AVP. Kaip nurodyta platformos interneto svetainėje, ją įtraukus į 7-ąją AVP, jai suteikiamas patikimas ir ilgalaikis pagrindas. Atsižvelgiant į teigiamą bendradarbiavimo patirtį, platformos įtraukimas į 8-ąją AVP būtų logiškas žingsnis, užtikrinantis šiam forumui nuolatinę paramą. ii) Būtina toliau gerinti komunikaciją ir to siekiant svarbų vaidmenį gali atlikti vietos ir regionų valdžios institucijos.

5 pakeitimas

3 straipsnio 1 punkto d papunktis

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
per Europos investicijų banką ir nacionaliniu lygmeniu sutelkti tvarias investicijas iš viešųjų ir privačiųjų šaltinių, įskaitant Sąjungos biudžete numatytas lėšas ir priemones;	per Europos investicijų banką ir nacionaliniu lygmeniu sutelkti tvarias investicijas iš viešųjų ir privačiųjų šaltinių, įskaitant Sąjungos biudžete numatytas lėšas ir priemones, užtikrinant tinkamą sinergiją ir kartu sudarant galimybę skirti pakankamai investicijų tuo lygmeniu, kur jų labiausiai reikia ir kur jos bus veiksmingiausios, ir suteikiant vietos ir regionų valdžios institucijoms pakankamai išteklių įgyvendinimui vietoje;

Paaiškinimas

Daugeliu atvejų aplinkos politika įgyvendinama aktyviai dalyvaujant vietos ir regionų valdžios institucijoms. Labai svarbu užtikrinti, kad vietos ir regionų bendruomenės turėtų pakankamai išteklių. NET jei nacionalinės valdžios institucijos yra atsakingos už politikos vykdymą, neretai vietos ir regionų lygmeniui tenka valdyti tiesioginį ir netiesioginį jos poveikį.

6 pakeitimas

3 straipsnio 1 punkto e papunktis

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
laipsniškai panaikinti aplinkai kenksmingas subsidijas Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis, kuo geriau išnaudojant rinkos priemones ir žaliojo biudžeto sudarymo priemones, įskaitant tas, kurių reikia siekiant užtikrinti socialiai teisingą pertvarką , ir padėti įmonėms ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams kurti standartizuotas gamtinio kapitalo apskaitos priemones;	laipsniškai panaikinti aplinkai kenksmingas subsidijas Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis, kuo geriau išnaudojant rinkos priemones ir žaliojo biudžeto sudarymo priemones ir padėti įmonėms ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams kurti standartizuotas gamtinio kapitalo apskaitos priemones, kartu užtikrinant socialiai teisingą pertvarką visiems regionams, miestams ir savivaldybėms;

Paaiškinimas

Socialiai teisinga pertvarka turėtų būti taikoma visoms priemonėms, o ne tik žaliojo biudžeto sudarymo priemonėms, ir turėtų vykti visuose ES regionuose, miestuose ir savivaldybėse.

7 pakeitimas

3 straipsnio 1 punkto f papunktis

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
užtikrinti, kad aplinkos politika ir veiksmai būtų grindžiami geriausiomis turimomis mokslinėmis žiniomis, sustiprinti aplinkos srities žinių bazę ir padidinti jos naudojimo mastą, be kita ko, vykdant mokslinius tyrimus ir diegiant inovacijas; gerinti žaliuosius igūdžius ir toliau plėtoti aplinkos ir ekosistemų apskaitą;	užtikrinti, kad aplinkos politika ir veiksmai Sąjungos, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis būtų grindžiami geriausiomis turimomis mokslinėmis žiniomis, sustiprinti aplinkos srities žinių bazę ir padidinti jos naudojimo mastą, be kita ko, vykdant mokslinius tyrimus ir diegiant inovacijas; gerinti žaliuosius igūdžius ir toliau plėtoti aplinkos ir ekosistemų apskaitą; taip pat skatinti nuolatinį mokslinių žinių, grindžiamų palyginamais rodikliais, tobulinimą, taip pat regioniniu lygmeniu, kad būtų galima priimti informacija pagrįstus sprendimus;

Paiškinimas

Siūlomu pakeitimu siekiama pabrėžti itin svarbų visų lygmenų vaidmenį ir stiprinti gebėjimus vertinti pažangą siekiant bendrą 8-osios aplinkosaugos veiksmų programos tikslą visais lygmenimis, įskaitant regioninį lygmenį.

8 pakeitimas

3 straipsnio 1 punktą: po g papunkčio įterpti naują h punktą

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
—	<i>h) užtikrinti visapusišką vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimą ir bendradarbiavimą visais aplinkos politikos formavimo aspektais, taikant bendradarbiavimu grindžiamą ir daugiapakopį valdymo metodą;</i>

Paiškinimas

Siūlomu pakeitimu norima prisidėti prie politikos formavimo ir įgyvendinimo stiprinimo.

9 pakeitimas

3 straipsnio 1 punktą: po i papunkčio įterpti naują j punktą

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
—	<i>j) skatinti 8-osios aplinkosaugos veiksmų programos teikiamą naudą vietos ir regionų lygmeniu, nes tai yra esminė veiksmingo ir efektyvaus ES aplinkos politikos įgyvendinimo dalis, kaip nustatyta aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros priemonėje;</i>

Paiškinimas

Svarbu informuoti apie 8-osios aplinkosaugos veiksmų programos teikiamą naudą ir ją propaguoti, kad būtų padidintas aplinkos politikos įgyvendinimo lygis.

10 pakeitimas

3 straipsnio 2 punktą

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
Norint pasiekti 8-osios AVP prioritetinius tikslus, reikės sutelkti plačią paramą, įtraukiant piliečius, socialinius partnerius ir kitus suinteresuotuosius subjektus, taip pat skatinti nacionalinių, regioninių ir vietos valdžios institucijų bendradarbiavimą rengiant ir įgyvendinant su 8-ąja AVP susijusias strategijas, politiką ar teisės aktus miesto ir kaimo vietovėse .	Norint pasiekti 8-osios AVP prioritetinius tikslus, reikės sutelkti plačią paramą, įtraukiant piliečius, socialinius partnerius ir kitus suinteresuotuosius subjektus, taip pat skatinti nacionalinių, regioninių ir vietos valdžios institucijų bendradarbiavimą rengiant ir įgyvendinant su 8-ąja AVP susijusias strategijas, politiką ar teisės aktus. ES skatins laikytis holistinio teritorinio ir konkrečiai vietai pritaikyto požiūrio, atsižvelgiant į konkrečius visų tipų bendruomenių, pavyzdžiui, miesto ir kaimo, taip pat pakrančių, kalnų, salų, salynų ir atokiausių vietovių, iššūkius ir pranašumus. Laikantis šio požiūrio bus atsižvelgiama į bendruomenių ir apylinkių, ypač atokių miesto teritorijų, sąveiką.

Paaiškinimas

ES egzistuoja įvairių tipų vietos ir regionų savivaldybės, kurioms būdingi tam tikri iššūkiai ir pranašumai. Aplinkos politikai paprastai būdingas stiprus teritorinis aspektas, kuris turi būti pritaikytas pagal konkrečią situaciją vietoje. 7-ojoje AVP daugiausia dėmesio skiriama miestų aspektui. Pasiūlyme dėl 8-osios AVP nurodytos tik miesto ir kaimo vietovės. Siekiant veiksmingai įgyvendinti ES aplinkos politiką, būtina atsižvelgti į didelę ES bendruomenių įvairovę.

11 pakeitimas

4 straipsnis

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
1. Komisija, padedama Europos aplinkos agentūros ir Europos cheminių medžiagų agentūros, reguliariai vertina ir teikia ataskaitas dėl Sąjungos ir valstybių narių padarytos pažangos siekiant 2 straipsnyje nustatytų prioritetinių tikslų, atsižvelgdama į 3 straipsnyje nustatytas reikiamas sąlygas.	1. Komisija, padedama Europos aplinkos agentūros ir Europos cheminių medžiagų agentūros, reguliariai vertina ir teikia ataskaitas dėl Sąjungos ir valstybių narių padarytos pažangos siekiant 2 straipsnyje nustatytų prioritetinių tikslų, atsižvelgdama į 3 straipsnyje nustatytas reikiamas sąlygas.
2. Atliekant 1 dalyje nurodytą vertinimą atsižvelgiama į naujausius pokyčius, susijusius su duomenų ir rodiklių prieinamumu ir tinkamumu, remiantis valstybių narių ir Sąjungos lygmeniu turimais duomenimis, visų pirma tais, kurie yra tvarkomi Europos aplinkos agentūros ir pagal Europos statistikos sistemą. Šis vertinimas nedaro poveikio esamoms aplinkos ir klimato politikos stebėsenos, ataskaitų teikimo ir valdymo sistemoms ir procesams.	2. Atliekant 1 dalyje nurodytą vertinimą atsižvelgiama į naujausius pokyčius, susijusius su duomenų ir rodiklių prieinamumu ir tinkamumu, remiantis valstybių narių ir Sąjungos lygmeniu turimais duomenimis, visų pirma tais, kurie yra tvarkomi Europos aplinkos agentūros ir pagal Europos statistikos sistemą. Šis vertinimas nedaro poveikio esamoms aplinkos ir klimato politikos stebėsenos, ataskaitų teikimo ir valdymo sistemoms ir procesams.
3. Europos aplinkos agentūra ir Europos cheminių medžiagų agentūra padeda Komisijai gerinti duomenų ir žinių prieinamumą ir tinkamumą, visų pirma:	3. Europos aplinkos agentūra ir Europos cheminių medžiagų agentūra padeda Komisijai gerinti duomenų ir žinių prieinamumą ir tinkamumą, visų pirma:
a) šiuolaikinėmis skaitmeninėmis priemonėmis renka, tvarko ir praneša įrodymus ir duomenis;	a) šiuolaikinėmis skaitmeninėmis priemonėmis renka, tvarko ir praneša įrodymus ir duomenis;
b) deda pastangas, kad būtų pašalintos atitinkamos stebėsenos duomenų spragos;	b) deda pastangas, kad būtų pašalintos atitinkamos stebėsenos duomenų spragos;
c) atlieka politikai svarbias ir sistemines analizes ir prisideda prie politikos tikslų įgyvendinimo Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis;	c) atlieka politikai svarbias ir sistemines analizes ir prisideda prie politikos tikslų įgyvendinimo Sąjungos, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis;
d) integruoja duomenis apie poveikį aplinkai, socialinį ir ekonominį poveikį, taip pat visapusiškai naudojami kitais turimais duomenimis, pavyzdžiui, gautais pagal programą „Copernicus“;	d) integruoja duomenis apie poveikį aplinkai, socialinį ir ekonominį poveikį, taip pat visapusiškai naudojami kitais turimais duomenimis, pavyzdžiui, gautais pagal programą „Copernicus“;

Europos Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
e) toliau gerina prieigą prie duomenų pagal Sąjungos programas; f) užtikrina skaidrumą ir atskaitomybę; g) padeda pilietinei visuomenei, valdžios institucijoms, piliečiams, socialiniams partneriams ir privačiam sektoriui nustatyti su klimatu ir aplinka susijusią riziką ir imtis jos prevencijos, švelninimo ir prisitaikymo prie jos veiksmų, taip pat skatina juos dalyvauti šalinant žinių spragas. 4. Komisija reguliariai nagrinėja duomenų ir žinių poreikius Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis, įskaitant Europos aplinkos agentūros ir Europos cheminių medžiagų agentūros pajėgumus vykdyti 3 dalyje nurodytas užduotis.	e) toliau gerina prieigą prie duomenų pagal Sąjungos programas; f) gerina duomenų prieinamumą ir sąveikumą vietos ir regionų lygmenimis; g) užtikrina skaidrumą ir atskaitomybę; h) padeda pilietinei visuomenei, nacionalinio, regionų ir vietos lygmens valdžios institucijoms, piliečiams, socialiniams partneriams ir privačiam sektoriui nustatyti su klimatu ir aplinka susijusią riziką ir imtis jos prevencijos, švelninimo ir prisitaikymo prie jos veiksmų, taip pat skatina juos dalyvauti šalinant žinių spragas. i) skatina teigiamus su aplinka susijusius ryšius tarp miesto, priemiesčių ir kaimo vietovių pagal 11-ąją DVT „Darnūs miestai ir bendruomenės“. 4. Komisija reguliariai nagrinėja duomenų ir žinių poreikius Sąjungos ir nacionaliniu, ir, prireikus, regionų bei vietos lygmenimis, įskaitant Europos aplinkos agentūros ir Europos cheminių medžiagų agentūros pajėgumus vykdyti 3 dalyje nurodytas užduotis.

Paaiškinimas

Vietos ir regionų valdžios institucijoms tenka svarbus vaidmuo įgyvendinant aplinkos politiką vietoje. Pagal sukurta naują stebėsenos sistemą turėtų būti atsižvelgiama į šiuos lygmenis, taip pat teikiami duomenys siekiant remti įgyvendinimą vietos ir regionų bendruomenėse.

II. POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

1. palankiai vertina 8-ąją AVP, kurioje apibrėžiamas strateginis požiūris į aplinkos ir klimato politiką iki 2030 m. ir laikomasi 2050 m. ilgalaikės vizijos gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales daug dėmesio skiriant geresniam politikos įgyvendinimui ir stebėsenai;

2. ragina užtikrinti, kad 8-oji AVP atliktų svarbų, Europos žaliąjį kursą papildantį vaidmenį ir savo ilgalaikę kryptimi ir prioritetiniais aplinkosaugos tikslais remtų ES žaliąjį ekonomikos atsigavimą;

3. primygtinai ragina, atsižvelgiant į tai, kad 8-ojoje AVP, skirtingai nei ankstesnėse aplinkosaugos veiksmų programose, nenumatyta jokių priemonių, nesukurti precedento būsimoms AVP; pabrėžia, kad žaliajame kurse numatytos tik iki 2024 m. galiojančios priemonės, susijusios su 8-osios AVP, galiojančios iki 2030 m., prioritetiniais tikslais; atsižvelgdamas į tai, ragina 8-ojoje AVP paaiškinti, kaip, atliekant jos laikotarpio vidurio peržiūrą, turi būti nustatytos naujos priemonės prioritetiniams tikslams pasiekti;

4. palankiai vertina tai, kad 8-ojoje AVP pagrindiniu prioritetu pripažintas veiksmingesnis ir efektyvesnis įgyvendinimas; todėl ragina numatyti atitinkamas priemones ir išteklius, taip pat novatoriškus metodus, leisiančius vietos ir regionų valdžios institucijoms suteikti individualiai pritaiktų sprendimų aplinkos politikos įgyvendinimui vietoje gerinti;

5. pabrėžia, kad įgyvendinimo problemų negalima išspręsti vien priėmus daugiau teisės aktų. Siekiant įgyvendinti tikslines vertes ir standartus, taip pat reikia paramos mechanizmų, naujų metodų ir inovacijų;

6. pabrėžia teigiamą Europos Komisijos ir Europos regionų komiteto Techninės bendradarbiavimo aplinkos srityje platformos vaidmenį ir tai, kad jos įtraukimas į 7-ąją AVP jai suteikė patikimą ir ilgalaikį pagrindą; ragina 8-ąją AVP toliau stiprinti ENVE komisijos ir Aplinkos GD įsteigtą Techninę bendradarbiavimo aplinkos srityje platformą, kad būtų skatinamas dialogas ir renkama informacija apie vietos ir regionų problemas ir sprendimus, susijusius su ES aplinkos teisės taikymu;

7. siekiant geresnio įgyvendinimo ragina stiprinti aplinkos srities žinių bazę, išnaudoti skaitmeninių ir duomenų technologijų potencialą ir dažniau taikyti gamtos procesais grindžiamus sprendimus ir socialines inovacijas;

8. pabrėžia, kad įprastinė sektorių aplinkos politika iš esmės yra neveiksminga, todėl siekiant sustiprinti aplinkos politiką 8-ojoje AVP turėtų būti nustatytas integruotas požiūris, sprendžiamos aplinkos klausimų daugialypiškumo problemos, sukurta sinergija ir išvengta neatitikimų tarp:

a) skirtingų aplinkos, energijos ir klimato politikos sričių tikslų, terminų, įgyvendinimo procedūrų ir priemonių;

b) ES aplinkosaugos teisės aktų ir taršos susidarymo vieta pagrįstos politikos ribinių verčių tikslų ir terminų;

9. atkreipia dėmesį į 8-osios aplinkosaugos veiksmų programos ir 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos (DFP) priėmimo neatitikimą ir pakartoja, kad sprendimų dėl būsimų AVP priėmimo procesas turėtų būti suderintas su DFP laikotarpiu;

10. pažymi, kad siekiant nustatyti tikslų labai svarbu veiksmingai rinkti, tvarkyti ir naudoti duomenis apie aplinkos būklę. Tačiau praktika vis dar labai skiriasi ir dažnai yra ribotos apimties atsižvelgiant į pernelyg didelę žmonių atliekamo darbo dalį, ypač vietos ir regionų lygmeniu. Todėl RK pabrėžia, kad visoje ES reikia vystymo veiklos ir investicijų, kurios padėtų vienodai tvarkyti būtinus duomenis, pabrėžiant suderinamumą ir naudojantis automatizuotais duomenų šaltais ir atvirosiomis sąsajomis;

11. mano, kad ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose turėtų būti vadovaujama ne tik principu nepakenkti, bet ir laikomasi sveikos gyvensenos požiūrio, taip užtikrinant politikos integraciją ir nuoseklumą;

12. ragina į ES biudžetinės, ekonominės ir socialinės srities veiksmus visapusiškai įtraukti aplinkos ir klimato politiką, taip pat žiedinę ekonomiką skatinančią politiką ir primena, kad dedant pastangas žaliajo ekonomikos gaivinimo srityje reikėtų atsižvelgti į teritorinius skirtumus ir iššūkius ir užtikrinti, kad nė viena bendruomenė nebūtų palikta nuošalyje;

13. pakartoja savo raginimą, atsižvelgiant į tam tikros vietovės ar teritorijos ypatumus, įskaitant biologinę įvairovę, taikyti holistinį teritorinį ir konkrečiai vietai pritaikytą požiūrį, nes tai geriausias būdas užtikrinti, kad sveika gyvensena visiems taptų tikrove;

14. palankiai vertina išipareigojimą įgyvendinti Europos žaliuoju kursu grindžiamą ekonomikos gaivinimo strategiją ir pakartoja savo poziciją, kad aplinkos, klimato ir pertvarkos iššūkiams atremti būtinos didelės žaliosios ir mėlynosios investicijos ir inovacijos visais valdymo lygmenimis;

15. ragina daug investuoti į pagrindinius žaliuosius sektorius (pvz., atsinaujinančiosios energijos projektus, žiedinę ekonomiką, perėjimą prie aplinką tausojančių transporto rūšių), nes to reikia atsparumui didinti ir augimui bei darbo vietų kūrimui skatinti teisingoje, įtraukioje ir solidarumu paremtoje tvaryje visuomenėje, ir pabrėžia jų sukuriamą įvairialypę naudą ekonomikai ir žmonių sveikatai bei gerovei. Vietos ir regionų valdžios institucijos gali atlikti svarbų vaidmenį gaivinant ekonomiką ir kai galima turėtų dalyvauti planuojant ir vykdant šias investicijas;

16. atkreipia dėmesį į tai, kad vietos ir regionų valdžios institucijoms tenka labai svarbus vaidmuo į aplinkos politikos kūrimą ir įgyvendinimą įtraukiant piliečius, įmones, mokslinių tyrimų centrus, akademinę bendruomenę ir vietos suinteresuotuosius subjektus;

17. ragina sukurti gerai veikiančią daugiapakopio valdymo sistemą ir siūlo visiems valdymo lygmenims skatinti tarpžinybinį, tarpregioninį, tarpregioninį, tarpsavivaldybinį ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą 8-ajai AVP įgyvendinti;

18. atkreipia dėmesį į tai, kad norint atremti konkrečius aplinkosaugos iššūkius ir išnaudoti galimybes skirtingų tipų vietos ir regionų bendruomenėse, atsižvelgiant į kaimo gyventojų skaičiaus mažėjimą, visuomenės senėjimą ir regionų atotrūkius, reikia daugiau mokslinių tyrimų, duomenų ir žinių; pabrėžia, kad šie duomenys ir žinios turėtų būti viešai ir lengvai prieinami;

19. pažymi, kad reikia sukaupiti daugiau vietos duomenų, įskaitant surinktus tiesiogiai iš gyventojų ar privačių subjektų, kuriančių žaliuosius projektus (pvz., dirvožemio, vandens, paukščių stebėjimo, buveinių ir kt.), ir ragina Europos Komisiją ir vietos bei regionų valdžios institucijas bendradarbiauti, siekiant surinkti vietos duomenų, kurių reikia geresniam AVP įgyvendinimui;

20. pritaria tam, kad būtų sukurta nauja stebėsenos sistema, tinkamai atsižvelgiant į esamas sistemas, pavyzdžiui, aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūrą; pasisako už tai, kad RK ir vietos bei regionų valdžios institucijos dalyvautų konsultacijų procese, kuriuo siekiama apibrėžti pagrindinius rodiklius ir užtikrinti, kad bus deramai atsižvelgta į vietos ir regionų aspektą;

21. ragina nuolat stengtis stiprinti aplinkosauginę stebėseną (pvz., biologinė įvairovė, nulinė tarša, aplinka be toksinių medžiagų, peržiūrėtas žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinys), susiejant ją su horizontaliosiomis stebėsenos priemonėmis (pvz., DVT, atsparumo rodiklių suvestinė ir kt.) ir nustatant pagrindinius rodiklius (pvz., žiedinė ekonomika, klimatas ir energija, aplinka be toksinių medžiagų, biologinė įvairovė, nulinė tarša, spaudimas aplinkai, aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra – įgyvendinimo rodikliai ir kt.), grindžiamus bendraisiais principais, kaip antai kokybės užtikrinimas, pusiausvyra, taikomumas, prioritetų nustatymas, lankstumas, terminai ir periodiškumas;

22. ragina, kad naujoji stebėsenos sistema kuo labiau remtųsi esamomis aplinkos politikos ir energetikos sąjungos ir klimato politikos valdymo stebėsenos priemonėmis ir rodikliais, taip pat sutelktų techninius ataskaitų teikimo reikalavimus siekiant išvengti bet kokio darbo dubliavimo ir sumažinti administracinę naštą;

23. atkreipia dėmesį į tai, kad 8-osios AVP įgyvendinimą galima paspartinti tokiomis iniciatyvomis kaip „Žaliojo miesto susitarimas“ ar „2022-ieji – Europos žalesnių miestų metai“, miestų darbotvarkė, taip pat savanoriškais, pavyzdžiui, Merų pakto dėl klimato ir energetikos ir Judumo mieste stebėjimo centro veiksmams ir todėl juos reikėtų toliau propaguoti;

24. remia pastangų didinimą ekologinio švietimo ir jaunimo projektų įgyvendinimo srityse, siekiant padidinti informuotumą aplinkos klausimais;

25. patvirtina, kad visiškai įgyvendinti daugelį aplinkosaugos priemonių galima tik kasdieniauose veiksmuose visapusiškai dalyvaujant piliečiams;

26. pripažįsta, kad daugiau dėmesio reikėtų skirti miestų teritorijų ir kaimo subjektų susiejimui ir faktui, kad įvairios geografinės vietovės, pavyzdžiui, kalnų vietovės, salos, pakrančių zonos, atokiausi regionai ir kt., turi itin daug galimybių plėtoti žaliąsias investicijas (pvz., atsinaujinančiosios energijos projektai);

27. atkreipia dėmesį į išpareigojimus, kuriuos prisiėmė pažeidžiami regionai, be kita ko, anglių pramonės ir daug anglies dioksido išmetantys regionai ir atokiausi regionai, kurie siekia iki 2040 m. sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro, todėl prašo paremti šių regionų pastangas spartinti savo visuotinių pokyčių strategijas, kad jie galėtų vykdyti bandomuosius projektus ir eksperimentuoti siekdami susidoroti su sunkumais, kuriuos reikia įveikti, kad būtų pasiekti šios srities tikslai;

28. pritaria pasiūlymo dėl AVP 19-osios konstatuojamosios dalies tvirtinimui, kad valstybės narės vienos negali deramai pasiekti šių tikslų. Dabartinės redakcijos pasiūlymas nekelia jokių klausimų dėl to, ar laikomasi subsidarumo principo. Nekyla klausimų ir dėl to, ar jame laikomasi proporcingumo principo;

29. remia ES sistemos dėl teisės kreiptis į teismą stiprinimą ir palankiai vertina siūlomus Orhuso konvencijos⁽¹⁾ pakeitimus; pabrėžia, kad reikia stiprinti ES sistemą dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimanant sprendimus ir teisės kreiptis į teismą aplinkosaugos klausimais; ragina Komisiją skatinti dialogą su RK ir vietos ir regionų valdžios institucijomis siekiant užtikrinti, kad vietos bendruomenės turėtų galimybę naudotis tinkamais būdais kreiptis į teismą ir galėtų visapusiškai prisidėti prie geresnio ES aplinkos politikos įgyvendinimo.

30. siūlo įvertinti galimybę Techninėje bendradarbiavimo aplinkos srityje platformoje sukurti „ambasadorių“ tinklą, kuris skatintų aplinkos teisės aktų įgyvendinimą visais valdymo lygmenimis, tokiu būdu, kuris būtų suderinamas su esamomis priemonėmis ir jas papildytų, pavyzdžiui, Techninės pagalbos ir informacijos mainų programos (TAIEX) partnerių priemonė, aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra, Žaliojo miesto susitarimas ir „Natura 2000“ biogeografinis procesas.

Briuselis, 2021 m. vasario 5 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁾ Dokumentai ir papildoma informacija pateikiami šiame pranešime spaudai https://ec.europa.eu/environment/news/commission-proposes-improve-public-scrutiny-eu-acts-related-environment-2020-10-14_en.

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos
leidinių biuras
L-2985 Liuksemburgas
LUXEMBURGAS

LT